

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETO
HUMANITARINIO FAKULTETO
ISTORIJOS KATEDRA**

VAIDAS RUSYS

Kultūros studijų programos

II kurso studentas

**Vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos kaip intelektinių
schemų reprodukovimas regioninėje televizijoje: Šiaulių
televizijos atvejis**

Magistro darbas

Darbo vadovas: prof. (HP) dr. G Mažeikis

Darbas originalus – Vaidas Rusys

(_____)

Šiauliai, 2012

TURINYS

SANTRAUKA	4
SUMMARY	5
IVADAS	6
I. TYRIMO TEORINIS PAGRINDIMAS	12
1. INTELEKTINIS SCHEMATIZMAS IR JO SĄSAJOS SU IDEOLOGIJA	12
1.1 I. Kanto intelektualinio schematizmo samprata.....	12
1.2 T. Adorno ir M. Horkheimer intelektualinio schematizmo reprodukavimas kultūrinėmis industrijomis.....	15
1.3 Ideologijos ir intelektualinio schematizmo santykis.....	18
1.3.1 Reprodukuotas intelektualinis schematizmas kaip K. Markso klaidinga sąmonė.....	18
1.3.2 Ideologija, kaip reprodukuotas intelektualinis schematizmas	20
2. TELEVIZIJOS VIETA MEDIJŲ TEORIJOJE	22
2.1. Medijos samprata: tarp M. McLuhens komunikacijos iki J. Baudrillard simuliacijos.....	22
2.2 Televizija samprata: nuo išsivadavimo iš susvetimėjimo iki intelektualinio schematizmo reprodukavimo	26
2.3 Televizijos kaita: nuo valstybinės iki komercinės.....	29
3. VIETINIO ŽINOJIMO ATSKIRTIS NUO DISKURSYVIOS TVARKOS.....	32
3.1 C. Geertz ir C. Levi-Strauss: nuo vietinio žinojimo iki brikoliažo praktikų.....	32
3.1.1 C. Geertz vietinio žinojimo koncepcija	32
3.1.2 C. Levi - Strauss laukinių mąstymas ir brikoliažo praktikos, kaip vietinis žinojimas.	34
3.2 Diskursyvinės tvarkos ir vietinio žinojimo dialektika.....	38
3.2.1. M. Foucault diskursyvinės tvarkos samprata	38
3.2.2 Vietinis žinojimas tarp „normalaus“ ir „anormalaus“ diskurso.....	40
3.2.3 Dialektika tarp globalios hegemonijos ir vietinio žinojimo	42
II. TYRIMO METODOLOGINIS PAGRINDIMAS	46
1. TYRIMO PRISTATYMAS	46
1.1. Tyrimo objekto pasirinkimas ir jo kontekstas: Šiaulių televizija.....	46
1.2. Šiaulių televizijos laidų tinklėlis. Analizuojamos laidos: „Žinios“, „Sodžius“, „Reakcija“	47
2. TYRIMO EIGA IR METODOLOGIJA.	49
III. TYRIMO DUOMENYS IR JŲ INTERPRETAVIMAS	51
1. ŠIAULIŲ TELEVIZIJOS LAIDŲ TINKLELIO ANALIZĖ	51
1.1. Šiaulių televizijos tinklėlis tarp vietiskumo ir globalumo	51
1.2. Laidų santykis, tarp rodomų pirmą ir antrą (arba daugiau) kartą.	55

2. ANALIZUOTŲ LAIDŲ REZULTATŲ INTERPRETAVIMAS.....	58
2.1.Laidų tematika ir vietinio žinojimo bendrąją prasmę reprodukuojimas.....	58
2.1.1. Dialektas, kaip vietinio žinojimo dalis	59
2.2 Vietinio žinojimo reprodukuojimo atvejai Šiaulių televizijos laidoje.....	60
2.2.1. Etno – kultūrinio vietinio žinojimo reprodukuojimas.....	60
2.2.2. Miesto, kaip bendruomenės vietinio žinojimo reprodukuojimas.....	62
2.2.3 Gamtinės aplinkos pažinimo svarba vietiniam žinojimui.....	65
2.3. Diskursyvos tvarkos reprodukuojimas.....	67
2.3.1. Politinio diskurso reprodukuojimas	67
2.3.1.1. Formalus politinių diskursų kūrimas	68
2.3.1.2. Neformalus politinių lyderių reprodukuojimas.....	70
2.3.2. Nacionalumo, kaip diskursyvos tvarkos reprodukuojimas	72
2.3.3 Tarptautinės diskursyvos tvarkos reprodukuojimas vietinėje bendruomenėje: gamtosaugos diskursas.	74
IŠVADOS	76
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	79
PRIEDAI	83

SANTRAUKA

Nors televizija savo vietą komunikacijų medijose palaipsniui nusileidžia internetui, tačiau jos svarba vis dar išlieka labai didelė visuomenės informavimo srityje, kurioje šiuolaikinė televizija ne tik pateikia informaciją ar skleidžia kultūrinius modelius, bet ir tampa pramogų šaltiniu. Regioninė televizija būdama specifinė į auditoriją nukreipta medija, išlieka didžiausią informacinę sklaidą turinti medija vietos bendruomenės atžvilgiu. Jos surenkamos auditorijos, ypač savo orientacija į vietos bendruomenę, kol kas nepakeitė ir sparti interneto plėtra. Tačiau regioninė televizija neapsiriboja vien savo sukurtų laidų transliavimu, kurios yra nukreiptos į vietos bendruomenės aktualijas, bet dalį eterio laiko ji užleidžia retransliuotoms globalių televizijų laidoms.

Todėl yra svarbu išanalizuoti ar regioninė televizija, būdama šaltoji medija ir turėdama reproduktivumą, ją pritaiko vietinio žinojimo ar globalaus/nacionalinio diskurso reproduktivumui?

Magistro darbe taikant *mokslinės literatūros analizę, turinio (content) analizę, statistinę duomenų analizę ir kritinio diskurso analizę* pastebėta, kad Šiaulių televizija ne tik reprodukuoja vietinį žinojimą ir globalų/nacionalinį diskursą, bet atsiranda ir trečioji dialektinė skirtis, kuri remiasi tuo, ką R. Rorty ir C. Geertz vadino „anormaliu“ diskursu. Šis „anormalus“ diskursas pasireiškia kaip vietos bendruomenei pritaikyta diskursyvinė tvarka. Todėl esminis tyrimo tikslas yra išanalizuoti šias dialektines skirtis.

Raktiniai žodžiai: intelektinis schematizmas, klaidinga sąmonė, ideologija, medijos, kultūrinės industrijos, diskursyvi tvarka, vietinis žinojimas.

SUMMARY

Television is still very important in a public information sphere, though internet have a higher place in media communications. Modern television not only provides information or spreads cultural models, but also becomes a source of entertainment. Regional television as a media for specific audience is the biggest media which correlates to local community. But it is worth to see, that regional television is not limited just on their telecast translation, which correlates to local community actualities, but, also retranslates other telecasts a part of time, which produce a global television.

So it is very important to analyze regional television and to examine does the regional television as cold media and holder of power of reproduction, apply this power for reproduction of local knowledge or global/national discourse?

In the master thesis is used such methods as scientific literature analysis, content analysis, statistic data analysis and critical discourse analysis. By these methods is observed that Siauliai television not only reproduces local knowledge and global/national discourse, but also arises and a third dialectical part, which is based on Rorty and Geertz term „anormal“ discourse. This „anormal“ discourse occurs as discursive order for local community. So the main research aim is to examine these dialectical parts/distinctions.

Key words: intellectual schematism, false consciousness, ideology, media, cultural industries, discursive order, local knowledge.

IVADAS

Temos aktualumas.

Televizija savo pirminėje stadijoje buvo suvokiama, kaip naujas meno raiškos būdas, kuris gali pasiekti didesnę auditoriją, nei teatro ar koncertų salės.¹ Menas į kiekvieno namus, tapo naujos medijos koncepcija. Tačiau televizijos, kaip meno namų idėja pasikeitė, transformuojantis pačiai televizijai ir jai tampant visuomenės informavimo priemone, bei pramogų šaltiniu. Televizijos kontrolė išslydo iš valstybinių rankų: ją perima privatus kapitalas, kuris ją paverčia pirmaujančia komunikacijos priemone, prie kurios, anot A. Giddens (2005) kiekvienas vaikas sulaukęs aštuoniolikos metų skiria vidutiniškai daugiau laiko, nei bet kuriai kitai veiklai, išskyrus miegą. Žinoma praleidžiant tiek laiko prie ekrano, kuris reikalauja nuolatinio dėmesio ir auditorijos įsikišimo (M. McLuhen 2003) yra formuojamos mąstymo nuostatos, konstruojamos veiklos kryptys, galų gale reprodukuojamas intelektualinis schematizmas. Remiantis Vakarų marksizmo teoretikais teigtina, kad televizija, kaip kultūrinė industrija (T. Adorno ir M. Horkheimer) arba kaip medija (J. Baudrillard) turi absoliučią intelektualinio schematizmo reprodukovimo galią, kurios „dėka“ televizija tarnauja, kaip klaidingos sąmonės (K. Marksas) ar ideologinio subjekto (L. Althusser) konstruotoja. Šis reprodukovimas pastarųjų autorių suprantamas, kaip totalus, o tuo pačiu ir globalus, todėl išvedama globalaus kaimo (M. McLuhen, Z. Bauman) koncepcija, kuriame vietinės bendruomenės ir jų sociokultūrinis autonomiškumas praranda bet kokią prasmę, o televizija suprantama kaip intelektualinio schematizmo, kuris tampa ideologija, reprodukuotoja.

Viena iš intelektualinio schematizmo formų yra diskursai, kurie visų pirma suprantami M. Foucault prasme, kaip kalbėjimas nukreiptas į galią, bet tuo pačiu ši diskurso koncepcija papildoma, remiantis R. Rorty skirstymu į „normalų“ ir „anormalų“ diskursą. C. Geertz (1983) analizuodamas šią skirtį, pastebi, kad „normalus“ diskursas pasireiškia, kaip totalus globalus diskursas, kuris atitinka tai, ką A. Gramsci vadina hegemonija. Todėl susiformuoja dialektinis santykis, tarp globalaus „normalaus“ diskurso ir vietinio žinojimo, bei „anormalaus“ diskurso. Šis trigubas santykis, tarp „normalaus“ ir „anormalaus“ diskurso bei vietinio žinojimo pasireiškia dialektiniais santykiais, todėl aktualu išanalizuoti tiek teorines šios koncepcijos prieigas, tiek ir praktines jos pasireiškimo formas, bei šių formų turinį.

Tačiau toks televizijos ir jos veiklos įtakos supratimas turi keistis, keičiantis jos koncepcijai, kuriame televizija vis labiau specializuojasi į tam tikrą auditoriją, ir kuriai pritaiko savo laidų tinklą. Todėl jos transformacijos skaidantis į specifiskesnėms auditorijoms skirtas televizijos rūšis

---

¹ Pečiulis Ž. 2007 Iki ir po televizijos: žvilgsnis į XX amžiaus audiovizuolinės masinės komunikacijos fenomeną. Vilnius: Versus aureus.

reikalauja nuolatinio šios transformacijos analizavimo, bei jos įtakos intelektualio schematizmo reproduktivumui tyrimų.

Regioninė televizija yra geriausias televizijos skaidymosi į specifines auditorijas pavyzdys, nes ji aiškiai suvokia savo auditoriją ir pagal ją kuria savo veiklos modelį. Laidos, kurios yra skirtos regioninei auditorijai, nesutampa su globaliomis televizijos laidomis, vien todėl, kad regioninės laidos turi santykį su vietos bendruomene, nes tik šio santykio pagalba yra įmanoma kurti ir transliuoti regioninės televizijos sukurtas - orientuotas į vietos bendruomenę - laidas. Jei M. McLuhen pranašavo televizijos transformacijas, tai M. Castells jau jas aprašė. Jei televizija laidų tinklėlį kuria atsižvelgdama į vietinę bendruomenę, kuriai ir skirtas šis tinklelis, tai žinoma, kad jame turėtų atsispindėti bendruomenės nerašytos taisyklės, sociokultūriniai mąstymo ir veiklos modeliai, simbolika, bei tarp subjekciniai santykiai. Todėl čia televizija suprantama, kaip teigiamą įtaką turinti socialinė medija, kuri atsigręžia į bendruomenę, ir reprodukuoja jos kultūrinius modelius. Taigi, jeigu regioninės televizijos orientuotos į vietos bendruomenes ir jų specifinę auditoriją, tai jų intelektualio schematizmo reproduktivumo galia turėtų reprodukuoti būtent šios bendruomenės vietinį žinojimą. Todėl yra aktualu išanalizuoti tokio vietinio žinojimo reproduktivumo galimybes, pasireiškimo būdus.

Tačiau, nors regioninė televizija ir yra aiškiai orientuota į savo apibrėžtą auditoriją, bet ji vis dėlto išlieka televizija, kuri savo totalumu išlaiko intelektualio schematizmo reproduktivumo galią. Kitaip sakant dėl savo specializacijos į vietos auditoriją, ji negali konkuruoti su nacionalinėmis ar globaliomis televizijomis, ir šią kovą automatiškai pralaimi. Televizijos orientacija į vietos bendruomenę ir padeda jai, ir kenkia. Todėl dažnai regioninės televizijos retransliuoja nacionalinių arba globalių televizijų sukurtas laidas, taip užleisdamos eterio laiką retransliuotoms laidoms. Iš čia kyla vienas svarbiausių darbo aktualumų: kiek regioninė televizija reprodukuoja vietinį žinojimą, kiek „normalų“ (globalų) diskursą, ir jo diskursyvią tvarką, ir kiek „anormalų“ diskursą, (vietinį arba nacionalinį) ir jo diskursyvią tvarką. Čia vėlgi susiduriama su triguba dialektika, kurią vienu metu reprodukuoja regioninės televizijos. Kita vertus, televizija pati kurdamas laidas vietos bendruomenėms, žinoma turėtų reprodukuoti vietinį žinojimą, bet šalia jo turėtų būti ir vietinės diskursyvos tvarkos ir diskurso reproduktivumas, tuo labiau, jei televizija nėra pajėgi užpildyti viso savo eterio laiko, tai kiek jo ji užleidžia retransliuotoms laidoms, kurios nieko bendro su vietine bendruomene negali turėti.

Ištirtumas ir naujumas.

Temos ištirtumo dalį galima skaidyti į atskiras temas. Magistro darbe analizuojamos viena su kitomis susijusios temos t.y. intelektualinis schematizmas, jo sąsajos su kultūrinėmis industrijomis,

taip pat televizijos vieta medijų sampratoje bei jos įtaka reprodukuojant intelektualinį schematizmą, galiausiai, vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos sąsajos, bei jų reprodukuojimo galimybės televizijoje.

Intelektinis schematizmas yra plačiai išanalizuotas. Klasikinėje filosofijoje jis analizuojamas pirmiausia I. Kanto. Vėliau šia teorija susidomi T. Adorno ir M. Horkheimer. Lietuvos kontekste apie intelektualinį schematizmą savo straipsniuose užsimina A. Dobryninas, A. Degutis, A. Šliogeris.

Intelektinio schematizmo transformavimo(si) į klaidingą sąmonę arba ideologiją domisi marksistinės ir neomarksistinės filosofijos atstovai - pirmiausia K. Markas ir L. Althusser. Tuo tarpu ideologiją, kaip naują socialinę tvarką ir jos sąsajas su nauja realybe analizuoja S. Žižek ir J. Baudrillard. Lietuvoje šias temas analizuoja: G. Mažeikis, A. Žukauskaitė, taip pat J. Barevičiūtė.

Medijų ir televizijos sampratas ir įtaką socialinei realybei analizuoja M. McLuhens, kurias jis supranta, kaip tam tikrą pranešimą, todėl medijos čia suprantamos, kaip teigiamą socialinį vaidmenį atliekanti institucija, kuri kuria bendruomenės komunikacijos kanalus. Tam pritaria ir M. Castells, kuris aptaria, televizijos skaidymosi į specifines rūšis, pagal auditorijos poreikius, A. Giddens analizuoja sociologinį santykį, tarp šio teigiamo televizijos kaip medijos vaidmens, ir tarp neigiamos socialinės įtakos kurią išskiria T. Adorno ir M. Horkheimer, bei J. Baurillard. Lietuvoje šia televizijos, kaip medijos tema aktyviai rašo Ž. Pečiulis, o J. Barevičiūtė straipsniuose analizuoja televizijos ir ideologijos sąsajas, aptardama anksčiau minėtus autorius.

Vietinį žinojimą visų pirma aptaria C. Geertz, kuriam vietinis žinojimas tarnauja kaip sociokultūrinių simbolių, nerašytų taisyklių tinklas, užtikrinantis gyvybingesnę bendruomenę. Šią teoriją papildė C. Levi – Strauss analizuojęs „laukinių“ mąstymą ir skirdamas brikoliažo praktikas nuo mokslinio pažinimo taip išryškindamas vietinio žinojimo bruožus. Ta pačia tema kalba ir P. Silitoe ir M. Rimaldi, bei A. Agrewal. Lietuvoje platesniame kontekste apie vietinį žinojimą rašo G. Mažeikis. Savo disertacijoje šią temą analizuoja D. Vamdzinskaitė. Kalbant apie diskursų tvarką būtina paminėti pagrindinį autorių M. Foucault, kuris analizuoja diskursą kaip kalbėjimo būdą su tam tikromis aiškiai neišreikštomis, bet siekiamomis galiomis. Jam oponuoja R. Rorty išskirdamas „normalius“ ir „anormalius“ diskursus. Televizijos įtaka formuojant diskursyvią tvarką analizuoja K. Jūraitė, A. Telešienė, taip pat A. Balžekienė ir L. Rinkevičius.

Magistro darbas yra aktualus moksliniu naujumu. Nors intelektualinis schematizmas išanalizuotas ideologijos ir klaidingos sąmonės kontekste, tačiau neaptikta mokslinės analizės, kuri intelektualinį schematizmą sietų su vietiniu žinojimu, bei jo reprodukuojimo galimybėmis televizijos laidoje, nekalbant jau apie regionines televizijas. Nors yra analizuojama diskursyvinė tvarka, kurią reprodukuoja televizijos programos, tačiau ji nėra siejama su vietiniu žinojimu, kurį televizijos laidos galimai reprodukuoja. Todėl mokslinis naujumas pasireiškia tame, kad tyrime yra

analizuojamas santykis tarp intelektualinio schematizmo formų: „normalaus“ diskurso, „anormalaus“ diskurso, ir vietinio žinojimo, bei šio santykio reproduktivumo galimybes regioninėje televizijoje. C. Geertz bei G. Mažeikis vietinio žinojimo ir diskurso lyginamoji analizė nėra atliekama intelektualinio schematizmo formų kontekste, kuriame regioninė televizija, kaip kultūrinė industrija galimai reprodukuoja, tiek vietinį žinojimą, tiek ir diskursyvią tvarką. Mokslinis naujumas pasireiškia ir tyrimo analizės ribose, kuriose bandoma vienos analizės metu, regioninės televizijos laidų tinklelyje bei pačių laidų turinyje išskirti vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos pasireiškimo būdus ir jų sąsajas. Ir galiausiai tyrimo siekis ištirti vietinio žinojimo reproduktivumo galimybes ir pasireiškimo būdus regioninės televizijos atveju yra nauja tyrimo kryptis Lietuvoje, kuri galėtų paaiškinti ir nustatyti, vietinio žinojimo išsaugojimo ir jo palaikymo galimybes, reprodukuojant jį regioninėse televizijose.

Magistro darbo problema. Pagrindinė tyrimo problema yra vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos reproduktivumo regioninėje televizijoje analizė. Todėl būtina išanalizuoti, kaip vietinis žinojimas ir diskursyvi tvarka pasireiškia intelektualinio schematizmo formomis, ir kaip šios formos yra reprodukuojamos regioninės televizijos laidose, sistemingai analizuojant jų turinį.

Tyrimo objektas – vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos reproduktivumo raiškos būdai ir turinys Šiaulių televizijos laidose.

Tyrimo tikslas – išanalizuoti vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos reproduktivumo raiškos turinį Šiaulių televizijos laidose.

Tyrimo uždaviniai:

- Teoriškai pagrįsti intelektualinio schematizmo reproduktivumą, kaip ideologinį mąstymą (klaidinga sąmonė).
- Išanalizuoti ideologinio mąstymo konstravimą televizijoje, kaip medijoje.
- Teoriškai išanalizuoti vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos sampratas.
- Remiantis Šiaulių televizijos laidų tinkleliu išanalizuoti galimas vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos reproduktivumo formas ir jų turinį.
- Sistemiskai analizuojant Šiaulių televizijos laidas ištirti vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos turinį.

Magistro darbe taikyti šie metodai:

Mokslinės literatūros analizė. Metodu analizuota intelektualinio schematizmo samprata, šios sampratos transformacijos į klaidingą sąmonę ir ideologinį mąstymą. Taip pat medijų (konkrečiau televizijos) įtaka reprodukuojant intelektualinį schematizmą. Tuo pačiu metodu atskleistos intelektualinio schematizmo formos: vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos sampratos, jų tarpusavio dialektika.

Turinio (content) analizė. Metodas pasitelktas analizuojant Šiaulių televizijos laidų tinklą, bei sistemaiškai tiriant pasirinktas, geriausiai reitingą turinčias, Šiaulių televizijos sukurtas laidas.

Statistinės analizės metodas. Jis naudojamas interpretuojant statistikos duomenis analizuojant Šiaulių televizijos laidų tinklą, atskleidžiant santykį, tarp Šiaulių televizijos sukurtų laidų ir retransliuotų laidų, taip pat metodu apskaičiuojamas santykis tarp pirmą ir antrą (ar daugiau) kartą rodomų laidų. Tuo pačiu apskaičiuojant statistinį santykį, kokios laidos yra transliuojamos tam tikrų eterio laikų, jį suskirstant pagal turimą reitingą.

Kritinio diskurso analizė. Metodu analizuojami turinio analize gauti duomenys, taip pat interpretuojami statistinės analizės gauti duomenys. Šie duomenys analizuojami siejant juos su teorinėmis darbo išvalgomis, o svarbiausia siejant juos su bendru sociokultūriniu Šiaulių miesto ir regiono kontekstu, taip pat su kultūrinėmis, politinėmis ir globaliomis tendencijomis.

Tyrimo apimtis. Siekiant pilnai ištirti darbo objektą, bei įgyvendinti tyrimo tikslą visų pirma buvo nuodugniai išanalizuotas vienos savaitės (2012 05 07 – 2012 05 13) Šiaulių televizijos laidų tinklas. Visų pirma, visas eterio laikas, remiantis reitingais, buvo suskirstytas į šešias laiko terpes, pradedant geriausiai ir baigiant blogiausiai reitingą turinčiu laiku. Tuo pačiu, laidų tinklas buvo išskaidytas į šias kategorijas:

- Šiaulių televizijos sukurtos laidos.
- Šiaulių televizijos retransliuotos laidos.
- Pirmą kartą rodomos laidos.
- Antra (ar daugiau) kartų rodomos laidos.

Siekiant įgyvendinti tyrimo tikslą antrasis etapas susidėjo iš trisdešimties Šiaulių televizijos laidų analizės. Buvo pasirinktos šios laidos: „Žinios“, „Reakcija“, „Sodžius“. Pirmoji pasirinkta, kaip geriausiai reitingą turinti laida, jos peržiūrėta dešimt skirtingų iš eilės einančių laidų. Antroji – „Reakcija“ populiariausia publicistinė – pramoginė laida, tuo pačiu ji daugiausiai kartų rodoma laida, vienos savaitės laikotarpyje Šiaulių televizijoje. Peržiūrėta dešimt, viena po kitos rodytų „Reakcijos“ laidų. Trečioji – „Sodžius“ pasirinkta dėl stiprios orientacijos į Šiaulių regioną - bei kaip turinti geriausiai reitingą, iš šios orientacijos laidų. Peržiūrėta dešimt „Sodžiaus“ laidų.

Visose laidose buvo išskiriamos šios kategorijos:

- Vietinio žinojimo reproduktivumo fiksavimas ir pasireiškimo būdai.
- Diskursyvos tvarkos reproduktivumo fiksavimas ir pasireiškimo būdai.

Darbo struktūra:

Pirmajame skyriuje analizuojama tyrimo teorinė prieiga, kurioje analizuojamos intelektualinio schematizmo sampratos siejant jas su klaidingos sąmonės ir ideologinio mąstymo teorijomis. Taip

pat analizuojamos intelektualinio schematizmo reprodukavimo galimybės, plačiąją prasme medijose, siaurąją prasme televizijoje. Galiausiai pateikiamas vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos kaip intelektualinio schematizmo formų sąsajos, jų dialektika, ir galimas reprodukavimas.

Antrajame skyriuje pateikiama metodologinė tyrimo prieiga. Aptariami pasirinkti tyrimo metodai ir jų taikymo specifika, tuo pačiu aprašomas tyrimo organizavimas ir jo eiga.

Trečiajame skyriuje pateikiama tyrimo metu gautų rezultatų analizė ir jų interpretavimas kritinio diskurso metodu. Šis skyrius skiriamas į dvi dalis, kurio pirmojoje pusėje interpretuojami Šiaulių televizijos tinklelio duomenys, o antrojoje dalyje pateikiama kritinė pasirinktų ir išanalizuotų Šiaulių televizijos laidų analizė, ją išskirstant į vietinio žinojimo reprodukavimo formas ir diskursyvos tvarkos reprodukavimo formas.

I. TYRIMO TEORINIS PAGRINDIMAS

1. Intelektinis schematizmas ir jo sąsajos su ideologija

1.1 I. Kanto intelektualinio schematizmo samprata.

Pažinimas prasideda nuo mūsų pačių, tai pagrindinė I. Kanto idėja ir indėlis žmonijos mąstymo istorijoje. Svarbiausia tai, kad būtent I. Kantas išreiškia mintį, kad daiktai yra tokie, kokius mes juos pažįstame, taip pat ir socialiniai, ekonominiai, kultūriniai ar kt. reiškiniai mums yra pažinūs tiek, kiek mes patys juos pažįstame. Todėl skyriuje bus aptariamas I. Kanto intelektualinis schematizmas, kaip matrica, kuri sureguliuoja tai ką mes pažįstame. Iš čia kiti filosofai pastebės, kad jeigu viską ką mes pažįstame, o ypač sociokultūriniai reiškiniai yra pažinūs ne objektyviai, o subjektyviai, tai ši subjektyvumą, galima formuoti, formuojant arba transformuojant patį intelektualinį schematizmą.

Šiame skyriuje bus nagrinėjama I. Kanto pažinimo filosofija. Plėtodamas mintį apie pažinimą I. Kantas sujungia empirizmo ir racionalizmo teorijas į vieną pažinimo kryptį. „Grynoje proto kritikoje“ I. Kantas rašo: „pažinimas prasideda nuo patyrimo, nes kas gi pažintinį sugebėjimą galėtų žadinti veiklai, jei ne objektai, kurie veikia mūsų jusles ir iš dalies patys sukelia vaizdinius, iš dalies skatina mūsų intelektą vaizdinius lyginti, susieti arba atskirti ir šitaip perdirbti grubią juslinių įspūdžių medžiagą į objektų pažinimą, vadinamą patyrimu“ (Kantas 1996: 55). Empirinę aplinką I. Kantas supranta, kaip neapdirbtą medžiagą, kuri skatina mūsų mąstymą. Šią aplinką mūsų protas permąsto per save ir jai suteikia, tam tikrą tvarką pagal savo apriorinį modelį². Todėl apriorinės formos pirmosios sureguliuoja tai, kaip suprantame kas vyksta aplinkui. Jos suteikia pažinimui pagrindą, nes viską kas vyksta mes suprantame, pirmiausia būtent per tai, kur tai vyko, ir kada tai vyko. A. Šliogeris analizuodamas I. Kanto pirminį pažinimo etapą taip pat pastebi, kad: „apriorinės stebėjimo formos – erdvė ir laikas, sąlygojančios transcendentalinio patirties objekto struktūrą, yra pirmasis konstravimo lygmuo“ (Šliogeris 1988: 26). Čia svarbiausias terminas yra konstravimo lygmuo. Nes būtent šios apriorinės formos pasireiškia pirmosios, kaip konstruojančios tai, ką mes pažįstame. Toliau A. Šliogeris³ nurodo, kad pažinimas dėl šių apriorinių formų yra aktyvus veiksmas, tačiau tai nereiškia, kad jis yra reflektuojamas paties žmogaus. Pažinimas nors ir yra

² I. Kantas knygoje „Grynojo proto kritika“ išskiria dvi pagrindines apriorines formas, kurių dėka empirinės medžiagos chaotiškumas įgauna tvarką paremta modeliu, kuris jau yra. Šios empirinės formos yra „dvi grynosios juslinio stebėjimo formos, kaip apriorinio pažinimo principai – būtent erdvė ir laikas.“ (Kantas 1996: 75)

³ A. Šliogeris nurodo kad „ne pasyvus atvirumas kažkur anapus žmogaus egzistuojančiam transcendentiniam daiktui, bet aktyvi pažinimo objekto kūryba, anapus – žmogiškos realybės imanentizavimas, sužmoginto daikto produkavimas.“ (Šliogeris 1988: 27). Nurodoma, kad I. Kanto pažinimas yra aktyvaus subjekto veikla, jo iniciatyva, dar daugiau, tik dėka šio aktyvaus subjekto galimas pažinimas.

aktyvi žmogaus proto veikla, tačiau ji nėra reflektuojama, o tai yra labai svarbu, nes jeigu mes nereflektuojame to, kaip pažįstame, tai to negalime ir valdyti.

Vien laiko ir erdvės, kaip pažinimo matricos, arba tiksliau sakant apriorinių formų, žinoma neužtenka sutvarkyti juslinio chaotiškumo, kuris reiškiasi, kaip empirinis pasaulis. Todėl yra įvedama intelekto (Verstand) sąvoka, kuri anot I. Kanto yra sugebėjimas mąstyti ir pažinti jutiminiį pasaulį, bei savyje kurti įvairius vaizdinius, idėjas ir pan. I. Kantas pastebi, kad „veiksmas, kuriuo įvairūs vaizdiniai jungiami vieni su kitais ir jų įvairovė aprėpiama vienu pažinimo aktu“ (Kantas 1996: 56). Šis veiksmas įvardijamas, kaip intelektas, kuris ir sujungia įvairius vaizdinius, tačiau įdomiausia tai, kad šis pažinimo lygmuo, nebėra apriorinis, kokiais buvo laikas ir erdvė. A. Šliogeris pastebi, kad „antrasis konstravimo lygmuo yra pats intelektas, kaip grynojo spontaniškumo sugebėjimas, toliau tvarkantis juslinės patirties „materiją“ ir galutinai konstruojantis patirties objektą kaip daiktą, egzistuojantį rišlios juslinės patirties visumoje. Tik toks daiktas, pasak I. Kanto, yra tikrasis pažinimo objektas“ (Šliogeris 1988: 26). Iliustruojant intelekto sąryšį su juslumu, galima pasitelkti, I. Kanto išsakytą, saulės ir akmens⁴ pavyzdį. Santykis tarp akmens šilumos ir saulės teikiamos šilumos yra galimas tik intelekto dėka. Intelektas suveda į tai, kad saulės teikiama šiluma yra priežastis, kodėl akmuo įšyla. Tačiau čia svarbu tai, kad šiluma yra subjektyvus požymis, kuris žinoma yra kildinamas nuo empirinio patyrimo, tačiau vis dėlto jis yra subjektyvus. Tokį santykį suformuoja ne kas kitas, kaip tik intelektas. A.Šliogeris toliau pastebi, kad „būtent sintezė daro galimą ne tik pažinimą, bet apskritai daiktiškai diferencijuotą pasaulio vaizdą. (...) Visas jusliškai suvokiamas pasaulis, visa juslinė patirtis ir tos patirties objektai atsiranda intelektinės sintezės stichijoje“ (Šliogeris 1988: 26). Intelektinė sintezė susieja tai, kas yra aplinkui, su tuo, ką galima pavadinti mąstymo forma. Būtent per šią formą persijota aplinka pasirodo tokia, kokia pasirodo t.y., kad ji yra iš principo subjektiška.

Taigi supanti aplinka yra interpretuojama mūsų sintezės, o jei ji yra interpretuojama, ji gali būti ir iškraipyta, ir priklausoma nuo kultūrinių modelių, kur kaip sako antropologas M. Sahlins: „kultūros kategorijos, iš kurių susidaro patirtis, nekyla tiesiogiai iš pasaulio, jos atsiranda iš diferencinių santykių simbolinėje schemoje“ (Sahlins 2003: 197). Ši simbolinė schema apie kurią kalba antropologas, I. Kanto yra įvardijama, kaip intelektinis schematizmas. Skirtumas tik toks, kad M. Sahlins kalba apie simbolinę schemą, kuri yra sociokultūrinėje aplinkoje, o štai I. Kantas kalbėdamas apie intelektinį schematizmą jį aptaria mąstymo lygmenyje t.y., mūsų mąstyme yra tam tikros intelektinės schemas. Šios intelektinės schemas yra taikymas santykio, tarp a priorinės intelektinės sąvokos ir empirinio objekto. I. Kantas teigia, kad „intelektu schemiškas dėl

⁴ I. Kantas knygoje „Grynojo proto kritika“ aprašo, pavyzdį, kad saulė šildo, o akmuo yra šiltas. Vėliau I. Kantas pastebi, kad tik mūsų mąstymas sujungia šiuos du jutiminius elementus į deterministinį santykį. (Kantas 1996: 58)

vaizduotės transcendentalinės sintezės yra ne kas kita, kaip visos stebėjimo įvairovės vidiniame jutime vienumas ir netiesiogiai – apercepcijos kaip funkcijos, atitinkančios vidinį jutimą (imlumą), vienumas“ (Kantas 1996:164). Čia reikėtų paaiškinti kelias sąvokas. Hartman⁵ transcendentalinę sintezę apibūdina, kaip sferą, kuri yra tiek už objekto, tiek už subjekto. Tai yra kaip sfera, kuri yra nepriklausoma, tačiau būdama nepriklausoma, ji sintezuoja šiuos du elementus, o tai savo ruožtu pasireiškia, kaip intelekto schema. Būtent intelekto schematiškumas, šitas santykio taikymas yra vadinamas intelekto schematizmas.

Taigi, anot I. Kanto, kiekviena sąvoka, kiekvienas objektas turi savo schemas. Šios schemas nėra objektų vaizdai ar jų įspaudai mūsų mąstyme, jos pasireiškia vien tik kaip vaizdiniai, todėl jis ir teigė, kad „ši bendro būdo, kuriuo vaizduotė pateikia sąvokai vaizdą, vaizdinį aš vadinu šios sąvokos schema“ (Kantas 1966: 16). Todėl schemas yra modeliai objektų, kuriuos mes patiriame, jos tai - juslinės sąvokos, pagal kurias yra galimi vaizdai. Vadinasi, jei intelektinis schematizmas suveda tiek intelektą tiek objektyvią tikrovę, kurią mes patiriame, tai „iš tikrųjų mūsų grynujų juslinių sąvokų pagrindą sudaro ne objekto vaizdai, bet schemas“ (Kantas 1996:161). Kitaip sakant, būtent schemas ir nulemia, - tai, kaip mes žiūrime ir matome pasaulį. Nuo to, kokius akinius nešiojame, priklauso spalvos, dydžiai, santykiai, kuriuos matome. Šiuo atveju akiniai yra intelektualinės schemas, kurios susintezuoja tai, kas yra chaotiška ir tas, kas, anot I. Kanto, jau yra duota mūsų mąstyme. Todėl tik „dėl schemas ir pagal ją tampa galimi vaizdai“ (Kantas 1996:161). Įdomu tai, kad dėl šių schemų suprantame ne tik vaizdus, bet apsikritai viską kas mus supa. Antropologė M. Douglas sako, kad „kaip suvokėjai mes atsirenkame tik mus dominančius iš visų stimulų, kurie užplūsta mūsų pojūčius, o mūsų domėjimasis yra valdomas tam tikrų modelių, kurie dar kartais vadinami schema“ (Douglas 1966: 37). Taigi intelektinis schematizmas pasireiškia, kaip mąstymo modelis, kurį mes primetame „chaotiškai“ aplinkai, taip ją supaprastindami ir ją suprasdami. Todėl I. Kantas čia pastebi, kad būtent nuo šio intelektualinio schematizmo ir priklauso, kokias reikšmes mes suteikiame tam, ką pažįstame ir kaip tas reikšmes priimame, kitaip sakant, šalia daiktų pažinimo ir jų santykių atradimo, intelektinis schematizmas ir formuoja nuomonę apie sociokultūrinę aplinką. Tačiau I. Kantas dar nekalba apie tai, kad ši sociokultūrinė aplinka gali taip pat formuoti patį intelektualinį schematizmą.

---

⁵ Hartman teigia, kad „pasak Kanto, kategorijų objektyvaus galiojimo principą sudaro tai, kad čia abi – ir objekto, ir subjekto – sferos yra laikomos ne vienintelėmis, o tai kad už jų abiejų driekiasi daug didesnė sfera, apėmianti ir subjekto, ir objekto sferas. Tai yra transcendentalinių principų sfera, erdvės, laiko ir kategorijų sfera. Kantas ją vadina ne Dievo intelektu, kaip senieji metafizikai, o transcendentaline sąmone arba transcendentaline apercepcija.“ (Hartman 2001:61)

1.2 T. Adorno ir M. Horkheimer intelektualinio schematizmo reprodukavimas kultūrinėmis industrijomis

I. Kantas analizuodamas tai, kaip mes suvokiame pažįstamąjį pasaulį, nepatyrė to, kokią stiprią revoliuciją sukels naujųjų medijų įsiviešpatavimas su savo galia formuoti pasaulėžiūrą. Jam intelektualinis schematizmas buvo tarsi „pakibusi“ būtinybė, kuri nepriklausė nei nuo juslinio pasaulio, nei nuo intelektualinės veiklos. Ta prasme, kad nebuvo jų įtakojami, nors jos veikla remiasi šių dviejų sferų sinteze. Tačiau įvykęs naujųjų medijų įsiviešpatavimas, atvėrė kelią platesniam ir „kitokiam“ intelektualinio schematizmo aiškinimui, kuris jau siejosi su naująja būtimi ir kėlė klausimus susijusius su šių intelektualinių schemų reprodukavimu. Tačiau tai nereikia, kad šios intelektualinės schemas pradėtos formuoti tik nuo moderniuoju laikų, štai A. Valantiejus recenzuodamas T. Adorno ir M. Horkheimer knygą (2006) „Apšvietos dialektiką“ pastebi, kad prievartinis mechanizmas jau yra gerokai ankstesnis darinys: „prievartinė proto struktūra yra gerokai ankstesnis vakarų kultūros kūdikis“ (Valantiejus 2006: 158). Taigi negalima sakyti, kad intelektualinio schematizmo formavimas, apie kurį šiame skyriuje bus kalbama, susiformavo tik nuo naujųjų laikų. Todėl skyriaus analizėje atsakant į naujuosius klausimus, (ar yra galimas, ir kaip yra galimas reprodukavimas) bus remiamasi kaip pagrindu Frankfurto kritinės mokyklos pozicijomis, kurias visų pirma atstovauja T. Adorno ir M. Horkheimeris. Pastarieji du mąstytojai būtent ir analizuoja intelektualinį schematizmą bei jo santykį su kultūrinėmis industrijomis⁶.

T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) analizuodami intelektualinį schematizmą, pirmiausia, jį sieja su I. Kanto filosofinėmis įžvalgomis. Autoriai teigia, kad „be tokio schematizmo, trumpai tariant be suvokimo intelektualumo nėra vienas išpūdis neatitiktų sąvokos, nėra viena kategorija – egzemplioriaus, niekada neįsivyratų mąstymo vienovė, nekaltant apie sistemos vienovę, o juk viskas čia į ją nukreipta“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 113). Čia svarbiausia, kad Frankfurto mokyklos atstovų intelektualinio schematizmo turinio ir struktūros supratimas atitinka I. Kanto išanalizuotą intelektualinį schematizmą. Prieiga prie jo yra netgi tokia pati, nes T. Adorno ir M. Horkheimer taip pat suprantama ne tik sąvokos, bet ir jų tarpusavio ryšį. Mąstymo vienovė, kai kategorija atitinka egzempliorius, kai išpūdis atitinka sąvoką, ir sukuria intelektualinį schematizmą. Tiksliau sakant, ji sukuria šiuos santykius, jo dėka įsigali šie santykiai. Taigi pats intelektualinio schematizmo supratimas yra ekvivalentiškas.

⁶ Terminas „kultūrinės industrijos“ knygoje „Apšvietos dialektika“ (2006) naudojamas, kaip kapitalo ir populiariosios (T. Adorno ir M. Horkheimeris tai tiesiogiai sieja su Holivudu kaip populiariosios kultūros simboliu) kultūros susiliejimo vienumas, kuris pasitelkiamas siekiant manipuliuoti ir transformuoti intelektualinio schematizmo formas. J. Černevičiūtė pastebi, kad „kultūros industrijose platinama kultūra iškraipyta ir manipuliuota, persmelkta rinkos dominavimo ir prekinio fetišizmo“ (Černevičiūtė: 2011: 75).

Tačiau analizuojant, kaip veikia intelektinės schemas, ir nuo ko jos yra priklausomos, išryškėja esminiai I. Kanto ir Frankfurto mokyklos atstovų skirtumai. Pagrindinis skirtumas čia tas, kad T. Adorno ir M. Horkheimer pastebi, kad kultūrinės industrijos yra linkusios transformuoti ne tik mūsų mąstymą, ne tik įtakoti nuostatas ar pasaulėžiūrą, tačiau jos įtakoja ir patį intelektinį schematizmą. T. Adorno ir M. Horkheimer pastebi, kad „tą funkciją, kurios iš subjekto laukė Kanto schematizmas, būtent fundamentalioms sąvokoms iš anksto taikomą juslinio įvairumo funkciją, iš subjekto perima industrija“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 164). Tai reiškia, jog I. Kanto aprašymas, kad pažinimas veikia per aktyvųjį subjektą, čia pakeičiamas tuo, kad aktyvusis subjektas transformuojasi į pasyvųjį. Ta prasme, kad subjektas tampa pasyvus būties pažinėjas, kadangi pirmiausiai ši būtis yra suredukuojama pagal kultūrinių industrijų juslinio įvairumo modelius, o tai reiškia, kad kultūrinės industrijos atima iš subjekto būties pažįstančiojo vaidmenį ir visą būties jusliškumą suredukuoja pagal savo mechanizmą, kurį toliau paduoda pažinti subjektui (savo klientui, žiūrovui, vartotojui). Tačiau nereikėtų suprasti taip, kad kultūrinės industrijos prisiima atsakomybę iš subjekto už pažinimą, kadangi iš principo kultūrinės industrijos perima subjekto funkcionalumą tiek, kiek jį formuoja. Todėl, bet kokių atveju, ar intelektinės schemas yra formuojamos ar ne, pažinimas veikia per subjektą, o tai reiškia, kad subjektas, bet kokių atveju objektyviai lieka aktyvus, nors jo intelektinės schemas yra transformuojamos ir priimamos pasyviai. Kitaip sakant susiformuoja pasyviai aktyvus subjektas, arba kaip vėliau bus kalbama, ideologinis subjektas. Todėl galima tvirtinti, kad T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) pastebi, jog „kultūrinės industrijos įspėją šį intelektinį schematizmą“, o kartu su juo ir konstravimo – formavimo galimybes. Čia galima prisiminti M. Douglas (1966), kuri teigia, kad viena vertus mes patys atsirenkame mus dominančius stimulus, tik problema ta, kad mūsų domėjimasis yra valdomas intelektinio schematizmo. Todėl galima sakyti, kad pirmiausiai savęs supratimo formavimas yra nukreiptas į mąstymą, per kurį sustruktūrojujama patirtis, savęs patyrimas ir suvokimas.

Taigi, jeigu intelekto schematiškumas gali būti sukonstruojamas, tai jis, žinoma, gali būti ir perkonstruojamas, arba, kitaip sakant, juo galima vienaip ar kitaip manipuluoti ir reprodukuoti. Todėl T. Adorno ir M. Horkheimer teigia, kad „kiekviena atskira kultūros industrijos manifestacija neišvengiamai atkuria žmones tokius, kokius ji pavertė juos apskritai. Kad tiesioginio atkūrimo procesas neišplistų plačiai, prižiūrėti visi jo agentai, pradedant prodiuseriais ir baigiant moterų organizacijomis“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 168). Citata svarbi dviem aspektais, kad pirma – intelektinis schematizmas yra valdomas procesas: ne tik transformuojamas, bet ir valdomas, ir antra, kad transformuojamasis elementas taip pat yra prižiūrimas. Kitaip sakant pati sistema save prižiūri. Ne tik intelektinis schematizmas yra transformuojamas ir valdomas, tačiau ir pats transformavimas ir valdymas yra prižiūrimas, paties valdymo. Šį transformavimą galima sieti su M. Foucault iškelta

diskurso tvarka, kuri bus išsamiai analizuota kitame skyriuje. Tačiau reikia pasakyti, kad šis siejimas su diskurso tvarka pasireiškia, tik kaip sistema, arba kalbėjimo būdas, kuris pats save kontroliuoja.

Taigi matome, kad intelektinis schematizmas yra veikiamas kultūrinės industrijos. Todėl galima sakyti, kad jeigu mūsų mąstymo formas reprodukuoja kultūrinės industrijos, tai tikslinga būtų aptarti pačias kultūrinės industrijas. Visų pirma, jas analizuodami T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) apibūdina, kaip suprekintą kultūrą, arba J. Norkienės (2004) žodžiais tariant, masinę kultūrą. O tai reiškia, kad kultūrinėse industrijose, susisieja kultūra ir ekonominiai veiksniai, dar daugiau ekonominiai santykiai⁷ pasitelkia kultūriškumą, plėsdama vartojimo fenomeną ir pateikdama schematizmą vartotojui kaip paslaugą. T. Adorno ir M. Horkheimer teigia, kad „ji (kultūrinė industrija – A.P) naudoja schematizmą kaip pirmą kliento paslaugą“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 164). Todėl intelektinis schematizmas transformuojasi į paslaugą, kuri yra primetama subjektui. Esmė ta, kad intelektinis schematizmas tampa priemone, kurią pasitelkia tie patys ekonominiai santykiai, kurie, kaip pastebi J. Norkienė (2004), savo ruožtu siekia kurti ir propaguoti vartojimo fenomeną. Taip susiformuoja ideologija, kuri tampa atsakinga už intelektualinio schematizmo formavimą. J. Norkienė „už visos šios pramogų industrijos, anot frankfurtiečių, slepiasi ir keroja žmogų pavergianti, skaudžias socialines pasekmes nešanti ideologija“ (Norkienė 2004: 42). Taigi ideologija tampa: pirma, kaip idėjų sistema, yra mąstymo produktas, kaip intelektualinio schematizmo forma, ir antra - ideologija suprantama, kaip idėjų sistema, kuri siekia tapti mąstymo produktu. Kitaip sakant ji yra sistema, kuri siekia galios, kita vertus mąstymo sferoje, ji tampa intelektualinio schematizmo turiniu ir forma. T. Adorno savo straipsnyje teigia, kad „šitie interesai tapo įkūnyti ideologijoje ir net padarė save nepriklausomais nuo prievartos, kad parduotų kultūrinės prekes, kurios privalo būti suvartoti, bet kokių atveju“ (Adorno 1975: 35). Čia ideologijos turinys suprantamas, kaip kapitalistinė sistema, bet šiame darbe ideologijos supratimo rėmas remiasi, tik tuo, kiek jis įtakoja patį mąstymą, t.y. althuseriška⁸ prasme. Todėl remiantis, T. Adorno galima teigti, kad galiausiai kultūrinių industrijų įtaka intelektualiniam schematizmui, išvirsta į

---

⁷ Ekonominiai santykiai čia suvokiami, kaip kapitalistinė sistema, kuri pasitelkia medijas, kurias T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) knygoje atstovauja Holivudas. Jie knygoje nurodo, kad „Kantas intuityviai dar ankščiau pastebėjo tai, ką sąmoningai pavyko įgyvendinti tik Holivudui: vaizdai jau jų gamybos procese iš anksto cenzūruojami, atsižvelgiant į to proto, pagal kurį jie vėliau ir turi būti matomi standartus“ (Adorno Horkheimer 2006: 116). Taigi, ekonominiai santykiai, kurie remiasi pelno siekimu, naudojami medijomis (Holivudu), kad galėtų keisti intelektualinį schematizmą.

⁸ Straipsnyje (2001) „Susvetinimas ir sąmoningumo formų sukeitimas kaip propagandinio subjekto konstravimo prielaidos“ G. Mažeikis nurodo, kad „Ideologinio subjekto kūrimas yra L. Althusserio žodžiais tariant, tokia subjekto kaip individo interpeliacija, kai ne individas konstruoja ideologiją, kaip objektą, o ideologija konstruoja jį kaip veikiantįjį subjektą“ (Mažeikis 2001:92)

ideologinį mąstymą⁹. Taigi ideologinis mąstymas, arba reprodukuotas intelektualinis schematizmas, pasireiškia, kaip suformuotos tam tikros nuostatos, kurios yra taikomos jau prieš tam tikrą pažinimą. Kitaip sakant, nebesiremiama asmenine racionalia patirtimi, o mąstymas jau yra nulemtas. Kaip rašo T. Adorno ir M. Horkheimer „suvokimas, kuriuo remiantis patvirtinamas visuomenės sprendimas, buvo paveiktas dar jam neatsiradus“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 169). Taigi schematizmu yra pasakoma, jog esama realybė yra būtent tokia, kokia ji yra, ir kitokios negali būti, todėl remiantis J. Baudrillard (2002), ji tampa simuliakrinė¹⁰. M. Horkheimer aptardamas ideologinį mąstymą nurodo, kad „viduje suskilusioje šiandienos visuomenėje toks mąstymas išvelgia neegzistuojantį vieningumą ir yra iliuzinis“ (Horkheimer 1976: 221). Taigi apibendrinant galima teigti, kad intelektualinis schematizmas tampa susietas su kultūrinėmis industrijomis, kurios savo ruožtu yra susietos tiek su kapitalu, tiek su medijomis apskirtai. Ir visa ši sintezė transformuoja patį mąstymo būdą, intelektualinį schematizmą, o pakeitus jį, pasikeičia ir tikrovė, kurią pažįstame.

1.3 Ideologijos ir intelektualinio schematizmo santykis

1.3.1 Reprodukuotas intelektualinis schematizmas kaip K. Markso klaidinga sąmonė

Šiame skyriuje bus apžvelgiama, kaip intelektualinis schematizmas koreliuoja su tuo, ką galima pavadinti klaidinga sąmone, arba paverstinėmis mąstymo formomis. Jeigu intelektualinis schematizmas, kuris, anot I. Kanto, yra atsakingas už mąstymo sintezę tarp subjektyvumo ir objektyvios tikrovės, tai, anot T. Adorno ir M. Horkheimer (2006), intelektualinis schematizmas yra veikiamas tos pačios objektyvios tikrovės, kuri turi galią reprodukuoti patį intelektualinį schematizmą. T. Adorno ir M. Horkheimer remdamiesi kultūrinėmis industrijomis teigia, kad intelektualinis schematizmas yra iškraipomas pačių kultūrinių industrijų, tačiau čia svarbiau yra atskleisti, kaip šis iškraipymas pasireiškia, ir kaip veikia savimonės ir mąstymo lygmenyje.

K. Marksas ir F. Engels (1975) analizuodami ideologijos problematiką pastebi, kad kiekvieno individo sąmonė yra veikiamas tam tikrų socialinių normų. „Vokiečių ideologijoje“ jie rašo, kad „moralė, religija, metafizika ir kitos ideologijos atšakos, bei jas atitinkančios sąmonės formos daugiau neatrodo esančios savarankiškos. Jos neturi istorijos, jos nesivysto: žmonės vystantieji savo

⁹ A. Valantiejus (2006) aptardamas M. Horkheimer idėjas (2006) nurodo, kad pagrindinis bruožas kuriuo remiasi buržuazinis mąstymas yra individualumas, o šis, šiuo atveju, suformuoja mintis, kad kiekvienas žmogus yra visa ko centre, tačiau realiai yra taip, kad „prievartinis paskiro asmens ištirpdytas socialinėje visuomenėje – būdingas liberalioms buržuazinėms visuomenėms“ (Valantiejus 2006: 156).

¹⁰ Šiuo terminu yra įvardijamas „matomumas, optinė apgaulė, sąmonės fantomas, realumo iliuzija, atsirandanti nepriklausomai nuo objekto ir jo požymių“ (Barevičiūtė 2008: 65).

materialinę gamybą ir savo materialinį bendravimą, drauge su šia tikrove taip pat keičia ir savo mąstymą, ir savo mąstymo produktus“ (Marksas ir kt. 1974: 21). Reikia paaiškinti, kaip K. Marksas supranta sąmonės sąvoką. Jis ją žinoma sieja su materialiuoju pagrindu, ko visiškai yra atsisakęs I. Kantas. Ir sąmonę jis supranta, kaip tai, ką mes įsisąmoniname: „sąmonė niekada negali būti kas nors kita, kaip įsisąmoninta būtis, o žmonių būtis yra tikrasis jų gyvenimo procesas“ (Marksas ir kt. 1974: 20). Taigi, sąmonė tai – įsisąmoninta būtis. Jei I. Kantas (1996) teigė, kad intelektualinis schematizmas, kuris yra stebėjimo įvairovės vidiniame jutime vienumas, arba vidinis susiejimas to, ką pateikia juslės ir to kas yra, kaip esančios kategorijos, tai K. Marksas (1975) teigia, kad sąmonė, yra tas pats sintezės vienumas, tik šis sintezės vienumas, kuris jungia jusles su kategorijomis, yra veikiamas pačių juslių. Kitaip sakant K. Marksui, pats mąstymas yra suformuojamas objektyvios tikrovės, arba idealiuoju atveju šios tikrovės įsisąmoninimu.

T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) pastebi, kad tikrovės įsisąmoninimas yra klaidingas. Šį klaidingą įsisąmoninimą, remiantis J. Rehmann, „sąmonės apvertimą sąlygoja intelektualaus darbo atskyrimas nuo gamybinių santykių, nuo jų augimo nepriklausomybės, nuo jų gamybinių santykių dominuojančios padėties“ (Rehmann 2007: 213). Tiek ji, tiek, žinoma, K. Marksas pastebi, kad klaidingas sąmoningumas pasireiškia, kaip klasių išsiskyrimas, kai kiekviena klasė turėtų įsisąmoninti savo būtį. Tačiau viena klasė pradeda primetinėti šį įsisąmoninimą, kitai klasei, todėl susiformuoja klaidingas įsisąmoninimas. Kaip pastebi S. Žižek: „esama neatitikimo tarp to, ką žmonės daro ir to, ką jie mano darą – ideologija susijusi su tuo, kad žmonės „nežino, ką jie iš tiesų daro“, kad jie klaidingai įsivaizduoja socialinę realybę, kuriai priklauso“ (Žižek 2005: 39). Šis klaidingas savęs ir savo padėties įsisąmoninimas, prisiminus T. Adorno ir M. Horkheimer, remiasi kultūrinėmis industrijomis, kurios ir atsakingos už šią klaidingą sąmonę, arba G. Mažeikio žodžiais kalbant už paverstines mąstymo formas, kurios neatitinka tarp to, ką galima įvardinti kaip esatimi ir įsivaizdavimu tarp realybės ir tikrovės. G. Mažeikis teigia, kad „paverstinės formos primeta savo, kaip iškreiptos tikrovės logiką mąstančiam subjektui. Todėl mąstymas paverstinomis formomis yra neišvengiamai pakeistas, neretai iracionalus“ (Mažeikis 2005: 280). Matyti, kad mąstantysis subjektas, kuris klaidingai įsisąmonina aplinką, ją klaidingai po to ir traktuoja. Mąstymas tampa neracionalus, nepagrįstas objektyvumu, dar daugiau, paties mąstančiojo subjekto jos suvokiamos, kaip objektyvios, tačiau jos objektyvios tik tiek, kiek jos remiasi mąstymu. Todėl „pakeistinės mąstymo formos, elgesio ir vertinimo schemas, jų turinys iškreipia asmeninio sąmoningumo formas, slopina tiesioginį ryšį su transcendentaliuoju, kūrybinguoju „aš““ (Mažeikis 2006: 89). Įdomiausia tai, kad šios klaidingo sąmoningumo formos reiškiasi, kaip klaidingai suprantama objektyvi realybė. Pasikeitus intelektualiam schematizmui, pasikeičia ir aplinka, kuri suprantama, o

ši pasikeitimą lemia medijos¹¹, kurios ir sudaro kultūrinės industrijas, kurios performuoja pateikdamos klaidingą savęs projekciją sąmoningumui. Pastarasis savo ruožtu, remdamasis šiuo sąmoningumu, ir kuris jau yra klaidingas, jį pritaiko visai pažįstamajai aplinkai. Vadinasi, galima daryti skirtį, kad sąmonė, kuri, anot K. Markso, pasireiškia, kaip savęs ir aplinkos įsisąmoninimas, atitinka intelektualinį schematizmą ir jo transformacijas tiek, kiek jiniai nukreipta į „chaotiško“ juslumo pažinimą.

1.3.2 Ideologija, kaip reprodukuotas intelektualinis schematizmas

Klaidinga sąmonė, kuri remiasi pakeistinėmis mąstymo formomis, ir kurios intelektualinis schematizmas yra reprodukuotas galima sieti su ideologija. J. Norkienė nurodo dar daugiau, kad „ideologiją Marksas supranta būtent kaip klaidingą sąmonę, iliuziją, pagrindžiančią ir atstovaujančią valdančiosios klasės interesus. Proletariatas suvokia šią ideologiją kaip objektyvią ir būtiną, nors ši jam ir nenaudinga“ (Noreikienė 2004: 23). Jei ideologiją suprasime, kaip klaidingai įsisąmonintą būtį arba T. Adorno ir M. Horkheimer žodžiais klaidinga projekcija¹², ir šios būties įsisąmoninimo taip pat klaidingą projekciją į objektyvią aplinką, atitiks tai, ką K. Marksas mini, kaip klaidingą sąmonę, o G. Mažeikis, kaip pakeistines mąstymo formas. Todėl tokios ideologijos supratimas susijęs su tuo, ką I. Kantas įvardija, kaip intelektualinį schematizmą. Bet čia reikia pasakyti, kad ryšys reikšmingas tik forma ir projekcija į objektyvumą, turint omenyje, tik mąstymo ir refleksijos elementus, kurie yra nukreipiami į refleksiją apie save ir kitus, tačiau pats intelektualinis schematizmas, kaip nepriklausomas nuo juslumo, neatitinka ideologijos.

Taigi jeigu klaidinga sąmonė iš principo yra ir ideologija, ir reprodukuotas intelektualinis schematizmas, reikia atidžiau apibrėžti, kas yra pati ideologija. O ji šiame darbe suvokiama, kaip pamatinė, pasąmoninė¹³ struktūra, panašiai, kaip ir I. Kanto intelektualinis schematizmas, nes ji pažįsta objektyvią tikrovę, sintezuodama ją su turimomis kategorijomis. Bet skirtumas tas, kad pasąmoninė struktūra yra formuojama, o intelektualinis schematizmas, anot I. Kanto, ne. Todėl ideologija suprantama „althuseriška“ prasme. Būtent L. Althusser nurodo sąsajas tarp ideologijos ir pasąmonės teigdamas, kad „jei amžinybė neviršija (laikinos) istorija, bet visada yra už istorijos ir dėlto

¹¹ McLuhan (2003) knygoje, „Kaip suprasti medijas“ medijas apibrėžia, kaip instrumentus, kuriais pernešama informacija.

¹² Adorno ir Horkheimeris (2006) nurodo, kad klaidingą projekciją veikia kai mąstymo schemas, suvokimo schemas nėra reflektuojamos ir todėl atsiranda klaidinga savęs projekcija pasaulyje. Tačiau esmė ne klaidingoje projekcijoje, nes pastaroji apeliuoja į ideologinio subjekto įsteigimą, bet esmė tame, jog vienu ir kitu atveju(propagandinio ir ideologinio subjekto) trūksta refleksijos.

¹³ Z. Freud (1990) pasąmonę apibūdino, kaip „primitivių instinktų, emocijų, socialiai nepasiteisinančių idėjų, fantazijų, suvoktų dalykų „saugyklą“, kurie pateko per sąmonę ir įsitvirtino joje. Pasąmonės turinys gali būti nebūtinai vien tik neigiamas. Pasąmonei nėra svarbi logika, laikas, erdvė, racionalūs dalykai“ (Freud 1990: 62)

nesikeičia istorijos besikeičiančiose formose, tai aš turiu Froido mintį pritaikyti pažodžiui ir parašyti, kad ideologija yra amžina, tiksliai, kaip pašamonė“ (Althusser 1971: 35). L. Althusser vėliau nurodo, jog pašamonės palyginimas su ideologija yra grynai teorinis. Galima prisiminti, kad pašamonės struktūra savo esme, visų pirma, yra jau ankstesnio patyrimo susiformavusi ir pritaikoma konkrečiais socialiniais santykiais dar prieš tuos santykius. Individo baimės ir aistros jau yra nulemtos be konkretaus objekto ir tai atlieka būtent interpeliacijos mechanizmas, kuris veikia, kaip ideologinis mechanizmas. Būtent interpeliacijos metu yra suformuojamas tam tikras subjektas, kaip toks, su normomis ir tiesomis, kurias jis priima, kaip savas. G. Mažeikis (2006) tokią althuserišką ideologiją sieja su propagandinio subjekto¹⁴ sąvoka. Svarbiausia, kad ideologinis subjektas veikia dar prieš santykį su objektyvia tikrove, o šis „veikimas“ prieš susiduriant su juslumu ir jį vertinant ir pažįstant suprantamas, kaip tas pats intelektinis schematizmas, nes jis lygiai taip pat formuoja mąstymą pagal savo normas, kurios jau joje yra.

L. Althusser analizuodamas ideologijos teoriją remiasi interpeliacijos veiksmu, kurį apibūdina, kaip „aš manau, kad ideologijos aktai ar funkcijos savo esme „verbuoja“ subjektus tarp asmenų (ji „verbuoja“ juo visus) ar transformuoja individus į subjektus (transformuoja juo visus) ir šią labai tikslią operaciją aš vadinu interpeliacija arba apkalta“ (Althusser 1971: 48). Interpeliacija veikia kaip apkalta, kurią priima savo mąstymo formose, arba intelektiniame schematizme subjektas, ir kurias vėliau taiko suprasdamas supančią aplinką. Šis interpeliacinis mechanizmas pakeičia ne tik mąstymą, bet ir pasaulį, kurį pažįstame. O tada, kaip nurodo S. Žižek „pačioje ideologijos sąvokoje galima išvelgti tam tikrą pamatinį, esmini naivumą, klaidingą suvokimą savo prielaidų, savo tikrųjų sąlygų, nuotolio, neatitikimo tarp vadinamosios socialinės realybės ir mūsų iškreiptų reprezentacijų, klaidingo jos įsisąmoninimo“ (Žižek 2005: 34). Pagrindinė problema yra ne ta, kad yra bandoma formuoti mūsų mąstymą, problema yra tokia, kad šis mąstymas jau yra suformuotas, nes jau iš ankščiau pažintos tikrovės, jai pritaikome klaidingą intelektinio schematizmo variantą, kuris pasireiškia kaip ideologija. To pasekmėje, žinoma, išsikreipia ir tikrovė, kurioje egzistuojame. Dar daugiau tikrovė ne tik kad išsikreipia, ji, remiantis J. Baurillard (2002), tampa hipertikrovė¹⁵, kurioje nieko nėra iškreipto, nes viskas suvokiama, kaip realu, nors tas realumas yra susimuliuotas. Panašiai teigia ir S. Žižeko išskeldamas antisemitizmo pavyzdį, kuriame nesvarbu, jog kaimynas žydas yra paprastas ir draugiškas žmogus - ideologiškai jis suvokiamas,

¹⁴ G. Mažeikis nurodo, kad „propagandos objektas / subjektas yra ne sąmoningai save kaip kopiją išskleidžiantis asmuo. Būtent jis, althuserišką prasmę, ir yra ideologinis subjektas neatsiliepiantis kompleksinius ar vidinius asmeninius impulsus ir nuolat klausiantis išorinio pareigos jausmo, su kuriuo siekia susitapatinti“ (Mažeikis 2006: 125) .

¹⁵ J. Baudrillard teigia, kad tikrovę išstumia šiuolaikinis simuliakras kaip tariamybė, ją ne kopijuojanti, bet vaizduojanti „tikroviškesnę“ negu tikrą. Dirbtinis tikrovės išryškinimas ir / ar kopijavimas, pasak Baudrillard'o, kuria tikrovės, „tikresnės už tikrąją“, rūšį – hipertikrovę. (Baudrillard: 2002: 7–50)

kaip blogis, kuris po savo tariamu draugiškumu slepia užmačias, kaip aliejuje išvirti savo ne žydą kaimyną.¹⁶ Savo esė L. Althusser pastebi, kad „pripažindami, kad jie (ideologiniai santykiai – V.R.) neatitinka tikrovės t.y. kad jie sudaro iliuziją, mes pripažįstame, kad jie yra aliuziniai į tikrovę, ir kad reikia juos tik interpretuoti, tam, kad atrastume po jais tikruosius santykius po iliuzinių įsivaizduojamų santykių“ (Althusser 1971: 37). Kitaip sakant antisemitas, panašiai kaip S. Žižek atveju, suvokia žydą ne kaip gerą žmogų (kuriuo jis ir yra), bet būtent kaip blogą žmogų, kuris slepia savo negatyvumą ir piktus kėslus. Antisemito ir žydo santykiai remiasi ne tikraisiais jų bruožais, tačiau įsivaizduojamais, iliuziniais bruožais, kurie paslepia tai, kad žydas yra normalus. Vėlgi ideologinis subjektas remiasi ne objektyvia tikrove, tačiau normomis ir tiesomis, kurios yra suformuotos ideologijos. Todėl A. Žukauskaitė pastebi, kad „ideologija reprezentuoja ne „realius“ individo egzistencijos santykius, bet įsivaizduojamą individo santykį su „realiais“ santykiais apibrėžiančiais jo egzistenciją“ (Žukauskaitė 2001: 125). Būtent įsivaizduojami santykiai apibrėžia individo egzistencijos sąlygas. Įsivaizdavimas, kad žydas yra totalus blogis, sudaro individo egzistenciją, jo socialinę realybę. Arba, pritaikant I. Kanto intelektualinio schematizmo sąvoką, galima sakyti, kad problema yra ta, kad žydas jau intelektualinio schematizmo mąstymo formose yra blogas, ir šios mąstymo formos sukuria žydo „blogumą“.

2. Televizijos vieta medijų teorijoje

2.1. Medijos samprata: tarp M. McLuhen komunikacijos iki J. Baudrillard simuliacijos

Ankstesniame skyriuje buvo aptartas ryšys tarp intelektualinio schematizmo ir kultūrinių industrijų. Šias kultūrinės industrijas, anot T. Adorno ir M. Horkheimer, sudaro A. Giddens aprašytos šiuolaikinės masinės informavimo priemonės¹⁷. Šias, bet ir ne tik šias, priemones M. McLuhen įvardija, kaip medija. Jis pastebi, kad „Medija yra pranešimas, nes būtent medija,

¹⁶ S. Žižek kalbėdamas apie ideologijas funkcionavimą pateikia antisemitizmo pavyzdį. Čia jis rašo: „Vokeitijoje 1930 metų pabaigoje ... individas yra atakuojamas antisemitinės propaganda, kuri vaizduoja žydą kaip monstrišką Blogio išsikūnijimą, didįjį politinį intrigantą ir t.t. Tačiau grįžęs namo jis sutinka Sterną savo kaimyną; gerą žmogų, su kuriuo malonu paplepėti vakarais, kurio vaikai žaidžia su jo vaikais[...] kaip tuomet mūsų vargšas vokiečių, jei jis būtų geras antisemitas, reaguotų į šį plyšį tarp ideologinės žydo figūros ir įprasto kasdienio savo gero kaimyno, pono Sterno suvokimo? Jo atsakymas būtų paversti šį plyšį, neatitikimą, argumentu, palaikančiu antisemitizmą; „Matote, kokie jie iš tiesų yra pavojingi. Sunku atpažinti jų tikrąją prigimtį. Jie slepia ją po kasdienybės išvaizdos kauke – ir būtent šis tikrosios prigimties slėpimas, šis dvigubumas yra pagrindinis žydiškos prigimties bruožas“ (Žižek 2005: 59 – 60).

¹⁷ A. Giddens nurodo, kad masinės informavimo priemonės yra „laikraščiai, žurnalai, televizija, radijas, kinas, vaizduostės, kompaktinės plokštelės ir kitos formos, pasiekiančios masinės auditorijas“ (Giddens 2005: 452)

modeliuoja ir valdo žmonių bendravimo veiklos mastą ir formą“ (McLuhen 2003: 27). Jei medija yra pranešimas, tai toliau M. McLuhen kalba, kad medija gali būti ir pinigai, ir ratas, ir šokis, bet kokia priemonė, kuri perteikia informaciją, nes tokia yra pagrindinė medijos prasmė. Galiausiai šiandieninėje realybėje, pagrindinėmis medijomis tampa tos pačios masinės informavimo priemonės dėl savo masto, pasiekiamumo ir įtakos. Dar daugiau, šios priemonės, kaip jau buvo pastebėta, ne tik daro įtaką, kad jas yra žiūrima, bet dėl to, kad jos turi galios formuoti arba reprodukuoti intelektualinį schematizmą. Būtent todėl T. Adorno ir M. Horkheimer pastebi, kad „tą funkciją, kurios iš subjekto laukė I. Kanto schematizmas, būtent fundamentalioms sąvokoms iš anksto taikoma juslinio įvairumo funkciją, iš subjekto perima industrija“ (Horkheimer ir Adorno 2006: 164). Industrija čia suprantama, kaip kultūrinė industrija, arba, kaip medija. Televizija ir kitos šiuolaikinės medijos, perima mąstymo reproduktivinę funkciją kurdama įvairius, veiklos ir mąstymo modelius¹⁸, perkurdama socialinę, kultūrinę aplinką. Kita vertus, M. McLuhen analizuodamas medijas nėra toks kategoriškas. Išlikdamas nuosaikesnis, jis išreiškia tik tiek, kad medijos yra pranešimas, kuris nors ir daro poveikį mūsų mąstymui (intelektiniam schematizmui), tačiau jo poveikis nėra suabsoliutinamas. Kitaip sakant M. McLuhen skirtingai nei T. Adorno ir M. Horkheimer teigia, kad medija, o tuo tarpu ir televizija neturi neigiamo socialinio aspekto, greičiau suprantama, kaip socialinio tinklo skeidėja.

M. McLuhan medija kaip pranešimas yra svarbus tuo, kaip ji sukomunikuoja subjektus aplink save. Autoriui svarbesnis visuomeninės struktūros poveikis, nei intelektualinio schematizmo sąsajos su medijomis. A. Giddens kalbėdamas apie M. McLuhen medijas pastebi, „norima pasakyti, kad visuomenėje aptinkamų informavimo priemonių pobūdis veikia tos visuomenės struktūrą kur kas labiau negu turinys t.y., labiau negu patys pranešimai, kuriuos perduoda informavimo priemonė“ (Giddens 2005: 430). Pati priemonė yra pranešimas, o kadangi medijų yra begalės, tai jos tarpusavyje skiriasi tiek savo pranešimais, tiek ir pranešimų būdais. Tačiau svarbiausia čia išlieka tai, kad medija arba tiksliau sakant, naujosios medijos formos, kurios reiškiasi masiškai, sukuria naujo pobūdžio komunikaciją. Kaip pastebi pats M. McLuhen „šiandien veiksmai ir reagavimas vyksta beveik tuo pačiu metu. Iš tikrųjų mes gyvename mitiškai ir integruotai“ (McLuhen 2003: 24). Naujosios medijos sukuria naują gyvenimo modelį, kuris tampa įtraukiantis, įstumiantis į veiksmo sukūrį, tai dar labiau pastebima dabartyje su plačiajuosčio interneto įsigalėjimu. Tapo aišku, kad jeigu tave naujienos pasiekia akimirksniu, o tai yra padarinys elektrinių medijų, tai M. McLuhen ir teigia, kad „po tris tūkstančius metų trukusios specializacijos ir susvetimėjimo, kuriuos

---

¹⁸ D. Bellas aptardamas filmų įtaką pastebi, kad: „paaugliai ne tik mėgavosi filmais, bet ir mokėsi iš jų. Jie modeliuoja save pagal kino žvaigždes, kartojo kinuose matytus pokštus ir gestus, mokėsi elgesio su priešinga lytimi subtilumų ir taip suformuodavo įmantrumo luobą“ (Bell 2003: 122).

sukėlė technologiniai mūsų kūno tęsiniai, viskas radikaliai pasikeitė ir pasaulis susispaudė. Sujungtas elektros pasaulis tapo ne kuo kitu, kaip kaimu“ (McLuhan 2003: 24). Taigi teoretiko nuomone, medijos ne skiria mus, kaip susvetimėjusius ir atsijungusius nuo bendruomeniškumo, bet atvirkščiai, medijos, ir ypač elektroninės medijos, sujungia mus kaip bendruomenę. Vėliau Z. Bauman (2007) pastebės, kad šio susijungimo bruožai pasireiškia, kaip globalus kaimas¹⁹, kur bendruomeniškumas yra ištirpdomas pasaulietiškume, tačiau M. McLuhen su šia diagnoze tikrai nesutiktų, nes kaip pastebi J. Barevičiūtė „Mąstytojas (McLuhan – A.P.) viliasi, kad medijos netgi galėtų įveikti šiuolaikinį socialinį susvetimėjimą, gimdomą knyginės kultūros racionalizmo, kurį dabar jau išstūmė proto ir kūno harmonizavimo praktikos ir naujosios technologijos“ (Barevičiūtė 2008: 62). Kaip kitame skyriuje apie televizijas bus pastebėta, M. McLuhen netgi televiziją sieja su bendruomeniškumo atgimimu. Viena vertus, medijos susijusios su tuo, kad jos suspaudžia pasaulį, tačiau kita vertus šis suspaudimas, anot M. McLuhen, nepasireiškia kaip globalus kaimas, kur suspaudime įsitvirtina vienumas, atvirkščiai, šiame pasauliniame „kaimė“ susiformuoja atgimstančios atskiros bendruomenės. Todėl reiktų sakyti, kad šis teoretikas medijas analizuoja socialinių ribų rėmuose, išskeldamas mintį, kad medijos sugebės suvaldyti besitęsiantį susvetimėjimą, arba sugebės prikelti vietines bendruomenes, tuo pačiu nenuklysdamas į intelektualinio schematizmo formavimo klausimus, nors juos iš dalies paliečia pateikdamas psichologinių eksperimentų²⁰ duomenis.

Jeigu M. McLuhen medijų analizė remiasi labiau sociologine mokslo disciplina ir į ją yra projektuojama, tai J. Baudrillard analizė tuo pačiu klausimu, remiantis J. Barevičiūtės (2008) pateikta kritika, projektuojama ontologinėje sferoje. Kitaip sakant šių dviejų mąstytojų skirtumas remiasi projekcija ir metodologija, kaip tyrinėjama ir žinoma, kaip suprantama medija. J. Baudrillard medija artima kaip T. Adorno ir M. Horkheimer ir bendrai kalbant praktiškai visiems neomarksizmo atstovams, kuriems medija suprantama negatyvia, socialinės realybės imitavimo, netgi pačios realybės pakeitimo prasme. Medija tampa priemone, kurią T. Adorno ir M. Horkheimer priskyrė kultūrinėms industrijoms, o L. Althusser vienai iš ideologinių valstybės aparatų²¹ daliai. Tuo pačiu reiktų pridėti, kad medijos tiek J. Baudrillard, tiek kitų neomarksizmo atstovų nėra

¹⁹ Z. Bauman (2007) teigia, kad globalus kaimas susikuria dėka globalizacijos, kai nei erdvė, nei laikas nebetenka prasmės, o viena kultūra vis labiau monopolizuoja visas kitas.

²⁰ M. McLuhen skyriuje apie televiziją pateikia psichologinius eksperimentus, kuriuose bandoma išvelgti televizijos, kaip medijos įtaka individo suvokimui ir refleksijai. (McLuhan 2003: 296 - 324)

²¹ L. Althusser teigia, kad „(...) mes galime surašyti institucijas, kurios yra pavaldžios ideologiniam valstybės aparatui. Tai: religiniai Isas (ideologiniai valstybės aparatai – A. P.) (įvairių bažnyčių sistema), edukaciniai Isas (įvairių viešų ir privačių mokyklų sistema), šeimos Isas, politiniai Isas, (politinė sistema, apimdama įvairias partijas), profsąjungų Isas, medijų Isas (spauda, radijas, televizija ir t.t.), kultūrinė Isas (literatūra, menas, sportas ir t.t.)“ (Althusser 1971: 17). Taigi ideologiniai valstybės aparatai suprantami, kaip institucijos, kurių funkcija yra ideologinio tinklo plėtra.

suprantamos plačiąją M. McLuhen prasme, jos greičiau įvardijamos, kaip masinės informavimo priemonės.

J. Baudrillard medijas supranta pirmiausia per komunikacijos prasmę ir čia jis pastebi, kad medijos nesukuria jokio komunikacijos tinklo, kita vertus, pačią komunikaciją apibūdina siaurąją prasme, kaip dialogą, informacijos apsikeitimą veidas į veidą. Jis rašo: „Jos (medijos –A.P.) fabrikuoja ne - komunikaciją – tai pagrindinė jų charakteristika, jei komunikaciją galima apibrėžti kaip tam tikrą apsikeitimą, abipusę klausimo ir atsakymo erdvę bei atsakomybę“ (Baudrillard 1967: 165). Tokia siaura prasme suprasta komunikacija priveda prie to, kad ir medijos suprantamos, kaip ne-komunikacija, nes iš principo medijos, kaip priemonės yra tarpininkas tarp dviejų subjektų. Toliau jis rašo: „komunikacinės medijos yra tai, kas nuolat užkerta kelią atsakui, paversdamos, bet kokius komunikacinius procesus iš esmės neįmanomais. Tai tikrų tikriausia medijų abstrakcija. Jose įsaknyta socialinės kontrolės sistema ir jų galia“ (Baudrillard 1967: 169). Svarbu tai, kad medijos kaip tarpininkas tarp dviejų subjektų, pats tampa aktyviu subjektu, kuris praneša informaciją ir pats ją priima. Medijos J. Baudrillard teorijoje tampa sau pakankamos, tuo pačiu jos įveda ir socialinės realybės transformavimo galią, apie kurią kalbėjo T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) analizuodami kultūrinės industrijas. Dar daugiau, jei medijos tampa subjektu, kuris pats yra informacija ir pats informacijos surinkimo punktas, tai šis subjektas tampa hiperrealus, kuriame viskas ką aptinkame yra susimuluota. J. Barevičiūtė teigia, kad „Ankstesnėse epochose medijos buvo suprantamos kaip tam tikras veidrodis (Kellner 2007) atspindintis ar reprezentuojantis tikrovę, o mūsų gyvenamuoju laikotarpiu jos steigia hipertikrovę ar, kitaip tariant, naująją medijų tikrovę – „tikresnę negu tikrą“ – kur tikrovė tampa priklausoma nuo signifikacijos, lemiančios visišką jos nynykimą“ (Barevičiūtė 2008: 61). Medijos, kurias aptaria J. Baudrillard, sukuria kitą tikrovę, kurioje mes gyvendami nepatiriame skirtumo tarp to, kas yra simuliakras ir kas lieka „tikrumu“. Štai A. Giddens (2005), kalbėdamas apie J. Baudrillard medijų analinę, nurodo du straipsnius²², kuriuose išreiškiamos nuostatos reiškia tai, kad pati tikrovė persikelia į medijas, o jos signifikantas praranda prasmę. Čia galima prisiminti G. Debord (2006) spektaklio visuomenės²³ sampratą, kurioje nurodoma, kad spektaklis, kaip medijų visuma ar susimuluota tikrovė, pasireiškia pirmiau nei kontaktas su „tikrumu“. Jei šis spektaklis yra jau susimuluoti santykiai, kurios realybė remiasi medijomis, tai jis yra ne kas kitas kaip ideologija ir ideologijos santykis tarp individų. Kitaip sakant, spektaklio

²² A. Giddens (2005) aprašo du J. Baudrillard straipsnius, vieną prieš persijos karą, kitą po persijos karą, ir nurodo, kad „jis (Baudrillard – A.P.) norėjo pasakyti, kad šis karas nepriminė jokio kito istorijos atmenamo karo. Persijos įlankoje vyko informavimo priemonių amžiaus karas – televizijos spektaklis, kurį drauge su kitais viso pasaulio žmonėmis stebėjo Bushas ir Husseinai, kad iš CNN sužinotų, kas gi „faktiškai“ vyksta“. (Giddens 2005: 432)

²³ G. Debord nurodo, kad: „spektaklis – ne reginių visuma, o socialinis reginių skleidžiamas ryšys tarp asmenų.“ (Debord 2006: 41). Spektaklis suvokiamas, kaip susimuluoti santykiai tarp atskirų individų, kurių simuliacija yra palaikoma medijų.

visuomenėje „gyvename reginio visuomenėje, kurioje medija iš anksto struktūruoja mūsų realybės suvokimą ir daro realybę neatskiriamą nuo jos „estetizuoto“ vaizdo“ (Žižek 2005: 89). Todėl pati medijos raiškos įtaka socialiniai struktūrai, remiantis neomarksistų atstovais, vertinama kaip transformuojanti arba reprodukuojanti. Įdomu tai, kad šis transformavimas ar pakeitimas seka ne nuo to, kad pati tikrovė pakeičiama, pakeičiamas pats intelektualinio schematizmo kodas, kai projektuojama realybė pasikeičia, kai „estetizuotas“ ar „spektaklizuos“ vaizdas eina pirmiau už „tikrumą“.

2.2 Televizija samprata: nuo išsivadavimo iš susvetimėjimo iki intelektualinio schematizmo reproduktivumo

Ankstesniame skyriuje buvo aptarta medijos sąvoka ir jos galimos analizės kryptis bei įtakos socialiniai realybei. Šiame skyriuje remiantis tuo, kad televizija yra viena iš medijos formų, bus sukonkretintai analizuojama televizijos samprata, jos įtaka socialiniai realybei bei skirtingi jos supratimo būdai.

Pirmiausia, remiantis M. McLuhen, televiziją reikia įvardinti, kaip šaltąja²⁴ medija. Televizija, kaip šaltoji medija suprantama, kaip „vėsi į dalyvavimą nukreipta medija“ (McLuhen 2003: 299). Dalyvavimas pasireiškia tuo, kad žiūrovas, kuris žiūri į ekraną privalo būti nuolat įsitraukęs²⁵, televizija reikalauja dėmesio. Šiuo žvilgsniu ji reikalauja ir pranešimo papildymo. Televizijos esmė tampa mūsų pačių susikurtas vaizdas apie televiziją, nes tik dalį informacijos, kurią pateikia vaizdas mes priimame, kaip tikrovę, kitą dalį susiformuojame interpretuodami ar tiesiog fantazuodami. Turint omenyje tai, kad pati informacija, kuri pateikiama televizijoje, yra ne visa tikrovė, o šios tikrovės kadriniai dublikatai, galima remtis M. Mouillaud ir J. Tetu²⁶, kurie teigia, kad televizijos informacija tėra įvykio arba realybės atspindys. Įvykiai, kuriais pagrindžiama komunikacijos kanalais siunčiama informacija, mąstyme kuria pasaulį, kurį laikome realiu. Taigi, viena vertus, galima teigti, kad televizija tikrai neperteikia visos tikrovės, o kita vertus, šis negalėjimas perteikti viso vaizdo tarnauja, kaip šaltoji M. McLuhen medija, kai žiūrintysis pats užpildo spragas tarp to,

²⁴ M. McLuhen teigia, kad medijos gali būti skirstomos į karštas medijas ir šaltas medijas. Televiziją jis priskiria prie šaltų medijų, o štai kiną ir radiją jis priskiria prie karštų medijų. Skirtumą tarp jų jis apibrėžia, kaip „karštos medijos reiškia pasyvų publikos dalyvavimą, o vėsioje medijoje – aktyvų dalyvavimą ir užbaigimą“ (McLuhen 2003: 40)

²⁵ M. McLuhen teigia, kad „televizija negali būti fonu. Ji įtraukia jus. Jūs turite būti drauge su ja“. (McLuhen 2003: 299)

²⁶ Mouillaud, M., Tetu, J. F. (1989). *Le journal quotidien*. Lyon: Press of Lyon university.

kas pateikiama, ir to kas yra realu. Teoretikas T. Szulc pateikia pavyzdį²⁷, kuriame nurodomas Kubos gyventųjų santykis su F. Castro ir valdžia apskritai. Pirmiausia reikia pastebėti, kad M. McLuhen nepritaria šio pavyzdžio išvadoms, jog televizija gali sukelti sumaištį visuomenėje ar net sukilimus, jam kaip tik televizija tarnauja „šaldančiai“, ji nuramina visuomenę, nes kaip pats autorius teigia „žiūrėdami televiziją kubiečiai susidaro vaizdą, kad jie tiesiogiai dalyvauja priimant politinius sprendimus“ (McLuhen 2003: 298). Toks ypatingas televizijos bruožas, kuriuo ji pasireiškia, kaip šalta medija ir nuolat reikalauja dėmesio, kaip matome veikia abipusiškai: kai žiūrovas ne tik papildo vaizdą, bet jis pats tampa to vaizdo dalimi. Čia galima daryti dar vieną išvadą, kad televizija, panašiai kaip pastebėjo T. Adorno ir M. Horkheimer (2006), tarnauja kaip visuomenę nuslopinantis metodas. Viena vertus, jis kaip ir skatina intelektualinio schematizmo veiklą, nes žiūrėdamas televiziją projektuojiesi tikrovę pats, kita vertus šis projektavimo aktas - kai tu susikuri ir užpildai tikrovę - palieka įspūdį, kad tai tavo tikrovė. Klaidinga sąmonė čia įgauna prasmę. Ne veltui J. Baudrillard perfrazuodamas patį M. McLuhen²⁸ vėliau pastebės, kad televizija „nieko neteigia, tačiau vilioja ir masina, kuri tēra ekranas ar miniaturizuota stotis ir randama tik jūsu pačių galvose, jūs esate ekranas“ (Baudrillard 1990: 220). Šis panašumas, tarp M. McLuhen ir J. Baudrillard, kurį susieja televizijos vertinimas, kaip šaltos medijos reikalaujančios nuolatinio dėmesio ir žiūrovo mąstymo užbaigiant tikrovę, baigiasi tada, kai daromos su tuo susijusios išvados. M. McLuhen kalba, apie naujos kartos komunikacijos įtaką²⁹ susijusią su televizija, kurioje jos funkcijos pasirodo ne kaip globalizuojančios, bet kaip skatinančios bendruomeniškumą ir vietiškumą. Tai taip pat pastebi, ir D. Kellner (2007) tvirtindamas, kad M. McLuhen televiziją ir medijas traktuoja kaip vienijančias sociumą. Taigi, kalbėdamas apie televiziją, kaip šaltąją mediją, M. McLuhan neišskiria jos negatyviosios socialinės prasmės, kita vertus jo analizė projektuojama į tai, kaip veikia pats įsitraukimo mechanizmas ir kokias pasekmes tam sukelia televizija.

J. Baudrillard kaip medijų, taip ir televizijos atveju yra dialektiškai susijęs su M. McLuhen teorijomis. Viena vertus, jau buvo teigiama, kad televizijos pobūdis ir reikalavimas ją užbaigti yra toks pats abiejose šių autorių teorijose. Tačiau J. Baudrillard šią užbaigimo logiką seka toliau nei M. McLuhen. Ž. Pečiulis analizuodamas J. Baudrillard televizijos teoriją pastebi, kad „jis (J. Baudrillard – A.P) kalba apie modelius ir scenarijus, kurie pasitelkiami kuriant tikrovę, neturinčią kilmės, nerealią. Įvykiai nebeturi prasmės ne todėl, kad patys savaime yra bereikšmiai, o todėl, kad pirma

²⁷ M. McLuhen perpasakoja T. Szulc tyrimą, kuriame nurodoma, kad „savo tariamai improvizuotu nerūpestingu stiliumi Castro gali įgyvendinti savo politiką ir valdyti šalį tiesiogiai iš televizijos ekrano“ (McLuhen 2003: 298).

²⁸ M. McLuhen „Televizijos atveju žiūrovas yra ekranas. Ji bombarduoja šviesos impulsai, kurie prisotina jo „sielos odą pašamoningumis nuojautomis“ (McLuhen 2003: 300).

²⁹ M. McLuhen pastebi, kad televizija, sukuria bendruomeniškumo jausmą, patį gentiškumą, tačiau tai būdinga tik šaltoms medijoms, kurios nėra specializuotos (McLuhen 2003: 42).

pateikiamas modelis, kurį jų vyksmas atitinka. Šis modelis, anot J. Baudrillard, sugriauna tikrovę“ (Pečiulis 2005: 94). Kaip ir medių atveju, televizija tarnauja kaip intelektualio schematizmo reproduktivinio įrankis, kuris reprodukuodamas jį, panaikina ir autentiškumą, „tikrumą“, kurį būtų galima suprasti. Kitaip sakant, televizija pasitelkiama kaip priemonė, kuri transformuoja ne pačią tikrovę, bet tai kaip tą tikrovę suvokiame. Analizuodamas aptartą televizijos mechanizmą E. Veron pastebi, kad „informatyviose žiniuose įvykiai yra ne deformuojami ar reprodukuojami, o paprasčiausiai sukuriami. Tikrovės surežisavimas, dramatinizavimas tampa svarbesnis už patį įvykį, o žiūrinčiuosius suklaidina apsimestas vaizdo tikroviškumas“ (Veron 1981: 53). Pačios televizijos principas, kaip informacijos priemonės, kuri siekia auditorijos dėmesio, bet tuo pačiu reprezentuoja tikrovę, yra apgaulingas, nes siekis auditorijos dėmesio neleidžia reprezentuoti tikrovės tokios, kokia ji yra. Kita vertus, šios tikrovės televizija ir negali reprezentuoti dėl savo ribotumo, nes kiekvienas vaizdas tėra tikrovės dalies kadras, o remiantis tuo, kad televizija siekia auditorijos, tai šis kadras yra iškraipomas dėl pačios auditorijos. Ž. Pečiulis remdamasis J. Lacan³⁰ teigia, kad „jo (J. Lacan – A.P.) teigimu, visada bus abejojama ekrane rodomo vaizdo realumu, nes negalime teigti, nei kad televizijos vaizdas perkelia į realybę, nei kad ją deformuoja“ (Pečiulis 2005: 93). Bet problema ne ta, kad pats vaizdas gali būti deformuotas - žinoma, kad televizija nepajėgi jo perteikti, nors ir pateikia informaciją - problema ta, kad televizija yra instrumentas, kuris transformuoja intelektualinį schematizmą. Anot J. Baudrillard,³¹ problema ta, kad niekas neabejoja, kad tas vaizdas yra tikras. Jis jau suprantamas, kaip tikras, nes jis pateikiamas, kaip tik tos, kurį reikia užpildyti, nes ji yra šalta medija, ir šis užpildymas suteikia tikrumo iliuziją, simuliaciją, kad tai, kas yra pateikiama yra tikra. Įdomu tai, kad tikrumas, apie kurį čia yra kalbama yra homogenizuojamas. Jau S. Žižek³², kalbėdamas apie ideologijos problemas, pastebi, kad už ideologijos nieko nėra, o jos neigimas yra ideologija *par excellence*. Ši ideologijos homogenizuotumą, arba intelektualio schematizmo reproduktivumą į homogenizuotą struktūrą pastebi ir J. Baudrillard kalbėdamas, kad televizija, būtent ir reprodukuoja minėtąją struktūrą, kai „televizinės erdvės suvokiamos, kaip teroristinės, kurios ne tik prasiskverbia į politinę, socialinę, ekonominę, kultūrinę aplinką, bet sugriauna binarines opozicijas“ (Baudrillard 2007: 66). Šios binarinės opozicijos reiškia tą patį, ką S. Žižek (2005) kalba apie ideologiją ir jos alternatyvas: jų tiesiog nebūna. Televizija projektuoja tokį intelektualinį schematizmą, kuriame nėra skirčių tarp objekto ir subjekto, daikto ir signifikanto. Jei M.

³⁰ Ž. Pečiulis (2005) straipsnyje remiasi: Lacan, J. (1966). *Ecrits*. Paris: Seuil.

³¹ J. Baudrillard (2002) knygoje aptariama teorija, kuri remiasi simuliacija ir simuliaciais. Teigiama, kad tikrovė yra pasislėpusi už simuliacijų, todėl gyvenamasis pasaulis yra susimuliuotas.

³² S. Žižek (2005) knygoje pastebi, kad ideologijos ribų neįmanoma apibrėžti, todėl susiduriama su problema, kad ideologijos neigimas, taip pat tampa ideologija.

McLuhen ir M. Castells³³ kalba apie tai, kad medijos, o tame tarpe ir televizija gali kurti ir kuria diferencijuotumą, kurį sąlygoja tiek skirtingi auditorijos poreikiai, tiek pati auditorija būdama skirtinga. Apie tai J. Barevičiūtė teigia, kad „naujosios medijos lyg ir tampa tam tikromis visa apimančiomis elektroninėmis galiomis, o jų erdvėje cirkuliuojantys socialinės gerovės ir prestižo ženklai, remiantis mąstytoju (J. Baudrillard – A.P.), steigia ne socialinius skirtumus, bet vienodėjimą, vedantį šiuolaikinės kultūrinės homogenizacijos link“ (Barevičiūtė 2008: 67). Jei mediją suprantame, M. McLuhen prasme, kaip šaltą mediją, kurios dalį turinio užpildo subjektas, tai ir socialinių skirtumų neturėtų būti. Tačiau čia remiamasi dviem skirtingomis prieigomis. M. McLuhen televiziją, kaip procesą, mato nevienalytį, jis pastebi, kad gali būti diferencijuotos televizijos kryptis, panašiai, kaip M. Castells, kuris tyrinėdamas televiziją pastebi, kad ji linkusi prisitaikyti prie skirtingų bendruomenių. Panašiai dabar vyksta su YouTube.com fenomenu, kuriame kuriasi, skirtingi „kanalai“ (Channels), nukreipti patenkinti specializuotos auditorijos poreikius. Tačiau J. Baudrillard televiziją mato bendra, abstrakčia prasme, todėl matydamas televiziją abstrakčia prasme, jis ir pastebi, kad jos viena iš pagrindinių funkcijų yra homogenizacija, kita vertus, pats diferencijuotumas nėra svarbus, nes jis anot J. Baudrillard yra ne kas kita kaip simuliakras.

2.3 Televizijos kaita: nuo valstybinės iki komercinės

Jei ankstesniuose šio skyriaus dalyse buvo aptariamose filosofinės ir sociologinės medijų ir televizijos teorijos, tai šiame skyriuje bus nagrinėjama televizija, kaip institucija, kuri gali būti tiek skirtinga, tiek turėti skirtingas funkcijas.

Anot Ž. Pečiulio (2007), televizijos terminas pirmą kartą pavartotas Paryžiuje. Autorius kalba, kad televizijos kelias į tai, kaip ji suvokiama dabar, buvo labai ilgas ir vingiuotas. Televizijos samprata keitėsi visą XX a. nuo to, kad ji suprantama kaip tarpasmeninės komunikacijos kanalas³⁴, kuriuo menas transportuojamas į kiekvieno žmogaus namus, iki salės televizijos³⁵, kai televizija

³³ M. Castells (2005) knygoje analizuoja televizijos ir medijų naudos etapą, kai medijos ir televizija pradeda skaidytis pagal auditorijos poreikius, taip kuo tiksliau patenkiant diferencijuotos auditorijos poreikius. Jis rašo: „trumpai tariant, naujosios medijos sukūrė segmentuotą, diferencijuotą auditoriją, kuri, nors pagal skaičių ir yra masinė, tačiau nebėra masinė gaunamų pranešimų vienašališkumo bei vienašališkumo atžvilgiais. Naujosios medijos nebėra masinės tradicine prasme, susijusia su ribotu homogeniškai masinei auditorijai siunčiamų pranešimų skaičiumi. Dėl pranešimų ir šaltinių gausos auditorija tampa vis išrankesnė. Auditorija, kuriai skiriami pranešimai, pradeda juos atsirinkti, o tai dar labiau ją segmentuoja bei stiprina individualų siuntėjo ir gavėjo ryšį“ (Castells 2005: 337).

³⁴ R. Arnheim (1989) aprašydamas televizijos istoriją pastebi, kad televizija visų pirma tarnavo arba buvo įsivaizduojama, kaip priemonė, kuri gali apjungti bendravimui arba informacijos sklaidai.

³⁵ Ž. Pečiulis (2007) pastebi, kad pirmosios televizijos paradigmos buvo sietinos su salės televizija, kai televizijos laidos buvo suprantamos, kaip bendros peržiūros seansas, panašus į kino filmo peržiūrą.

buvo žiūrima vienoje pilnoje žmonių salėje. Tačiau atrodo išsipildė tai, ką prognozavo J. Pairt³⁶, kad televizija taps asmeniniu reikalu.

Televizija pirmiausia buvo suprantama, kaip valstybinės ideologijos bei sociokultūrinės simbolikos ir jos tvarkos palaikytoja. Tokiu būdu visoje Europoje beveik keturis dešimtmečius televizija buvo valstybinė. Tiesa, remiantis Ž. Pečiuliu³⁷ skiriamos dvi paradigmos. Vakarų Europoje susikūrė visuomeninis nacionalinis televizijos modelis, o rytų ir vidurio Europoje valstybinis vienos televizijos modelis. Įdomu, kad abiejų paradigmų atveju, televizija buvo laikoma socialine - kultūrine visuomenės lavinimo ir telkimo institucija. Taigi televizijos institutas buvo tokia pat socialinė struktūra, kaip švietimo, socialinės saugos sistemos arba L. Althusser žodžiais tariant viena iš ideologinių valstybės aparatų. Kaip teigia A. Giddens „daugumos šalių vyriausybės tiesiogiai dalyvavo administruojant televizijos transliaciją“ (Giddens 2005: 452). Nacionalinė televizija buvo ir vis dar yra valstybinės kultūros politikos atstovė, kurioje puoselėjamos nacionalinės tradicijos.

Komercinė televizija, visų pirma, įsigali Amerikoje ir Vakarų Europoje. Lietuvoje, kaip ir kitose buvusiose sovietinėse šalyse, ji įsivyrąja tikrai griuvus Sovietų sąjungai. Pradedama manyti, kad masinės komunikacijos sąlygomis tampa neįmanoma, kad vienas kanalas galėtų atstovauti visuomenės interesams. C. Mouffe teigia, kad „modernioje visuomenėje formuojasi bendro siekio vizijos neturinčios heterogeninės grupės“ (Mouffe 1992: 225). Kitaip sakant, sulig monopolinių transliuotojų žlugimu, žlunga ir valstybinės televizijos kaip kultūros skeleidėjos idėja, ją savo ruožtu pakeičia laisvosios rinkos koncepcija, kurią nulemia gyventojų poreikiai, reklamos užsakymai bei skirtingi auditorijos poreikiai. Pasikeitusi televizijos koncepcija pakeičia ir televizijos turinį. Televizija, kuri buvo kultūros tvirtovė, pakeitė reginių ir pramogų pasaulis įsitvirtinęs ekranuose. Kaip teigia Ž. Pečiulis „komercinės televizijos ėmė vilioti žiūrovus pramoginio žanro serijinėmis programomis. Televizija iš mokytojo tapo linksmintoju“ (Pečiulis 2007: 124). Todėl komercinė televizija pakeitė laidų stilių ir televizijos santykį su auditorija. Kitaip sakant, komercinė televizija sukūrė tai, apie ką kalba M. Castells, kad naujosios medijų formos patenkina skirtingų bendruomenių poreikius. Kiekviena atskira televizija apsibrėžusi savo koncepciją, atstovauja skirtingoms grupėms ir skirtingiems interesams.

---

³⁶ M. Elsner., T. Muller, M. Spangenberg. Straipsnyje (1990) rašo: „J. Bardui Londone pademonstravus televizorių jis išspausdina straipsnį, kuriame rašo: Ar visuomenės gyvenimas netaps labai ribotas, jeigu nepakildami iš namų fotelių žmonės ne tik kalbės, klausysis muzikos ar konferencijų, bet ir savo televizorių ekrane galės matyti vieni kitus, žiūrės teatro vaidinimus, ir visus kitus renginius?“

³⁷ Ž. Pečiulis teigia, kad televizija Europoje beveik keturis dešimtmečius buvo mopolizuota, tačiau ji buvo dvejopa, kai Vakarų Europa pasuko visuomeniniu keliu, Rytų ir Vidurio Europa pasiliko valstybinėje televizijos paradigmoje (Pečiulis 2007: 100-102).

Sulig komercinės televizijos pradžia prasideda ir tarptautinių televizijų metas, kai ta pati televizijos programa matoma visame pasaulyje. A. Giddens pastebi, kad „nacionalinės rinkos užleido kelią slankiai globaliai rinkai“ (Giddens 2005: 441). Nacionalinės televizijos pralaimi konkurencinę kovą globalioms televizijų korporacijomis. Todėl, anot autoriaus³⁸, susiformuoja nedidelė korporacijų grupė, kuri ir pradeda valdyti pasaulinę rinką. Todėl, galima matyti, kad tiek nacionalinė televizija, tiek vietinė televizija, kuri turėjo visą rinkos dalį, pradeda užleisti vietą šioms globalioms medijų grupėms. Tuo pačiu autorius daro išvadą, kad jei visą rinką monopolizuoja vos nedidelė grupė, tai ji, žinoma, turi ir tam tikrą galią formuoti viešąją nuomonę, o jos nuomonė ypač juntama visose šalyse, kuriose ji veikia. Tai reiškia, kad yra griunamas vietiškumas. H. Schiller toliau pastebi, kad „Amerikos televizijos eksporto produkcija kartu su reklama propaguoja sukomercintą kultūrą, kuri laipsniškai ardo vietines kultūrinės raiškos formas“ (Schiller 1991: 22). Taigi galima apibrėžti keletą globalios televizijos modelių: tai - pirma, kad ji linkusi monopolizuotis ir jungtis³⁹, kita vertus turėdama ženklią dalį pasaulinės auditorijos ji pradeda kurti komercinės kultūros modelius, kai vietinės sociokultūrinės kategorijos palaipsniui praranda savo prasmę.

Valstybei prarandant televizijos monopolį, susikuria ne tik komercinė ar globali televizija, bet ir regioninė televizija ir jos tradicijos. Ž. Pečiulis pastebi, kad „vietinių televizijų tinklas, kuris orientuotas tik į siaurą savo regiono auditoriją“ (Pečiulis 2007: 105). Todėl beveik kiekvienas regionas turi savo vietinę televiziją, kurios pagrindinė funkcija, anot autoriaus, yra „bandymas nušviesti konkrečios, lokalios vietos gyvenimą“ (Pečiulis 2007: 106). Taigi, kaip ir komercinių televizijų atveju, regioninės televizijos nuo jų niekuo nesiskiria, nes yra priklausomos nuo savo auditorijos. Kadangi regioninės televizijos auditorija yra to regiono gyventojai, tai savaime aišku, kad televizijos turinys stipriai orientuotas į šios paklausos patenkinimą. Taigi tiek regioninės, tiek globalios televizijos, kaip pastebi A. Giddens, „abi yra patrauklios auditorijai, nes pirmosios atveju patiriamas visas pasaulis neišėjus iš namų, kitos atveju, patiriamas vietinis pasaulis, kuriame gali dalyvauti ir šio regiono gyventojai“ (Giddens 2005: 447). Todėl pati televizija, kaip priemonė kurti iliuzijas, yra vienoda, nepriklausomai nuo jos pobūdžio, regioniško, globalumo ar nacionalumo.

---

³⁸ A. Giddens pastebi, kad „XXI a. pradžioje globalioje žiniasklaidos rinkoje įsigalėjo grupė, sudaryta iš maždaug dvidešimties multinacionalinių korporacijų; kone kiekvienoje šalyje galima pajusti jų įtaką, kuriant žinias bei pramogas, jas platinant ir parduodant“ (Giddens 2005: 441).

³⁹ A. Giddens aprašo, kaip jungiasi didžiosios pasaulio komunikacijų bendrovės, sudarydamos multinacionalines korporacijas, ir taip užimdamos vis didesnę rinkos dalį (Giddens 2005: 441 – 445).

3. Vietinio žinojimo atskirtis nuo diskursyvos tvarkos

3.1 C. Geertz ir C. Levi-Strauss: nuo vietinio žinojimo iki brikoliažo praktikų

Šiame skyriuje bus aptariamas C. Geertz analizuojamas vietinis žinojimas ir jo sąsajos su C. Levi - Strauss aprašyta „bricolage“ sąvoka, kuri papildo ir tiksliau apibrėžia vietinio žinojimo supratimą. Vietinis žinojimas čia svarbus tuo, kad praktinėje šio darbo dalyje, bus bandoma išsiaiškinti kiek lokali televizija formuoja vietinį žinojimą, ir kiek jį transformuoja paversdama į diskursyvinę tvarką.

3.1.1 C. Geertz vietinio žinojimo koncepcija

C. Geertz vietinio žinojimas (local knowledge) yra dvejopas. Viena vertus jis susijęs su pačia antropologija, kaip disciplina, kita vertus jis susijęs su tarpusavio bendruomenės santykiais. Atsižvelgiant į šio darbo temą, pirmoji vietinio žinojimo, kaip hermeneutikos panaudojimo nagrinėjant antropologijos disciplinos dalis nebus nagrinėjama, nors su ja ir jos kritika⁴⁰ susipažinta.

Taigi šiame darbe bus nagrinėjamas vietinis žinojimas tik kaip tarpsubjektyvus santykis ir situacinis žinojimas. M. Rimoldi analizuodamas vietinį žinojimą pastebi: „(Vietinis – A.P.) žinojimas tai, ne žinios apie objektus, tačiau žinios apie situacijas, kurios sudaro bendrą vieningai sujungtą kompleksą, kuris yra nepriklausomas nuo mūsų pažinimo apie jį. Šis kompleksas nepriklauso nuo tos, ar jis yra teisingas ar jis yra klaidingas, kaip ir nėra būtinas, kad protas jį suprastu“ (Rimoldi 1992: 36). Taigi matome, kad vietinis žinojimas yra nerefleksyvus, nereikalaujantis nuolatinio mąstymo. Jis labiau susijęs su neracionaliu įprotiniu (habitus) mąstymu. Tačiau tuo pačiu tai ir tam tikrų kultūrinių normų, veiksmų plano įsisąmoninimas. Bet svarbiausia mintis, kurią iškelia M. Rimoldi kalbėdamas apie C. Geertz vietinį žinojimą, kad jis - tai ne objektinis žinojimas, o situacinis žinojimas, kuris remiasi tam tikrais santykiais. Šie santykiai, viena vertus, yra intersubjektyvūs, kita vertus sieja žmones su gamtos tapatumu.

Įdomu pastebėti tai, kad vietinis žinojimas, kaip intersubjektyvus tinklas veikia nebūtinai kaip lokalus tinklas, kuris susieja individus, kultūrą ir aplinką. C. Geertz pastebi, kad „lokalus žinojimas: lokalus, tai ne tik vieta, laikas, klasė ir įvairios problemos, bet kaip vietinio bruožo akcentas, kuris yra susijungęs su vietiniu įsivaizdavimu apie tai, kas yra galima. Tai – visos charakteristikų ir įsivaizdavimų kompleksas, pasakojimai apie įvairius įvykius, kurie apibrėžia pagrindinius vaizdinių

⁴⁰ R. Koning (2010) straipsnyje aptariama C. Geertz knygos „Local knowledge“ idėjos apie vietinį žinojimą, kaip naują hermeneautinį metodą antropologijos mokslo disciplinoje.

principus“ (Geertz 1983:215). Taigi C. Geertz vietinį žinojimą apibrėžia ne vien kaip žinojimą, kuris būtų susijęs su kažkokia konkrečia vieta ar konkrečiu laiku, tai - labiau tarpsubjektyvus santykis, kuris remiasi tarpusavio pasakojimais ir kas svarbiausia, remiasi tarpusavio vaizduote. Kitaip sakant šis žinojimas jungia bendrą vaizduotę ir bendrą įvairių vietinių arba bendruomeninių istorijų hermeneutiką. P. Sillitoe kalbėdamas apie vietinį žinojimą, taip pat visų pirma pastebi, kad „vietinis žinojimas, tai žinojimas, kurį palaiko bendra žmonių grupė, kuri bendrai interpretuoja supantį pasaulį. Šis žinojimas suformuluotas tradicijū, bei yra kultūriškai reliatyvus, taip pat jo įsisąmoninimas įgyjamas nuo gimimo, struktūruojant asmens santykį su jį supančia kultūrine aplinka“ (Sillitoe 1995: 205). Taigi, vietinis žinojimas remiasi labiau kultūriniais simboliais ir pasakojimais, mitais, bendrai kalbant: neracionaliu tarpusavio bendravimu, tačiau jame pats lokalumas nėra būtinas⁴¹. Čia yra svarbūs du aspektai: pirma, kad vietinis žinojimas yra bendra kultūrinė hermeneutika ir antra, kad ši hermeneutika remiasi kultūriniais modeliais, o ne pačiu lokalumu, kaip svarbiausiu faktoriumi. Kitaip sakant vietiškas pasireiškia tiek, kiek susieja subjektus vietiniam žinojimui pasireikšti, tačiau pats vietinis žinojimas nėra priklausomas nuo tam tikros vietos.

G. Mažeikis pastebi, kad „jautrumas vietos tvarkai, vietos tvarkos taisyklių supratimas ir jų vykdymas yra lokalus žinojimas, tačiau tai nėra diskursas. Galbūt vietinių elgesio taisyklių, nerašyto etiketo niekas nereflektavo, jo principų abstrakčiai nesuformulavo, tačiau daugelis vietos gyventojų šiais principais vadovaujasi ir tik jautrumas tokiam vietiniam etiketui, stiliams, manieroms, papročiams padeda mums įsitraukti į įvykių sūkurį“ (Mažeikis 2005: 298). Kaip G. Mažeikis pastebi vietinis žinojimas yra ne tik santykis tarp gamtos, žmogaus, ir teisės⁴², kuri aprašo C. Geertz, ir ne tik intersubjektyvus santykis, tačiau ir taisyklių rinkinys. Šis rinkinys, tai greičiau bendro susitarimo reikalas, kurį vienija bendra istorijos, kultūros, simbolikos ir kalbinių žaidimų⁴³ hermeneutika. Taigi vietinis žinojimas nurodo ne tik santykį tarp bendros kultūros vienijamų subjektų, bet ir šių santykių žaidimo taisykles. Tiksliau sakant, vietinis žinojimas yra tiek šios žaidimo taisyklės tiek ir pats jų santykis.

Priklausyti vietinio žinojimo tinklui reiškia jį patirtį ir bendrai interpretuoti, o bendrai interpretavus atitinkamai veikti tam tikroje aplinkoje ir tam tikroje vietoje. Suprasti žaidimo taisykles, prie jų prisiderinti ir jomis vadovautis ir yra vietinis žinojimas. C. Geertz toliau pastebi, kad „vietinis žinojimas, kaip akimirkos atvejis, kaip požiūris į įstatymą: yra teisės ir antropologijos, kaip objektų išskaidymas, bei po to vėl jų sujungimas į specifinę hibridinę sintezę, tai reliatyvi

⁴¹ G. Mažeikio knygoje nurodomas neerdvinio lokalumo pavyzdys – Talmudo įstatymų laikymasis. (Mažeikis 2005:19)

⁴² Teisė čia suprantama C. Geertz prasme, kur ji nurodoma, kaip taisyklių, kurios nusako kaip elgtis yra tinkama ir kaip elgtis nėra tinkama. (Geertz C. 1983: 167 – 235)

⁴³ Winttgenstein L. 1995. Rinktiniai raštai. Vilnius: mintis.

opozicija tarp įstatymo ir fakto įstatyta į skirtingus darnius žaidimus, įsivaizdavimus ir pasekmių formules“ (Geertz 1983: 232). Taigi - vietinis žinojimas apibrėžia santykį tarp hermeneutikos ir teisės. Tačiau šis santykis tarp hermeneutikos ir teisės yra susietas labai įdomios sintezės, kurioje vietinis žinojimas pasiskirtos tarp antropologinio pasaulio pažinimo ir mokėjimo elgtis vadovaujantis tam tikromis vietos bendruomenės taisyklėmis. Tačiau reikia nepamiršti, kad šios taisyklės nėra tiesiogiai išreikštos, tačiau yra paskirstytos bendrame bendruomenės tinkle. Tačiau vietinis žinojimas tai - net tik veiksmo taisyklės ir bendruomeniška simbolių ir mitų hermeneutika, bet jis veikia ir kaip precedentinis mąstymas. Kaip pastebi G. Mažeikis, „Lokalus žinojimas tiesiogiai siejasi su precedentiniu mąstymu, kuris reikalauja bet kokius argumentus paremti konkrečiais, artimiausioje aplinkoje apčiuopiamais rezultatais, atitinkančiais bendruomenės priimtą tvarką“ (Mažeikis 2005: 325). Pastebėtina, kad šios nerašytos taisyklės arba tie patys bendrai interpretuojami simboliai turi būti dar kartą interpretuojami. Pati kultūra plačiąja prasme su atitinkamais precedentais ir su jais susijusiais argumentais vis iš naujo perkuria vietinį žinojimą. Tokiu būdu jis mažina globalizmo ir apskritai „kitos“ sociokultūrinės sistemos įtaka sau. Todėl remiantis precedentu, kaip įvykiu arba pasakojimu, kuris jau buvo ir yra patvirtintas, kaip esama „tiesa“ ir kuris priimamas kaip tam tikra nerašyta tvarka yra užtikrinamas vietinio žinojimo tęstinumas.

Kita vertus, tas pat precedentas verčia artikuluoti ne tik su esama kultūra ir taip spręsti tam tikras problemas remiantis jais, bet ir verčia grįžti prie „žemės“ šliogeriškąja prasme, nes ji remiasi ne abstrakčiais racionaliais pasiūlymais, o greičiau praeities kartų žinojimu ir patyrimu. Sekant šia logine seka, galima tvirtinti, kad televizijos įtaka vietiniam žinojimui turėtų būtų lygi nuliui, nes vietinis žinojimas nepasiduoda abstraktumui ir reklamai⁴⁴, o labiau pasiduoda tarpsubjekciniam neracionaliam, neargumentuotam plepėjimui. Tačiau tuo pačiu galima sakyti, kad būtent šį neracionalų, neargumentuotą plepėjimą iš principo nulemia ne kas kitas, bet tas pats abstraktumas, mitai, kurie yra nutiesiami būtent iš medių, šiuo atveju iš televizijos. Tačiau ši įtaka dėl neracionalumo tarp subjekiniuose santykiuose yra iškreipiama ir paverčiam į vietinį žinojimą, nes jis remiamas tuo, kas jau yra priimta.

3.1.2 C. Levi - Strauss laukinių mąstymas ir brikoliažo praktikos, kaip vietinis žinojimas.

C. Levi-Strauss nemini konkretaus termino vietinis žinojimas. Tačiau jis apie vietinį žinojimą kalba (1962) analizuodamas laukinių mąstymą. Kaip pastebi, R. Korff „Geertz analizuojamas lokalus mąstymas, kuris bendruomenę sustato į religinius, socialinius ar kultūrinius rėmuos yra analogiškas tam, ką C. Levi-Strauss pastebi analizuodamas „laukinių mintis“ (Korff 2005: 1). Taigi

⁴⁴ Mažeikis G. 2005. Filosofinės pragmatikos analitika ir kritika. Šiauliai: Saulės delta. P.325

galima tvirtinti, kad kai C. Levi-Strauss kalba apie laukinių mąstymą ir analizuoja jo struktūrą, ir sieja ją su tuo, ką kalba apie vietinį žinojimą C. Geertz. Tačiau tai nereiškia, kad šios teorijos yra absoliučiai analogiškos.

Autorius knygoje (1962) „savage mind“ kalbėdamas apie vietinių (laukinių) mąstymą pastebi, kad „objektyvių žinių poreikis yra vienas iš labiausiai aplestų, taip vadinamų, „primityvių“ žmonių mąstymo aspektų. Net jeigu šis mąstymas ir nukreiptas link to, ką mes galėtume vadinti moksliniu metodu, tai labiau siejasi ne su objektyvių žinių poreikiais, o su bendros naudos siekiu“ (Levi-Strauss 1962: 2). Šią mintį toliau autorius argumentuoja patekdamas faktus, kad taip vadinamieji „laukiniai“ priskiria vardus augalams ir gyvūnams. Pastebėtina, kad šis vardų priskirimas yra tiesiogiai susietas su tuo kas yra naudinga bendruomenei. Viena bendruomenė gali varijuoti šimtais⁴⁵ augalų ir gyvūnų vardais, kurie nešą šios bendruomenės išgyvenimui naudinga informacija. Ją remiantis vietinės bendruomenės gali lengviau išgyventi, bei taip pat sustiprinti savo bendruomeninius ryšius, nes toks platus supančios aplinkos pažinimas veikia kaip vietinis žinojimas, kuris sukuria tinką tarp tos bendruomenės narių.

Čia toks platus gamtos žinojimas veikia kaip kultūriniai ar socialiniai simboliai, apie kuriuos kalbėjo C. Geertz. Tačiau šis gamtos žinojimas veikia ne vien kaip socialiniai simboliai, kurie yra labai svarbūs, bet dar svarbiau tai, kad toks platus gamtos žinojimas suveda su sociokultūrine būtimi. C. Levi-Strauss pateikia pavyzdį⁴⁶, kuriuo perteikia taip vadinamų „laukiniu“ aplinkos žinojimo pritaikymo galimybes. Toks pritaikymas suveda į absoliutų determinizmą, kur viskas siejasi su viskuo, tuo pačiu ir gamtinis pasaulis su sociokultūrine erdve. Toks determinizmas C. Levi - Strauss toliau yra vadinamas maginiu mąstymu. „Ši sėkmė negali būti izoliuota nuo panašių asociacijų, bei tam tikra prasme mokslą pasmerkia kaip iliuziją. Tai gali būti vienas iš maginio mąstymo pavyzdžių“ (Levi-Strauss 1962: 7). Taigi, gamtos išmanymas, kuriuo naudojasi „laukiniai“ yra viena vertus susietas su moksliniu pažinimu, kita vertus, jis yra deterministinis ir suklasifikuotas, tačiau pats šio žinojimo procesas yra gryniausias maginis mąstymas, nes determinizmas, kuriuo vadovaujasi laukiniai yra absoliutus, todėl jį galima susieti su vietiniu žinojimu. Indėnai, kurie taip prognozuoja pavasario atėjimą, remiasi, visų pirma, įgimtu absoliučiu determinizmu, visų antra, precedentiniu mąstymu, kuris yra istoriškai ir žinoma kultūriškai bei socialiai išsaugotas, kaip vietinis žinojimas.

Toliau analizuodamas „laukinių“ mąstymo principą C. Levi-Strauss jį supriešina su moksliniu mąstymo modeliu. Šios dialektikos dėka jis geriau apsibrėžia patį maginį mąstymą, pateikdamas kuo skiriasi šios dvi skirtys. „Pirmasis skirtumas tarp mokslo ir magijos yra tai, kad magija apima

⁴⁵ C. Levi – Strauss knygoje aprašo, kiek ir kokios gentys turi gyvūnų pavadinimus (1962 – 10:15).

⁴⁶ C. Levi - Strauss pateikia pavyzdį apie The Blackfoot (juodakojų) indėnų paprotį nuspėti pavasario atėjimą iš bizonų embrionų išimčių iš užmuštų patelių iščių būklę.(Levi-Strauss 1962:7).

visą apimantį ir užbaigtą determinizmą, tuo tarpu mokslas yra paremtas skirtumu tarp lygmenų, ir ne visuose šiose lygmenyse pasireiškia determinizmas. Tuo tarpu maginiam mąstymui būdinga viską susieti į bendrą prasminį lauką“ (Levi-Strauss 1962: 7). Taip vadinamų „laukinių“ maginis mąstymas visą aplinką ir sociokultūrinį potyrį susieja į bendru, deterministiniais santykiais paremtu, mąstymu, kuriame viskas su viskuo yra susieta (čia galima vėlgi prisiminti, kaip Blackfoot indėnai prognozuoja pavasario atėjimą) į bendrą visuotinumą, tuo tarpu mokslinis mąstymas skiriasi tuo, kad kaip tik siekia išryškinti skirtumus tarp skirtingų lygmenų. Todėl galima tvirtinti, kad toks maginis mąstymas yra identiškas C. Geertz analizuotam vietiniam žinojimui, kai pastarasis remiasi sociokultūriniu susitapatinimu su supančia aplinką ir prisitaikymu prie jos. A. Agrawal analizuodamas C. Levi-Strauss skirtumą tarp maginio ir mokslinio mąstymų pastebi, kad „metodologiniai ir epistemologiniai skirtumai galbūt kyla iš fakto, kad mokslas yra atviras, sisteminis, objektyvus ir remiasi ankstesniais pasiekimais ir atradimais, kai vietinis žinojimas yra uždaras, nesisteminis, be sąvokų, kurios atitiktų mintis apie objektyvumą ir griežtą analizę“ (Agrawal 1995:11). A. Agrawal pastebi, kad vietinis žinojimas ir jo skirtumas nuo mokslinio siejasi su tuo, kad jis nėra sisteminis ir objektyvus. Tačiau su tuo galima nesutikti, nes vietinis mąstymas nėra sisteminis, nes kaip jau anksčiau kalbėjo C. Levi-Strauss maginis mąstymas, kaip tik susieja visą apimančią gamtą su sociokultūriniu pasauliu į vieną bendrą sistemingą žinojimą, kuris iš esmės remiasi precedentiniu mąstymu. Taip pat vietinis žinojimas, nors ir yra uždaras, tačiau jo uždaramas pasireiškia tuo, kad jį perprasti ir suprasti reikia turėti specifinių hermeneutinių įgūdžių, kurie įgyjami tik per intersubjektinį komunikavimą. Toliau A. Agrawal pastebi tris pagrindinius skirtumus tarp vietinio ir mokslinio žinojimo (Agrawal 1995: 6):

- a. Esminis – vietinis žinojimas savo turiniu, forma ir charakteristikomis yra opozicionalus vakarų mokslui.
- b. Metodologinis ir epistemologinis – dvi žinojimo rūšys naudoja skirtingus metodus pažystant supančia tikrovę bei turi skirtingus pasaulio matymo būdus.
- c. Kontekstinis – vietinis žinojimas ir mokslinis žinojimas skiriasi todėl, kad vietinis žinojimas yra giliau įsišaknijęs bendruomenės struktūroje ir turi joje daugiau galios.

Taigi, vietinis žinojimas nuo mokslinio pažinimo skiriasi visu pirma turiniu ir forma, kuri jau buvo aprašyta analizuojant C. Geertz vietinį žinojimą. Taip pat skirtumas remiasi ir metodologija, t.y. maginiu ir precedentiniu mąstymu, kuris remiasi bendruomeniniu tarpusavio bendravimu, kai tarp subjektyviuose santykiuose perteikiami tam tikro gyvenimo „mokėjimo“ bruožai, bei kultūrinės hermeneutikos raktai, padedantys interpretuoti, taip kaip kiti bendruomenės nariai. Galiausiai skirtumas yra kontekstualus, kai vietinis žinojimas yra labai svarbi bendruomenės

egzistavimo garantija, ko negalima pasakyti apie mokslinį pažinimą. C. Levi-Strauss rašo, kad „maginis mąstymas ... tai puikiai įsisąmoninta sistema, kuri iš esmės yra nepriklausoma nuo mokslo sistemos ... taigi užuot priešinus magiją ir mokslą reikėtų juos sugretinti, kaip du skirtingus žinojimų būdus“ (Levi-Strauss 1962: 9).

Tačiau P. Sillitoe pastebi, kad pačios dichotomijos tarp maginio mąstymo ir mokslinės sistemos atsiradimas yra sietinas „ne tik su tuo, kad „primityvios“ bendruomenės turi skirtingas gyvenimo sąlygas nuo Vakarų mokslinio pažinimo, tačiau su tuo, kad turi skirtingas kultūrinės patirtis bei laiko suformuotas tradicijas, kurios „primityvių“ bendruomenių atveju buvo izoliuotas nuo „civilizuoto“ pasaulio įtakos“ (Sillitoe 1995: 206). Skirtumas tarp šių žinojimų formų atsiranda iš bendruomenės tradicijų, tačiau faktas, kad „primityvios“ bendruomenės išsaugojo vietinį žinojimą todėl, kad buvo izoliuotos nuo „svetimos“ įtakos neatitinka to, ką galima matyti vakarų pasaulyje, kuriame šios izoliacijos nebuvo, nors vietinis žinojimas ir pasiliko. Taigi pagrindiniu skirtumu tarp šios dichotomijos laikyčiau kultūrinių patirčių perdavimo stiprumo lygį bendruomenės viduje. Jei bendruomeniniai santykiai yra stiprūs ir nuolat perkuriami, jie pajėgūs išlaikyti vietinį žinojimą. Tuo pačiu galima prisiminti, kad vietinis ir mokslinis žinojimas tiesiog yra du skirtingi mąstymo būdai, kuriems būdingos skirtingos tradicijos ir metodologija.

C. Levi-Strauss analizuodamas „laukinių“ mąstymą ir skirdamas jį nuo vakarų loginio mokslinio žinojimo pasiremia brikoliažo⁴⁷ sąvoka. Brikoliažas iš esmės reiškia galėjimą viena priemone pasidaryti daugybe kitų priemonių. Šį brikoliažą jis pastato prieš, moksliniu mąstymu besivadovaujančią, inžinierinę praktiką. „Brikoliažas yra sugebėjimas, atlikti daugybę skirtingų užduočių savo rankomis, bei naudojantis, kitaip nei inžinieriaus, įvairias, dažnai atsitiktines priemones.“ (Levi-Strauss 1962:11). Čia galima pastebėti sąryšį tarp ankščiau aptarto maginio mąstymo ir brikoliažo praktikos: abiem jiems būdingas stiprus determinizmas, kai remiantis nieko bendro neturinčiais įrankiais galima sukonstruoti ar išspręsti, bet kokia problemą. Tuo pačiu nuo mokslinio pažinimo tai skiriasi tuo, kad pastarasis yra išpraustas į sau įprastą metodologiją, iš kurios negali ištrūkti. Toliau C. Levi-Strauss pastebi, kad „mitinė refleksija gali pasiekti intelektualiniame lygmenyje – kaip brikoliažas technikos lygmenyje – puikių ir netikėtų rezultatų“ (Levi-Strauss 1962:12). Taigi brikoliažą reiktų skirti kaip technikos lygmenyje veikiančią procesą, tačiau šis praktiškai veikiančias metodas, yra lygiai toks pat, kaip maginis mąstymas intelektualiniame lygmenyje. Galima sakyti, kad maginio mąstymo, arba vietinio žinojimo pritaikymo vienas iš galimų variantų yra brikoliažas.

⁴⁷ C. Levi-Strauss brikoliažo sąvoka kildinama iš prancūziško žodžio „bricolage“ . Levi-Strauss apie brikoliažo sąvoka rašo: „Mūsų laikais žodis brikoliažas yra tas, kuris viską pats daro, savo“ (Levi-Strauss 1962: 11)

Pastebėtina ir tai, kad ši brikoliažo praktika, vadovaujasi precedentiniu tiek mąstymu, tiek pačiu veiksmu. Kitaip sakant, norint kažką sukonstruoti - būtinas tam tikras žinojimas, kaip tai padaryti, tačiau šis žinojimas, bent jau „laukinių“ atveju, o po to matysime ir dabartinio vietinio žinojimo atveju, remiasi ankstesnio veiksmo precedentu. Kitaip sakant remiamasi precedentu, kaip kultūriniu paveldu, kuris yra perduodamas, kaip vietinio žinojimo tinklas. C. Levi-Strauss knygoje pastebi, kad „[brikoliažo meistras – A.P.] jis susijaudinęs, tačiau pirmas jo praktinis žvilgsnis yra žvilgsnis atgal. Jis turi atsigręžti į jau sukauptą medžiagą ir įrankių arsenalą, sutvarkyti jį arba pertvarkyti ir galiausiai – užmegzti su juo tam tikrą ryšį“ (Levi-Strauss 1962: 12). Pastebėtina, kaip siejasi brikoliažo praktikos su tuo, ką C. Geertz vadina vietiniu žinojimus, nes pastarasis, kaip ir brikoliažo praktikos siejasi su, precedentiniu mąstymu, bei maginiu mąstymu apskritai, tačiau dar svarbiau tai, kad brikoliažo praktika suveda į viena bendrybę individą ir jo supančią aplinką. „Brikoliažo meistrautojas, ne tik „bendrauja“ su daiktais, kaip jau buvo sakyta, tačiau ir per tuos pačius daiktus – rinkdamasis vieną ar kitą galimybę iš riboto jų skaičiaus, parodo savo charakterį ir gyvenimą. Brikoliažo meistras niekada nebaigia savo projekto, bet visada įdeda į jį dalį paties savęs“ (Levi-Strauss 1962:14). Taigi brikoliažas, kaip praktika, susieja individą su darbu, su mąstymu, su kultūrine tradicija į bendrybę, gebėjimą atlikti projektą, vis iš naujo atrandant skirtingas tų pačių elementų jungtis. Žinojimas ir mokėjimas vadovautis šiomis sociokultūrinėmis jungtimis argumentuoja į tai, kad brikoliažo praktikos atitinka tai, ką teoriškai analizuodamas pastebi C. Geertz - vietinį žinojimą.

3.2 Diskursyvinės tvarkos ir vietinio žinojimo dialektika

3.2.1. M. Foucault diskursyvinės tvarkos samprata

M. Foucault analizuodamas visuomenės sąrangą, joje išskiria diskursus, kurie veikia pasitelkdami institucijas (tame tarpe aišku ir televizija) kita vertus, jie veikia ir tarp subjektiniame lygmenyje.

Fenomenas, kuris pavadinamas diskurso sąvoka, apibūdinamas, kaip kalbėjimas ir pati kalbėjimo praktika. Turint omenyje, kad diskursas yra kalbėjimas ir iš šio kalbėjimo kylančios praktikos, tai pačių diskursų yra įvairių. Tačiau M. Foucault pastebi, kad vyraujantis diskursas siekia apmalšinti įvairius kitus diskursus, įvesdama atitikimo normoms diskursą, dar daugiau pats diskursas, kaip praktika siekia savo autonomiškumo, o kartu su juo monopolinės galios. M. Foucault teigia, kad „diskursais siekiama praretinti kalbančiuosius subjektus; diskurso tvarka bus neprieinama tam, kas netenkina reikalavimų arba iš pat pradžių nėra diskursui tinkamas. Tikriau tariant: ne visos diskurso sritys vienodai atviros ir prieinamos; į kai kurias skverbtis griežtai draudžiama (jos

atrenkamos ir atsirenka pačios)“ (Foucault 1998a: 25). Taigi vienas iš svarbiausių diskursų bruožų yra atrinkti ir atmesti visus, kas neatitinka vyraujančios nuomonės, neatitinka taisyklių ir nėra panašūs į bendrą tendenciją. Atmetimas veikia labai paprastai, užtenka visuomenėje subjektą išvadinti kitokiu, neatitinkančiu normų ir jis jau bus atstumiamas, tiek kitų individų, tiek ir institucijų⁴⁸.

Svarbus diskursų bruožas yra jos galios pasireiškimo klausimas. Diskurso galia nėra nuleidžiama iš viršaus, ji, anot M. Foucault, kyla iš apačios, kitaip sakant nėra konkretaus galios centro, kuris struktūruotų ir ją valdytų. M. Foucault knygoje „Disciplinuoti ir bausti“ diskurso sąvoką pakeičia disciplinarine ir jos galią apibūdina taip: „priežiūra, disciplinarinę valdžią padaro „integralia“ sistema, viduje susieta su ją įgyvendinančiojo mechanizmo sandara ir tikslais. Atsiranda daugiaveidė, autonominė ir anoniminė valdžia: priežiūra atlieka patys individai, taigi ji funkcionuoja iš apačios į viršų bei į šonus einančių santykių tinklas“ (Foucault 1998b: 213). Galią M. Foucault supranta, kaip tarpasmeninius santykius, ir jų santykiai yra ši galia, kuri struktūruoja ir valdo. Todėl, anot filosofo pati visuomenė atmeta, kas jai nepatinka ir kas atitinka jos normas. Tarpasmeninių santykių galią reikėtų suprasti, kaip normų ir taisyklių rinkinį, kuris nurodo ne tik kas yra galima ir kas draudžiama, bet ir tai, kaip yra galima ir kaip yra draudžiama. Tai ne tik taisyklės, bet ir tu taisyklių laikymosi tvarką. Tuo M. Foucault diskursyvinė tvarka yra panaši į C. Geertz vietinį žinojimą, nes jo vienas iš bruožų taip pat yra tarpasmeninių santykių galia ir jos reguliavimo mechanizmas.

Tačiau kyla klausimas, kokios šios vyraujančios taisyklės, pagal kurias yra siekiama skirstyti ir atmesti tam tikras diskursyvinės praktikas arba kitaip sakant kuo remiasi tarpasmeniniai santykiai? Čia J. Habermasas kalbėdamas apie M. Foucault diskursus ir jų sukurtas institucijas pastebi, kad „objektyvuojantis ir tiriantis, analitiškai skaldantis, kontroliuojantis ir viską persmelkiantis žvilgsnis virsta struktūrinamąja įstaigų jėga; tai protingo subjekto žvilgsnis, subjekto, kuris prarado visas intuityvias sąsajas su aplinka, sugriovė visus intersubjektinio susikalbėjimo tiltus ir kuriam kiti subjektai yra labiau prieinami tik abejingo objektų stebėjimo pozicijoje“ (Habermas 2002: 278). Vyraujančiu diskursu tampa šaltas modernusis protas, siekiantis išskaičiavimo naudos, besiremiantis objektyviu mokslu ir šalta tiesa. Šio proto simboliu tampa skaičius ir matematika (Adorno ir kt. 2006). Šiomis kategorijomis besiremiantis protas standartizuoja ir formalizuoja bet kokius santykius su kitais subjektais. Štai šioje vietoje išsiskiria vietinio žinojimo ir diskurso paradigmos, nes vietinio žinojimo atveju, nesiremiamu bendru racionalumu, o vadovaujamosi patyrimu, nuovoka ir maginiu

---

⁴⁸ M. Foucault knygoje seksualumo istorija aprašo, kaip yra išvejamasis seksualumo diskursas iš visuomeninio gyvenimo.(Foucault 1999) Kitoje knygoje Disciplinuoti ir bausti šis autorius aprašo racionaliojo diskurso įsiviešpatavimą modernioje visuomenėje, kuri išveja iš socialinių santykių beprotybės diskursą.(Foucault 1998b)

mąstymu, kurį aprašė C. Levi-Strauss. Dar daugiau toks pagrindinis vyraujantis racionalus diskursas suvokiamas, C. Levi-Strauss terminais kalbat, kaip mokslinis mąstymas, kuris reikalauja analizės ir skaičiavimo.

Tačiau diskursas negali veiki vien kaip tarpasmeninis santykis, jis pasiremia tam tikromis institucijomis ir tame tarpe aišku televizija. M. Foucault rašo: „be to, šios pašalinimo sistemos, turi institucinę atramą: ją stiprina ir kartu atgamina išstisas praktikų sluoksnis – pedagogika, žinoma, knygų leidykla, bibliotekų sistema, kadaise – mokslininkų draugijos, o šiandiena laboratorijos“ (Foucault 1998a: 13). Nors M. Foucault čia tiesiogiai nemini pačios televizijos, tačiau iš ankstesnių skyrelių galima prisiminti, kad televizija turi labai stiprią įtaką formuojant intelektinį schematizmą, o šio intelektualinio schematizmo vienas iš pagrindinių bruožų ir yra diskursyvus mąstymas. Kitaip sakant, televizija, kuri perteikia informacija, yra labai svarbi institucija, kuri siekia suformuoti sau tinkamą subjektą, kurį apibūdino J. Habermas.

Taigi tiek institucijos, tiek tarpasmeniniai santykiai savyje talpina diskursyvinę galią. Įdomu tai, kad ši galia abiejuose lygiuose savo turiniu sutampa. Abiem atvejais yra siekiama tam tikros socialinės tvarkos, bei mąstymo formų turinio reprodukovimo. Kitaip sakant, siekiama ne tik kad būtų tam tikra diskursu remiama tvarka, bet, kad būtų tą tvarką palaikantis mąstymas, kuris ją užtikrina iš „apačios“. „Visur prasiskverbianti ir kiekvieną akimirką kontroliuojanti, atilsio nežinanti disciplinarinių institucijų baudžiamoji sistema lygina, diferencijuoja, hierarchizuoja, homogenizuoja, atmeta. Žodžiu, normalizuoja“ (Foucault 1998b: 220). Taigi pagrindinis bruožas abiejuose lygiuose yra normalizuoti ir struktūralizuoti. C. Levi-Strauss (1962) žodžiais, taip yra nustumiamas „laukiniams“ būdingas mąstymo modelis, paremtas mitu, magija ir kultūrinėmis tradicijomis. Dar daugiau, šis „laukiniams“ būdingas mąstymas arba vietinis žinojimas, kuris lieka gajus po „normalizavimo“ proceso yra pasitelkiamas diskurso galios augimui. S. Žižek pastebi, kad „Foucault teorijoje Ideologinius Valstybės aparatus atitinka disciplinarinės institucijos, procedūros, kurios veikia „mikrogalios“ lygmeniu ir žymi ribą, kur galia įsirašo į kūną tiesiogiai, aplenkdamas ideologija“ (Žižek 2005: 85). Autorius nori pasakyti, kad diskursyvinės institucijos ir pats intersubjektyvus diskursas veikia kaip prieš subjektinis mąstymas, kuris pasireiškia pirminiais impulsais jau prieš veiklą. Turiu omenyje tai, kad diskursyvinė praktika, tampa pats subjekto mąstymo modelis, kuris nėra refleksyvus. Tačiau tokiu atveju, sunku atskirti kur - diskursas ir kur - vietinis žinojimas, nes abu jie talpina tam tikras normas.

3.2.2 Vietinis žinojimas tarp „normalaus“ ir „anormalaus“ diskurso

Nagrindėdamas diskursyvines tvarkas, bei diskursų struktūrą R. Rorty knygoje „Filosofija ir gamtos veidrodis“ pastebi, kad galima skirti dvi skirtingas diskursų rūšis. Tai normalūs diskursai ir

„anormalūs“ diskursai. Autorius normalų diskursą apibūdina, kaip „bet koks diskursas (mokslinis, politinis, teologinis ar pan.) kuris įkūnija siekio kriterijus jau pasiektam susitarimui“ (Rorty 1979: 11) Toks normalus diskursas siekia tik pakartoti tam tikrus mąstymo ir veikimo modelius. Kitaip sakant, čia normalus diskursas suvokiamas, kaip tradicinis, jau M. Foucault aprašytas diskursas, kuris siekia įteisinti tam tikrą tvarką arba ją palaikyti. C. Geertz pastebi, kad „normalus (arba kaip aš siūlyčiau, kad nebūtų nesusipratimų, „standartinis“) diskursas yra diskursas, kuris kyla iš taisyklių visumos, prielaidų, kriterijų, įsitikinimų, kurie iš principo nurodo tas pačius kelius sprendžiant klausimus ir nesusitarimus“ (Geertz 1983: 222). Taigi „normalus“ diskursas atitinka įprastą, jau aprašytą tradicinį diskursą - su visomis - jam priklausančiomis taisyklėmis ir galiomis, bei pasireiškimo būdais. Ši diskursų forma mažai kuo siejasi su vietiniu žinojimu, nebent tuo, kad kaip jau buvo pastebėta anksčiau, galios turėjimu, nors šios galios turėjimas ir yra nevienodo lygio, turint omenyje, kad diskursyvinė galia yra stipresnė išstūmimo ir formavimu atžvilgiu.

Tačiau tai, ką R. Rorty pateikia kaip „anormalaus“ diskursas siejasi su tuo, kaip buvo aprašytas vietinis žinojimas. Šį panašumą pastebi ir C. Geertz, jis teigia, kad „anormalus (arba nestandartinis) diskursas yra tada, kai diskurso „siekio kriterijai įkūnijantys pasiektą susitarimą“, nėra ašis, ant kurios sukasi jo visa komunikacija ir kurioje skirtingomis nuomonėmis galima vertinti ta pati karkasą, bei šios skirtingos nuomonės viena su kita nėra organizuojamos kaip objektyvus tikslas“ (Geertz 1983: 223). Čia svarbiausia tai, kad „anormalus“ diskursas, nors ir būdamas kalbėjimo būdas nukreiptas į tam tikrą tikslą arba galią, tuo pačiu yra kylantis iš autonomiškumo, bei subjektyvaus vertinimo. Taip pat reiktų sakyti, kad tai - neoficialus tarp asmeninis bendravimas, tačiau skirtumas nuo paprasto normalaus diskurso pasireiškia tada, kai yra skirtingai vertinami tokie patys sociokultūriniai fenomenai. Būtina pastebėti ir tai, kad šis „anormalus“ diskursas nėra organizuojamas, kaip tam tikras tikslas, jis kyla spontaniškai, impulsyviai, kaip tam tikra nuomonė. Tuo šis diskursas yra lygiai toks pat, kaip vietinis žinojimas, kuris taip pat pasireiškia, kaip tam tikra nuomonė, bet ši nuomonė skirtingai nei normalus diskursas neturi aiškiai išreikštos galios, kaip tiesos fenomeno, tačiau jame egzistuoja tam tikra jau suformuluota tvarka ir mąstymas, kuris yra pagrįstas, visų pirma, precedentu, visų antra tuo pačiu impulsyvumu ir neracionalumu, kitaip sakant maginiu mąstymu.

Toliau C. Geertz aprašydamas „anormalų“ diskursą pastebi, kad „anormalus diskursas yra tada, kai prie diskurso prisijungia kažkas, kas jei ne ignoruoja bendras taisykles, tai jomis tikrai nesivadovauja“ (Geertz 1983:223). Toks nesivadovavimo bendromis taisyklėmis arba jų neišmanymas aišku sutrikdo normalų, viešai išreikštą diskursą ir jį paverčia „anormaliu“, kita vertus, diskursyvinių taisyklių ignoravimas numeta diskurso karkasą ir lieka ne kas kitas, kaip vietinis žinojimas. Kitaip sakant vietinės, nedidelės bendruomenės, kurios žinoma susiduria su taip

vardinamais „normaliais“ t.y. aiškiai išreikštais diskursais, paremtais institucijų, ypač turinčių formuojamosios galios, vienaip ar kitaip patirdamos šį „normalų“ diskursą, jį galiausiai transformuoja savo bendruomeniniuose santykiuose. Žinoma, pats diskursas išlieka, jo galia persiduoda į tarpsubjektinius santykius, tačiau diskurso karkasas, jo totalumas - dėl to paties tarp subjekcinio santykio transformuojasi. G. Mažeikis teigia, kad „nenormalūs diskursai nereikalauja aiškaus pasakojimo, remiasi daugybe atsitiktinių istorijų, legendų, neturi pradžios ir neimplikuoja jokios pilnatvės vizijos. Nenormaliems diskursams priklauso ir gatvės šnekos, ir genialūs praragėjimai, atradimai ... jie yra kalbinis – socialinis pagrindas.“ (Mažeikis 2005: 317) Taigi, jeigu nuo diskurso nuimamas jo tradicinis karkasas, jis tampa paprastu pašnekesiu, tačiau tai nereiškia, kad jis pats savyje praranda tam tikrą galią, kuri nuolat yra legitimuojama vis skirtingų kalbėjimų. Galima sakyti, kad toks paprastas tarp subjekcinis bendravimas, kuris neturi aiškios struktūros ir atitinkdamas visus vietinio žinojimo bruožus vis dėlto savyje talpina tam tikrą socialinę konstruojamąją galią. Ši galia pasireiškia kitaip nei anksčiau aprašytas normalus diskursas, kuris yra aiškiai išreikštas ir pateikiamas, tačiau „anormalaus“ diskurso arba vietinio žinojimo atveju galia pasireiškia tarpsubjektiniame lygmenyje. Gatvės šnekos, apie kurias kalba G. Mažeikis turi daugiau įtakos formuojant mąstymą, nei normalusis diskursas.

3.2.3 Dialektika tarp globalios hegemonijos ir vietinio žinojimo

Šiame skyriuje bus remiamasi prielaida, kad globalizmas apima R. Rorty apibrėžtą „normalų“ diskursą, tuo tarpu lokalumas arba vietinis žinojimas, kaip jau buvo rašyta anksčiau, siejasi su „anormaliais“ diskursais. Ši skirtis svarbi tam, kad būtų galima geriau išanalizuoti globalizmo ir lokalumo skirtis bei įtaką vienas kitam. Vienu atveju, globalizmas, kaip totalinis diskursas arba hegemonija⁴⁹, žinoma įtakoja ir transformuoja vietiskumą, bei vietinį žinojimą, tačiau, kita vertus, tas pats globalumas įtakodamas vietiskumą, ne tik jį transformuoja, bet ir stiprina jį, sukurdamas „kito“ kaip geresnės identifikacijos modelį.

Globalizaciją „[jį-A.P.] reiktų apibrėžti kaip tokių universalių procesų visumą, kurie apima technologijos pokyčius, priklausomybę nuo masinės kultūros ir žiniasklaidos, laisvą prekių ir kapitalo judėjimą, gamybos ir vartojimo vienodumą ir standartizavimą, pasaulinės prekybos rinkos vyravimą ir erdvinę bei institucinę rinkų integraciją, didėjančius ekonominių reglamentavimo, institucijų ir politikos panašumus“ (Bernotas; Guodis 2006: 13). Čia svarbiausia išskirti dvi pagrindines globalizmo reikšmes. Pirma, kad globalizmas apima totalinį bendrą, vieno principo ir

⁴⁹ A.Gramsci (1971) suformuojam hegemonijos sąvoka, kuri pasireiškia, kaip homogenizacijos globalus procesas, kuriame esminį vaidmenį atlieka ideologinis mąstymas.

vienos tvarkos siekio galios įvedimą. Naikinami skirtumai ne tik tarp regionų ar šalių, bet naikinami skirtumai ir tarp pačių bendruomenių, kai vietines, kultūriškai susiformavusias tradicijas keičia globalinės tendencijos. J. Friedman savo knygoje pastebi, kad „globalizmas plačiąją prasme yra pasaulio sumažinimas ir vis labiau apima lokalumo sukūrimą ir jo inkorporavimą, suspaudžiant pasaulį į vieną skylę“ (Friedman 1995: 40). Taigi jeigu globalizmas savyje talpina transformacijos galią, remiamą bendrumo, tai iš principo jis turi bendro su tuo kaip buvo aprašytas R. Rorty „normalus“ diskursas. Jei R. Rorty „normalus“ diskursas pasireiškia, kaip meta kalbėjimas, kuris remiamas įvairių institucijų, tame tarpe ir medijų, siekia tam tikro totalumo, tai čia aprašytas globalizmas, kaip įvykis, atitinka „normalaus“ diskurso apibrėžtį. Dar daugiau, kaip pastebi H. Bausinger, „giliai įsiskverbdomos į šiuolaikinių visuomenių kasdienybę, jos (medijos – A.P.) tampa neatskiriama žmonių gyvenimo dalimi, todėl jų įtaka ne visada atpažįstama, diskutuojama ar kritikuojama. Šitai hegemonija pasiekia savo tikslą tiesiog nepastebimai“ (Bausinger 1984: 340). Kaip matome hegemonija, kuri šiuo atveju suvokiama globaliame tinkle, pasitelkia medijas, šiuo atveju, televiziją, kaip priemonę reprodukuoti diskursyvią tvarką. Ši hegemoninė diskursyvi tvarka suvokiama, kaip R. Rorty normalus diskursas, kuris veikia kaip hegemonizuojantis, normalizuojantis, kitaip sakant yra ideologinis. A. Tereškinas pastebi, kad „hegemonija, kaip Gramsci terminas, yra sutartinė pasaulio suvokimo ir mąstymo apie jį sistema, pasiekiamą ne prievarta, bet sava valia taip, kad ši sistema yra priimama kaip natūralus ir tikras socialinės realybės suvokimo būdas“ (Tereškinas 2004: 66). Ši A. Gramsci sąvoka, kurią apibūdino A. Tereškinas, savo neprievartine sistema atitinka tai, kas buvo analizuojama, kaip diskursai, dar daugiau savo globalumu hegemonija atitinka tai, kas buvo analizuojama, kaip normalus diskursas, kurio svarbiausias bruožas pasireiškia kaip globalumas.

Antras svarbus globalizmo aspektas yra priklausomybė nuo „masinės kultūros ir žiniasklaidos“. Televizija šiame spektaklyje vaidina pagrindinį vaidmenį, kurio dėka vietoje vietinio žinojimo pradeda remtis bendromis globaliomis tendencijomis. G. Mažeikis pastebi, kad „globalumas ne tik paprasčiausiai pažeidžia lokalumą ... globalumo atveju įprastines struktūrines sąveikas ir funkcijas keičia kompleksinis struktūriškumas, kai vienas ir tas pats asmuo tampa susijęs ne su viena struktūra, o su jų hipertinklu.“ (Mažeikis 2005: 326) Šis hipertinklas žinoma formuojamas medijų, nes tik jos turi didžiausią prieigą prie visumos. Ši medija įtraukia subjektus į vis naujus tinklus ir struktūras, jau nusistovėjusias vietines struktūras pakeisdamas jas naujomis. Kitaip sakant, globalumas ne tik suardo vietinio žinojimo tinklą, jis jį pakeičia kitais tinklais arba vienu bendru tinklu, nelygu kaip pažiūrėsi.

Tačiau egzistuoja ir kitas požiūris į globalizmą arba, greičiau sakant, švelnesnis globalizmo įtakos lokalumui traktavimas. J. Thomlinson pastebi, kad „globalizmas nėra „vienos krypties“

deterministinių įvykių procesas globalios masinės struktūros, bet apima bent jau lokaliai intervencijos į globalų procesą galimybę“ (Tomlinson 1996:23) Ši globali intervencija pasireiškia labai keistu metodu, kai vietiskumas, kuris bando atsiriboti ir išsaugoti savitumą nuo globalumo, pačiu globalumu pasiremia identifikuodamas save, kaip „kitą“ nuo globalumo. Tuo pačiu pastebėtina, kad ir globalumas pasireiškia tik viena „globalia forma“. Turiu omenyje tai, kad globalumas su savo instrumentariumi, kaip medijos, paveikia tik paviršutinius sluoksnius, tuo tarpu, gilesnė intervencija į vietinį žinojimą yra labai sudėtinga, dėl stipraus vietinio žinojimo, kaip tinklo santykio. Štai G. Mažeikis pastebi, kad „globalizacijos galios nereikėtų perdėti. Lokalus žinojimas yra stiprus dėl savo santarvės, ir dažniausiai ne lokalumas taikosi prie globalizacijos, o globalizacijos nariai mokosi lokalinės hermeneutikos meno: vietos kultūrų ir subkultūrų supratimo. Lokalus žinojimas įsisąmonina, kad atvyksiantis privalo suprasti vietos tvarkas, ir nuosekliai, kantriai jas aiškina.“ (Mažeikis 2005: 326). Taigi nors globalizmas turi pakankamai stiprius svertus, tačiau tam tikros formos, kurios siejasi su vietinio žinojimu yra sunkiai intervertuojamos. Todėl globalizmas, kaip ir R. Rorty analizuotas „normalus“ diskursas, yra nuolat pakibęs virš sociokultūrinės aplinkos, ją nuolat formuoja, tačiau jos galia negali pasireikšti absoliučiai, nors jos įtaka ir gali būti jaučiama. Kitaip sakant, globalizmo poveikio negalima vertinti vienareikšmiškai.

J. Friedmanas analizuodamas „laukinių“ bendruomenių susidūrimus su globalizacijos įtaka, taip pat yra linkęs pritarti minčiai, kad globalizmo poveikis yra nevienareikšmiškas ir kad jo įtaka ne tik griauja, bet ir kuria vietinės bendruomenės saitus. Štai kalbėdamas apie havajiečius, jis pastebi, kad „havajiečių kultūrinis judėjimas yra absoliučiai anti-turistinis. Jų pastangos atgaivinti tradicinį gyvenimo būdą yra viena iš kovos priemonių siekiant savarankiškumo, kuris leistų havajiečiams atgaivinti savo pačių kultūrą“ (Friedman 1990: 322). Šioje havajiečių kovoje dėl savo kultūrinės laisvės pasirodo dialektika, kuri veikia tarp globalizmo ir lokalumo, kai havajiečių kultūra persiorientuoja į priešpriešą, kuri nukreipta į globalizmą, kuris ir suformuoja šią kultūrinę transformaciją. Kitaip sakant globalizmas, kuris sunaikina savarankišką kultūrą, atveria kelią kitokiomis kultūros formoms. Kiek vėliau tame pačiame straipsnyje J. Friedmanas jau analizuodamas havajiečių⁵⁰ maisto ir valgymo tradicijas ir jų pokyčius šiuolaikiniame globaliame pasaulyje pastebi, kad „mes čia randame etninio plėtimo pagrindą, strategiją savęs produkavimo ir

⁵⁰ Friedmanas straipsnyje „Being in the world: globalization and localization. . In Featherstone M. Global culture: nationalism, globalization and modernity. London: Sage. Pateikia Beaglehole antropologinę havajiečių apžvalgą. Čia pastarasis rašo: „Su jo mažėjimo (maisto, kaip socialinės vertės –V.R.), havajiečių maistas vis daugiau ir daugiau tapo apdengtas skanumo rūku, kuris kybojo, kaip havajiečių aukso amžiaus šlovė. To pasėkoje vienoje vargingoje havajiečių šeimoje, kurioje yra mažai maisto ir daug burnų, o aplinkui nėra pakankamai maisto visiems, senosios havajiečių moterys liepia savo vaikams apsimesti, kad, jie valgo delikatesus kuriuos taip myli senieji havajiečiai. Be to, kitas senasis havajietis su malonumu priskiria degeneracija moderniems havajiečiams dėl jų meilės keistiems ir egzotiniams maistui. Šis informantas priskiria savo energiją faktui, kad jis gali pats sau pasigaminti maistą.“(Beaglehole 1939: 38)

suvartojimo, kuris pasirodo yra modernaus havajiečių identiteto pagrindas ir kultūrinio atgimimo strategija. Šis savęs valdymas nėra kažkoks havajiečių bruožas, bet greičiau bendras, globalios transformacijos veikiančios vietinę bendruomenę, bruožas“ (Friedman 1990: 327). Įdomu pastebėti, kaip maisto praktikos, kurios yra svarbos havajiečių socialiniame pasaulyje transformuojasi globalizmo „dėka“. Maistas tampa simboliu, kuris reprezentuoja visą sociokultūrinį havajiečių pasaulį, dar daugiau, panašiai kaip ir su anti-turistiniu judėjimu, maistas tampa priemone, kuri atskiria tuos, kurie yra „savi“ ir tuos, kurie yra svetimi. Modernių havajiečių transformacija suvokiama kaip išėjimas už vietinio žinojimo ribų, to pasėkoje seka tam tikras bausmės principas, juos apibūdinant kaip „degeneratus“.

II. Tyrimo metodologinis pagrindimas

1. Tyrimo pristatymas

1.1. Tyrimo objekto pasirinkimas ir jo kontekstas: Šiaulių televizija

Tyrimas yra grindžiamas Šiaulių miesto, Šiaulių televizijos laidų tinklelio analize ir žiūrimiausiomis televizijos laidomis t.y. visų pirma laida „Žinios“, laida „Reakcija“ ir galiausiai laida „Sodžius“. Pasirenkant Šiaulių televizijos tinklelį ir analizuojamas laidas labiausiai įtakojo tai, kad Šiaulių televizija yra lyderė Šiaulių regiono ir Šiaulių miesto auditorijos atžvilgiu. Ji turi tik vieną konkurentą šioje aplinkoje, tai – „Splus“ televiziją. Bet pastaroji televizija yra orientuota tik į Šiaulių miestą, o štai Šiaulių televizijos auditorija siekia ne tik Šiaulių miestą, bet ir šimto kilometrų spindulį apie Šiaulius. Todėl Šiaulių televizijos pasiekiamumas siekia net puses milijono auditoriją, kai tuo tarpu „Splus“, kaip jau minėta - matoma tik Šiaulių mieste.

Pasirenkant laidas pirmasis - svarbiausias kriterijus buvo laidos populiarumas, antrasis kriterijus buvo laidos pobūdis, kurį sudarytų informacinės laidos. Todėl buvo pasirinktos didžiausią auditoriją turinčios, informaciją ir žinias pranešančios laidos. Pasirenkant laidą „Sodžius“ buvo svarbūs ne tik šie du kriterijai, bet ir tai, kad ši laida orientuota ne tik į Šiaulių miesto, bet į visą Šiaulių krašto bendruomenę. Šių trejų laidų reitingai yra patys aukščiausi iš informacinio pobūdžio laidų. Laidos „Žinios“ reitingai siekia 10% arba 35.000 žmonių auditoriją, laidos „Reakcija“ reitingai siekia 6.5% arba 18.000 ir laidos Sodžius reitingai siekia 7.5% arba vidutiniškai 20.000 žmonių auditoriją. Visos kitos laidos, tame tarpe ir informacinės, stipriai nusileidžia šiems reitingams, nes bendras televizijos laidų reitingo vidurkis siekia vos 2% arba 6.000 žmonių auditoriją. Todėl jeigu tyrimo tikslas yra išanalizuoti vietinio žinojimo ir diskursyvinės tvarkos kaip intelektualinio schematizmo reproduktivumą Šiaulių televizijos atveju, tai manau, kad būtent žiūrimiausia regiono televiziją ir žiūrimiausios laidos yra geriausiai tinkamas objektas pasirinkam tikslui įgyvendinti.

Su televizija ir darbuotojais buvo susipažinta lankantis Šiaulių televizijoje. 2009 metų lapkričio mėnesiais, įvyko trys apsilankymai ir 2011 metų balandžio mėnesį įvyko dar trys apsilankymai. Šių apsilankymų tikslas buvo susipažinti su Šiaulių televizijos kolektyvu. Apsilankymo metu pirmiausia įvyko neformalus pokalbis su tuometinių Šiaulių televizijos direktoriumi J. Sartausku, vėliau direktorius pristatė mane tuometinei programų redaktorei, dabartinei direktorei D. Pikturnienei, kuri aprodė televizijos patalpas, nuo administracinės erdvės iki studijos bei montažinės. Šių apsilankymų tikslas buvo tik susipažinti, kokia yra televizijos struktūra, kaip ji veikia, bei sužinoti daugiau istorijos apie ją, bei bendras nuomonės apie Šiaulių televiziją ir jos tikslus. Tačiau noriu pabrėžti, kad ši surinkta informacija yra laikoma antraeilė, nes pagrindinis tikslas yra laidų, bei visa Šiaulių televizijos laidų tinklelio analizė. Šiaulių televizijos darbuotojų nuomonių ir teiginių tyrimo,

remiantis skirtingomis interviu metodologijomis buvo atsisakyta todėl, kad tai neatitinka tyrimo objekto ir tikslo, kuris išreikštas įvade. Kitaip sakant, ne taip svarbu yra televizijos darbuotojų požiūris, siekiai, tikslai ar vizijos, svarbiausias yra jų darbo rezultatas, kuris pasireiškia, pirmiausia laidų tinklelio pavidalu, o po to ir konkrečiose laidose.

1.2. Šiaulių televizijos laidų tinklelis. Analizuojamos laidos: „Žinios“, „Sodžius“, „Reakcija“

Laidų tinklelio analizė remiasi laidomis, kurios yra įtrauktos į vienos savaitės laidų tinkleli. Pasirinkta savaitė yra 2012 05 07 – 2012 05 13. Šios savaitės metu iš viso yra rodomos net 166 laidos. Šias laidas tyrėjas skirsto į kelias kategorijas. Pastebėta, kad Šiaulių televizija yra pasirašiusi bendradarbiavimo sutarti su „TV6“ televizija, kurios dėka, yra užpildomas ženklus kiekis visos savaitės tinklelio. Todėl laidos pirmiausia yra kategorizuojamos į: Šiaulių televizijos sukurtas laidas ir į laidas, kurios yra retransliuotos. Svarbu pažymėti, kad visos laidos (išimtis tik laida „Mados reidas“), kurios yra retransliuojamos yra sukurtos užsienio televizijų ir su Lietuvos aktualijomis, jau nekalbant apie Šiaulių miestą ar regioną, neturi nieko bendrą. Tuo tarpu visos laidos, kurios yra sukurtos Šiaulių televizijos yra orientuotos į vietinę auditoriją, nes jose pateikiamas turinys išimtinai siejasi tik su Šiaulių miestu ar Šiaulių miesto regionu. Taip pat laidos yra kategorizuojamos į tas, kurios yra rodomos pirmą kartą ir laidas, kurios yra rodomos antrą ar daugiau kartų, t.y. kartotai rodytas laidas. Laidų tinklelio bendras dienos laikas, yra suskirstytas į šešias kategorijas⁵¹, kurių skirstymas remiasi turimais reitingais⁵².

Televizijos laidų analizė remiasi trimis laidomis: „Žinios“, „Reakcija“, „Sodžius“. Šiaulių televizijos laida „Žinios“ buvo pasirinkta, kaip viena iš pagrindinių priemonių, kuri lemia vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos kaip intelektualinio schematizmo reproduktivumą. Pasirinkta ji todėl, kad ją žiūri didžiausia auditorija ir šios laidos reitingai yra patys aukščiausi, todėl jos informacijos sklaida pasiekia didžiausią galimą auditoriją. Laida „Žinios“ Šiaulių televizijos pristatoma, kaip informacinė laida. Ji yra rodoma kiekviena darbo dieną. Ji prasideda 18val 30min., nors jos trukmė apibrėžiama dvidešimt minučių⁵³, tačiau laidos laikas nėra limituotas, ir ji gali tęstis iki 25 – 24 min. Šios minutės yra suskirstytos į keletą rubrikų⁵⁴: tai - verslo, kriminalų, kultūros, sporto ir orų. Tačiau visuomet „Žinios“ prasideda anonsavimu, kas bus rodoma laidoje, šis anonsavimas tęsiasi apie trisdešimt sekundžių, ir juo metų pateikiamos trys, keturios pagrindinės temos nurodant, kokios jos yra pačios aktualiausios dienos „žiniuose“. Po anonsavimo prasideda žinios, kurios yra

⁵¹ Priedas Nr. 3

⁵² Priedas Nr. 1

⁵³ http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=10&id=2

⁵⁴ Ten pat.

suskirstytos į atskirus reportažus, kurių kiekvienas yra trumpai pristatomas „žinių“ vedėjo. Ši didžiausia „žinių“ atkarpa, yra pati ilgiausia ir priklausomai nuo kiekvienos laidos tęsiasi nuo 17minučių iki 19minučių. Į šią atkarpą taip pat patenka dvi rubrikos, kurios nėra atskirai išskiriamos, tai – kultūra ir verslas. Po šios atkarpos visada eina kriminalų rubrika, kurioje pateikiama informacija susijusi su nusikaltimais ar teisėsauga. Kriminalų rubrika tęsiasi apie vieną minutę. Ketvirtoji „žinių“ dalis yra sportas, kurioje pateikiami Šiaulių miesto ar regiono sporto įvykiai ar šiauliečių sportiniai pasiekimai. Sporto rubrika, kaip ir kriminalai tęsiasi apie vieną minutę ir ši rubrika taip pat nėra pristatinėjama laidos vedėjo. Paskutinė rubrika yra „orai“. Joje pateikiamos kitos dienos orų prognozės, naudojant kompiuterinę uždangą. „Žinių“ vedėjai yra du. Tai – V. Lebedis ir B. Jocaitė. Tačiau „žinios“ vedamos vieno asmens, o vedėjai keičiasi kas savaitę.

Antroji pasirinkta analizei laida - „Reakcija“. Šiaulių televizijos ji yra pristatoma, kaip „dešimties minučių opiausių, aktualiausių ir reikšmingiausių mūsų gyvenimo momentų bei komentarų rinktinė⁵⁵“. Ji rodoma kiekvieną pirmadienį 19val. 10min. Jos trukmė yra apie dešimt minučių. Laida „Reakcija“ neturi vedėjo, kuris būtų rodomas ir kuris pristatytų reportažus, tačiau jos kūrėjai yra G. Beržinis ir R. Strazdauskaitė. Šios laidos pagrindinis rėmėjas yra „Šiaulių techninių apžiūrų centras“, todėl kiekvienos laidos pradžioje penkias sekundes yra rodomos šios įmonės logotipas, pasakant jos pavadinimą. Pačios laidos temos yra labai skirtingos, tačiau vienos laidos metu yra rodoma tik viena tema, kurią aptaria pasirinkti Šiaulių miesto gyventojai, kurie susiję su rodoma tema.

Trečioji pasirinkta tyrimui Šiaulių televizijos laida yra „Sodžius“. Ši laida Šiaulių televizijos yra apibūdinama kaip laida orientuota į bendrą Šiaulių regiono ir Šiaulių miesto auditoriją, kurioje pateikiamos naujienos iš Šiaulių regiono, supažindinama su politiniais sprendimais, problemomis⁵⁶. Laida rodoma kiekvieną antradienį 18val. 50min. Jos trukmė yra dvidešimt minučių, bet laikas yra kintamas ir nėra limituojamas. Laida „Sodžius“ neturi vedėjo, kuris būtų rodomas ekrane ir kuris pristatytų rodomus siužetus. Šią laidą sudaro kelios pasirinktos temos, kurių skaičius svyruoja nuo keturių iki šešių, jos yra pristatomos, kaip svarbios Šiaulių regionui temos. Todėl temos yra pasirenkamos labai skirtingai ir tai priklauso nuo to, kas tuo metu yra aktualiausia. Šias temas, taip pat kaip ir laidos „Reakcija“ atveju aptaria susiję su tema Šiaulių miesto gyventojai.

⁵⁵ http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=10&id=22

⁵⁶ http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=10&id=11

2. Tyrimo eiga ir metodologija.

Siekiant kuo tikslesnių tyrimo rezultatų tyrimas yra išskaidytas į dvi dalis:

Pirmojoje tyrimo dalyje yra aptariama Šiaulių televizijos laidų tinklelio analizę (2012 05 07 – 2012 05 13). Siekiant atskleisti vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos kaip intelektualinio schematizmo reprodukovimą Šiaulių televizijoje reikia apibrėžti, kokios laidos Šiaulių televizijos tinklelyje yra sukurtos pačios Šiaulių televizijos ir kokios laidos yra retransliuotos t.y. sukurtos arba užsienio televizijų, arba TV6 televizijos.

Pagrindimas šio skirstymo: visos laidos sukurtos Šiaulių televizijos yra orientuotos Šiaulių miesto arba regiono auditorijai, visos rodomos temos šiuose laidose yra apie Šiaulių miesto arba regiono aktualijas, todėl jos orientuotos į vietinio žinojimo reprodukovimą. Tuo tarpu laidos, kurios yra retransliuojamos nėra orientuotos į Šiaulių miesto arba regiono auditoriją, jos apima nacionalines arba globalias aktualijas, todėl jos reprodukuoja nacionalinę arba globalią diskursyvinę tvarką. Remiantis šiomis prielaidomis, šioje tyrimo dalyje naudojamas **turinio (content) analizė**. Analizuojant laidų tinklelį šia metodologija, laidos yra išskaidytos į šias grupes:

1. Laidos kurtos Šiaulių Televizijos
  - 1.1. Informacinės laidos
  - 1.2. Pramoginės – publicistinės laidos
  - 1.3. Kartojamoms laidos
2. Laidos kurias retransliuoja Šiaulių televizija
  - 2.1. Informacinės laidos
  - 2.2. Pramoginės - publicistinės laidos
  - 2.3. Kartojamoms laidos

Grupės, kurios išskirstytos yra analizuojamos turimais reitingais⁵⁷, kurių pagrindinė prieiga yra didžiausią ir mažiausią auditoriją turintis paros laikas. Būtent pagal šiuos duomenis yra suskirstytos visos Šiaulių televizijos laidos. Apdorojant šiuos duomenis yra naudojamas **statistinės analizės metodu**, o duomenis interpretuojant naudojamas **kritinio diskurso analizė**.

Antroje tyrimo dalyje yra aptariamos trys žiūrimiausios Šiaulių televizijos laidos: „Žinios“, „Reakcija“, „Sodžius“. „Žinių“ laidos yra analizuojamos eilės tvarka nuo 2012 03 01 – 2012 03 10. Peržiūrėta dešimt laidų. „Reakcijos“ laidos analizuojamos taip pat eilės tvarka nuo 2012 01 24 – 2012 03 20. Peržiūrėta dešimt „Reakcijos“ laidų. „Sodžiaus“ laidos analizuojamos taipogi eilės tvarka nuo 2012 01 24 – 2012 04 24. Peržiūrėta dešimt „Sodžiaus“ laidų. Visų laidų

---

⁵⁷ Priedas Nr. 1

laikas pasirinktas siekiant, kad laidos apimtų tą patį analizuojamą laikotarpį. Laidų analizei yra naudojama **turinio (content) analizė**. Laidų turinys buvo analizuojamas šiomis kategorijomis.

1. Laidų tema(os).
  - 1.1. Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai.
2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai.
3. Kalbėjimo dialektas.
  - 3.1. Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Remiantis šiomis išskirtomis kategorijomis yra sudaryta televizijos laidų žiūrėjimo ir analizavimo matrica⁵⁸. Remiantis šia matrica yra peržiūrėtos 30 pasirinktų Šiaulių televizijos laidų. Kaip matome, **turinio (content) analizė** yra naudojama kartu su **kritiškąją diskurso analizę**, taip siekiant sėkmingiau išanalizuoti laidų turinį ir jo kontekstą siejant jį su vietinio žinojimo ir diskursyvios tvarkos dialektika.

---

⁵⁸ Priedas Nr. 3

III. Tyrimo duomenys ir jų interpretavimas

1. Šiaulių televizijos laidų tinklelio analizė

Skyriuje bus pristatyti gauti duomenys, kurie buvo apskaičiuoti statistinės analizės metodu, naudojantis MS Office Excel programa. Bus pateikiama Šiaulių televizijos laidų tinklelio analizė, kurios pirmojoje dalyje siekiama išanalizuoti Šiaulių televizijos laidų santykį tarp jų pačių sukurtų laidų ir laidų, kurios yra retransliuojamos. Antrojoje skyriaus dalyje bus pristatyta Šiaulių televizijos laidų „Žinios“, „Sodžius“, „Reakcija“ laidų analizė, remiantis turinio (content) analize, kritinio diskurso metodu bei statistinės analizės metodu, kuriame analizuojami statistikos duomenys.

1.1. Šiaulių televizijos tinklelis tarp vietškumo ir globalumo

Kaip jau buvo pristatyta⁵⁹, Šiaulių televizija nėra pajėgi finansiškai ir žmogiškaisiais ištekliais užpildyti viso televizijos tinklelio. Todėl ji turi pasirašiusi sutartį su „TV6“ televizija, kurios dėka gali retransliuotos šios pastarosios televizijos laidas. Todėl televizija laidų atžvilgiu nėra vientisa. Jei visos Šiaulių televizijos sukurtos laidos yra orientuojamos į Šiaulių miesto ir Šiaulių regiono auditoriją, turint omenyje, kad tiek naujienos, tiek pasakojimai, tiek pramogos, pateikiamos tik iš Šiaulių miesto ar regiono, tai tuo tarpu laidos, kurios retransliuotos „TV6“ televizijos yra absoliučiai tarptautinės laidos, išskyrus vieną, „Mados reido“ laidą⁶⁰, kuri rodoma ne mažesnio nei vidutinį reitingą turinčiu laiku⁶¹.

Taigi aiškiai išsiskiria dvi kryptys, kurios vienoje pusėje yra Šiaulių televizijos ir jos retransliuojamas vietškumas⁶², tuo tarpu kitoje pusėje atsiduria globalios televizijos programos, kurios visų pirma su Šiaulių miesto ar regiono, kaip regiono sociokultūriniu lauku, neturi nieko bendra, todėl darytina prielaida⁶³, kad tarptautinės laidos, kurios retransliuojamos „TV6“ dėka, Šiaulių televizijoje formuoja globalų diskursą. Šis globalus diskursas suprantamas R. Rorty ir C. Geertz prasme, turint omenyje, kad globalus diskursas pasireiškia kaip „normalus“ diskursas.

---

⁵⁹ Skyrius II. Metodologija

⁶⁰ Priedas Nr. 3

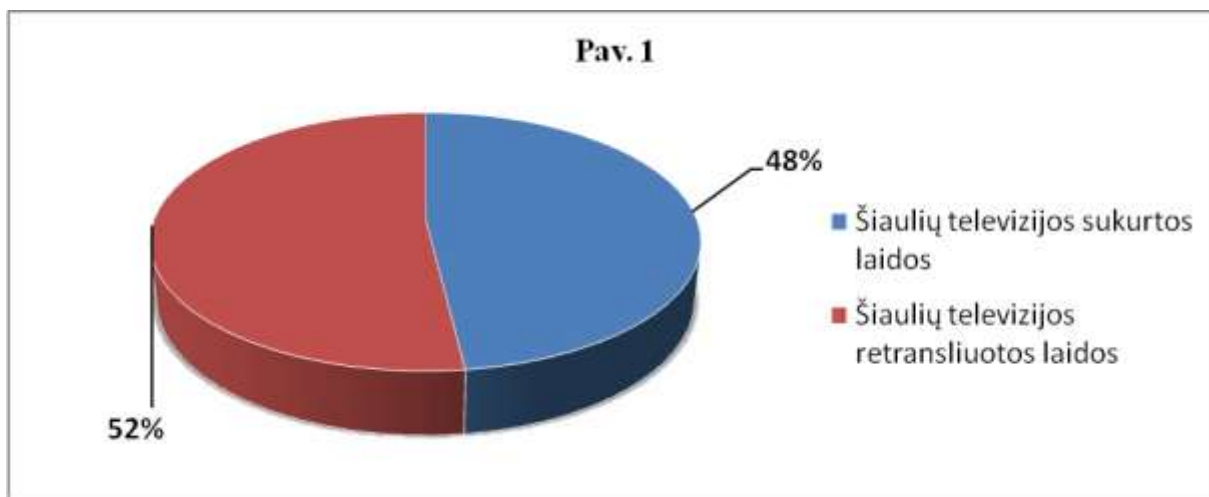
⁶¹ Ten pat.

⁶² Tyrėjas čia daro prielaidą, kad Šiaulių televizijos sukurtos laidos vienaip ar kitaip yra nukreiptos į vietškumą. Ši prielaida bus tikrinama kitame skyriuje „2.2 Šiaulių televizijos laidų analizė“

⁶³ Prielaidoje remiamasi A. Giddens, J. Baudrillard teorijomis, kurie buvo aptariami skyriuje „2. Televizijos funkcijos ir vieta medijų teorijoje“

Būtent šis globalus diskursas pasireiškia, kaip hegemonija⁶⁴ ar imperija⁶⁵ kuri galiausia siekia formuoti vientisą intelektualinę schematizmą, kuriame nelieta vietos alternatyvoms.

Taigi Šiaulių televizijoje iš viso rodoma 166 laidos, kurios yra suskirstytos į Šiaulių televizijos sukurtas laidas ir Šiaulių televizijos retransliuotas laidas. Šių laidų santykis:

Kaip matome iš pirmos skritulines diagramos, Šiaulių televizijos laidų pasiskirstymas tarp laidų, kurios yra sukurtos Šiaulių televizijos ir kurios yra retransliuojamos yra praktiškai lygus. Todėl net pusė televizijos laiko užima ne Šiaulių televizijos sukurtos laidos, o laidos, kurios yra sukurtos transnacionalinių kompanijų, nes visos jos, kurios yra retransliuotos yra ne Lietuvoje sukurtos laidos.

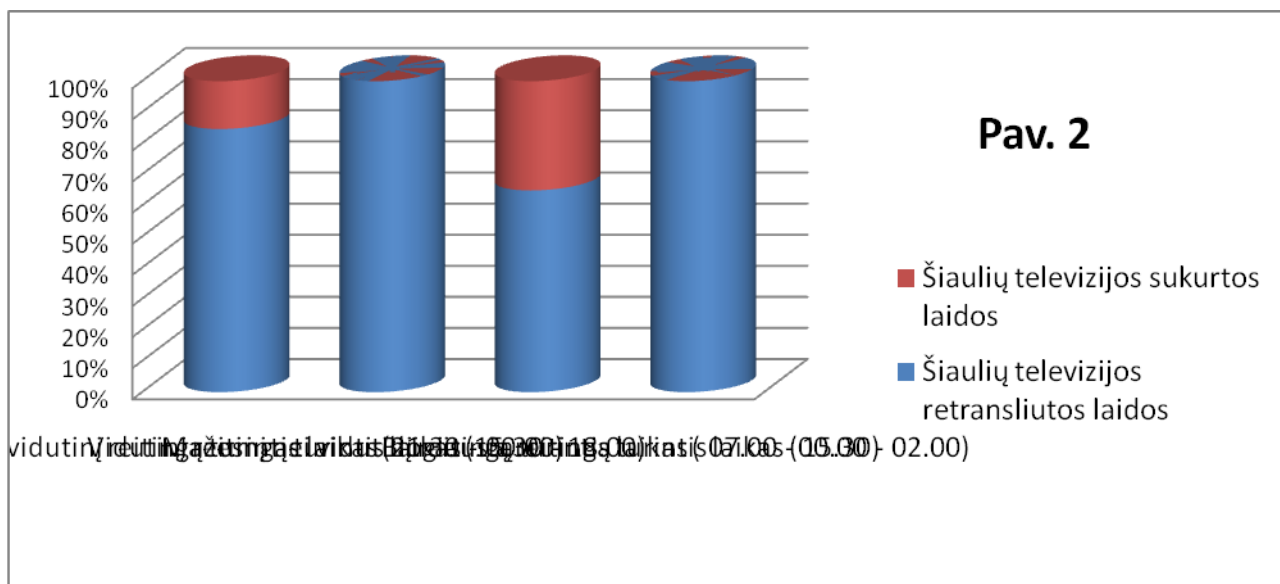
Kalbant vietinio žinojimo ir globalaus diskurso rėmuose, tai Šiaulių televizijos laidų tinklelis yra tik iš dalies nukreiptas į Šiaulių miesto gyventojus, nes pusė laidų reprodukuoja ne Šiaulių miesto ar regiono vietinį žinojimą, o globalų diskursą. Turint omenyje tai: prielaida, kad Šiaulių televizijos laidos yra nukreiptos į Šiaulių miesto ir regiono vietinio žinojimo reprodukovimą dar tik bus analizuojama. Todėl, galima sakyti, kad televizijos negalėjimas užpildyti viso eterio savo laidomis atsiliepija tuo, kad vietinio žinojimo reprodukovimas su tokiu mažu procentu bendrų laidų yra nepakankamas. Čia galima prisiminti M. Castells ar M. McLuhen teorijas, kad televizija vis labiau konkretėja, artėdama prie skirtingų auditorijos poreikių, todėl šie 48% arba 79 Šiaulių televizijos sukurtos ir ištransliuotos laidos greičiau yra būtent siekis, patenkinti auditorijos, t.y.

⁶⁴ A.Gramsci (1971) knygoje teigia, kad hegemonija, tai tokio pasaulio suvokimo ir mąstymo apie jį sistema, kuri įsitvirtinta laisva valia, ir priimama kaip tikras realus pasaulio suvokimas. Hegemonijoje ideologija tampa „sveiku protu“.

⁶⁵ Hardt, M.: Negri, A. (2000) teigia, kad silpnėjant nacionalinėms valstybėms ir vis labiau įsitvirtinant globalumui, susikuria naujoji imperija, paremta vienu mąstymo modeliu.

šiauliečių poreikius, užtikrinant jiems tam tikrą kiekį naujienų ir pramogų, kurios būtų susietos su Šiaulių miestu ar regionu.

Tačiau, analizuojant laidas, koku laiku jos yra rodomos, galima pamatyti kiek kitokį vaizdą. Čia laikas yra suskirstytas į šešias grupes pagal reitingo dydį⁶⁶. Kaip matome iš reitingų lentelės⁶⁷, geriausią reitingą turi laikas, kuris prasideda nuo 18:30 iki baigiasi 21.00. Reitingo vidurkis šiuo metu yra net 8%, palyginti su vidutiniu Šiaulių televizijos 2% reitingu. Taigi, jei bendra prasme Šiaulių televizijos tinklelis pasiskirsto tarp: Šiaulių televizijos sukurtų laidų ir Šiaulių televizijos retransliuotų laidų, tai šias laidas analizuosiu pagal laiko skales, kurios suskirstytos pagal šiuos reitingus. Gauti rezultatai, kuriuos gausime geriau ir plačiau atspindės visą Šiaulių televizijos tinklelį ir jo pasiskirstymus.

Kaip matome iš Pav. 2, kuris reprezentuoja, kaip pasiskirsto laidos pagal reitingus, Šiaulių televizija aiškiai suvokia, kad būtent geriausias laikas, kuris sutraukia didžiausią auditoriją ir kuris turi⁶⁸ žymiai geresnį reitingą nei visas kitas laikas, ir išnaudoja jį vien tik savo sukurtoms laidoms. Todėl praktiškai neužleidžiama šiame laike nė vienos retransliuotos globalios laidos. Todėl čia galima sakyti, kad jeigu geriausiu laiku yra rodomos išimtinai tik Šiaulių televizijos sukurtos laidos, kurios yra skirtos vietiniai Šiaulių miesto ir regiono bendruomenei, tai Šiaulių televizija siekia ir įgyvendina tai, ką M. Castells ar M. McLuhen teigia apie televiziją, kaip mediją, kad pastaroji vis labiau diferencijuojasi pagal auditoriją. Tačiau, kita vertus, šis diferencijavimasis pasireiškia, kaip galimas vietinio žinojimo reprodukovimas, nes vienaip ar kitaip šios laidos yra nukreiptos būtent į

⁶⁶ Priedas Nr. 3.1.

⁶⁷ Priedas Nr. 1

⁶⁸ Ten pat.

vietinę bendruomenę. O geriausio laiko monopolizavimas tik savo sukurtoms laidoms, būtent ir reprezentuoja tai, kad nors Šiaulių televizija ir nėra pajėgi užpildyti viso tinklelio savo laidomis, tai bent jau savo laidas rodo geriausiu esamu laiku.

Kita vertus, jeigu Šiaulių televizija savo sukurtoms laidoms skiria išimtinai geriausią laiką, tai išskyla problema dėl laiko kuris lieka. Nes geriausiu laiku Šiaulių televizija parodo net 51 laidą, kai iš viso rodomos yra tik 75laidos. Todėl natūraliai televizija susiduria su problema, kad kitu laiku laidų tinklelyje dominuoja retransliuotos „TV6“ užsienyje sukurtos laidos.

Kaip matome iš Pav. 2., visu kitu televizijos eterio laiku, išskyrus geriausią reitingą turinčiu eterio laiku, dominuoja išimtinai retransliuotos, užsienyje sukurtos laidos. Dar daugiau, net dviejose skalėse, vidutinį reitingą ir blogiausią reitingą turinčiu laiku, nėra rodoma absoliučiai nė viena Šiaulių televizijos sukurta laida vienos savaitės bėgyje, kuri būtų nukreipta į bendruomeniškumą. Kitose dviejose laiko skalėse nematome žymesnio pasikeitimo, nes geresnį nei vidutinį reitingą turinčiu laiku Šiaulių televizija savo sukurtų laidų rodo vos 20% arba tik dvi laidas⁶⁹. Kiek geresnė padėtis mažesnį nei vidutinį reitingą turinčiu eterio laiku, kuriuo 40% laidų sudaro Šiaulių televizijos sukurtos laidos arba tik 26 laidos⁷⁰ rodomos per savaitę. Toks netolygus laidų pasiskirstymas, viena vertus, vertinamas kaip negalėjimas užpildyti ženklesnio eterio laiko, kita vertus, tai reikėtų vertinti ir intelektualinio schematizmo atžvilgiu, kad siekiant reprodukuoti vietinį žinojimą, aukojamas kitas eterio laikas, kuris paliekamas globalaus diskurso reprodukavimui. Taigi, geriausio laiko užėmimas, kuris viena vertus pritraukia auditoriją, kita vertus, ją atstumia, reiškia, kad nelieka Šiaulių televizijos sukurtų laidų, kuriomis būtų galima jį užimti. Tuo pačiu galima prisiminti, kad likusiu eterio laiku ši televizija negali pasigirti dideliais reitingais ir tokios auditorijos, kaip geriausiu laiku, pritraukimu.

Todėl galima sakyti, kad Šiaulių televizija, kuri skiria visą geriausią laiką vien tik savo laidoms - aiškiai orientuotoms į miesto ir regiono bendruomenę ir šios bendruomenės informavimą - ne tik taip sėkmingai pritraukia auditoriją, tačiau kartu turėdama šią auditoriją galimai reprodukuoja vietinį žinojimą (šis galimumas, kaip prielaida bus analizuojamas kitame skyriuje). Kita vertus, visas likęs televizijos laikas, kuris negali pasigirti labai gerais reitingais, yra paliekamas globalaus diskurso reprodukavimui, nes visos rodomos laidos yra sukurtos užsienio televizijos kompanijų, o tai, kaip jau buvo kalbama, būtent ir skatina globalumą kaip kultūrinį supanašėjimą. Todėl televizija sąmoningai yra orientuota reprodukuoti vietinį žinojimą, tačiau dėl savo negalėjimo užpildyti ženkliau eterio, reprodukuoja globalinį, kultūrinio supanašėjimo diskursą.

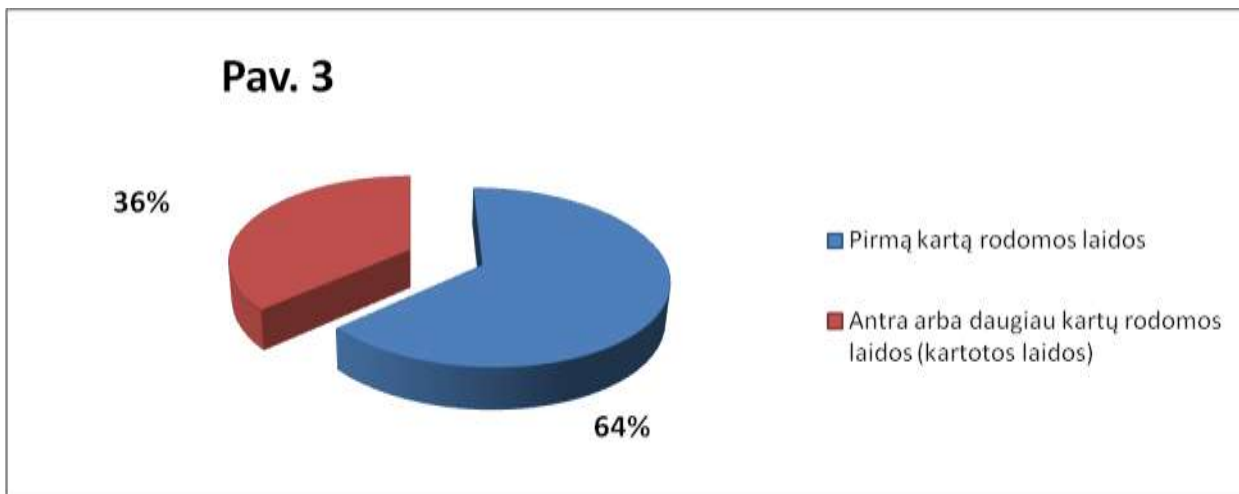
---

⁶⁹ Priedas Nr. 3.1

⁷⁰ Ten pat.

1.2. Laidų santykis, tarp rodomų pirmą ir antrą (arba daugiau) kartą.

Vienas iš pagrindinių televizijos bruožų yra tų pačių laidų rodymas po keletą kartų. Šis rodymas, viena vertus, leidžia užpildyti eterio laiką, kita vertus veikia kaip antrinis pranešimas. Kalbant apie intelektualinį schematizmą, būtent pakartotinai rodomos laidos yra vienos iš svarbiausių reprodukuojant intelektualinį schematizmą. Tos pačios, nuolat rodomos laidos, pakartoja savo pranešimą ir savo pranešimo turinį, kuris ir antrą kartą veikia kaip intelektualinio schematizmo reprodukuavimo instrumentas. Remiantis T. Adorno ir M. Horkheimer (2006) galima sakyti, kad televizija, kaip viena iš pagrindinių kultūrinių industrijų, remiasi ne tik transliavimu, bet ir nuolatinio šio transliavimo pakartojimu. Dar daugiau galima prisiminti, M. McLuhan (2003) teoriją, kad televizija yra šalta medija, kuri ne tik reikalauja atidžios auditorijos, bet ir pati auditorija turi būti dėmesinga ir užbaigti televizijos pranešimą. Taigi laidos, kurios yra kartojamos, taip pat reikalauja ne tik auditorijos dėmesio, bet ir to paties užbaigimo veiksmo nuolat jį kartojant. O šis užbaigimas, kaip buvo kalbėta, pasireiškia būtent kaip intelektualinio schematizmo reprodukuavimo forma. Todėl kuo daugiau laida yra kartojama, tuo labiau ji reprodukuoja patį intelektualinį schematizmą. Taigi tikslinga yra išanalizuoti, kiek Šiaulių televizijos laidas rodomos pirmą kartą ir kiek tas pačias laidas, kurios yra kartojamos vienos savaitės laikotarpiu.

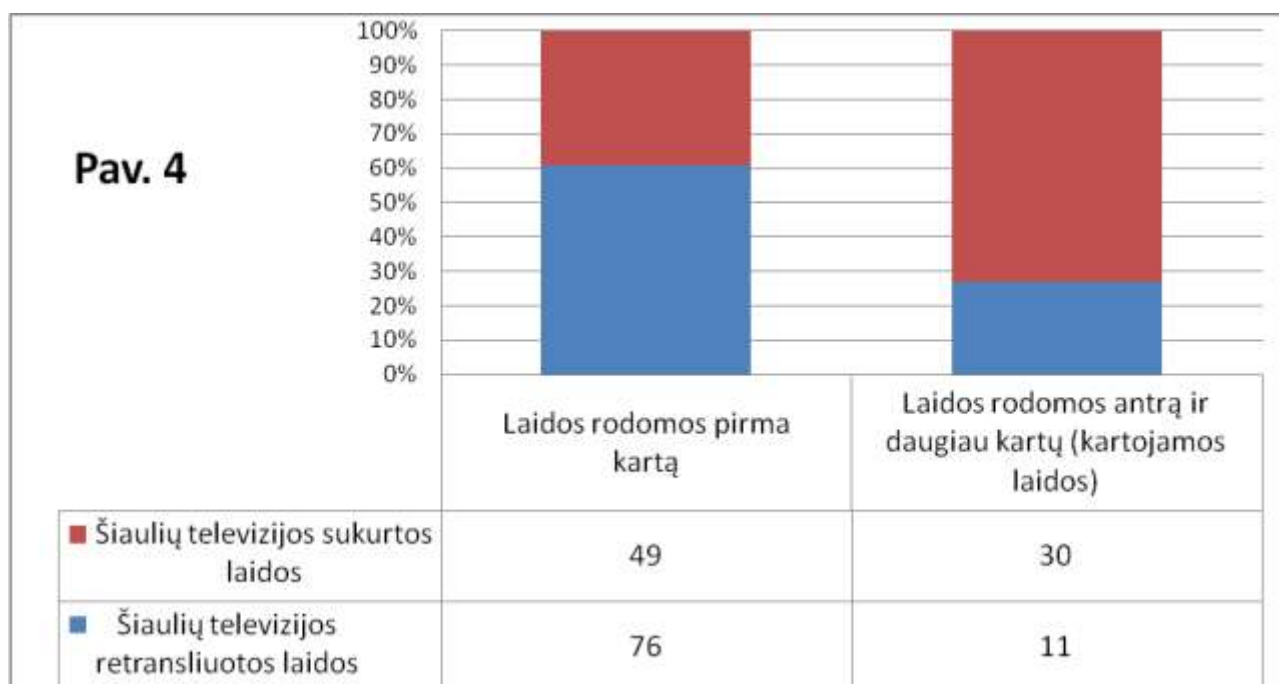

Šioje skritulinėje diagramoje pateikiamas bendras Šiaulių televizijos laidų santykis: tarp laidų rodomų pirmą kartą ir rodomų daugiau negu pirmą kartą. Laidos čia neskirstomos į Šiaulių televizijos sukurtas laidas ir Šiaulių televizijos retransliuotas laidas. Kaip matome tik kiek daugiau nei trečdalis laidų Šiaulių televizijos tinklelyje sudaro laidos, kurios yra rodomos pirmą kartą, tuo tarpu net du trečdaliai laidų yra rodomos daugiau negu vieną kartą. Turint omenyje tai, kad kuo daugiau laida yra kartojama, tuo ji įgauna didesnę reprodukuavimo laipsnį, tai Šiaulių televizija yra net labai stipri savo reprodukuojamu turiniu. Taip pat pastebėtina, kad jei laidų rodomų pirmą kartą

procentas yra tik 36 punktai, o pakartotinai rodomų laidų procentas yra 64 punktai, tai viena laida vidutiniškai yra pakartojama dar du kartus per vieną savaitę.

Tuo pačiu čia galima kalbėti ir apie tai, kad jei net du trečdaliai laidų yra kartojamų, tai Šiaulių televizijos tinklelio diferenciškumas yra labai mažas. Kitaip sakant kuo didesnis pakartotinai rodomų laidų procentas, tuo mažesnis procentas naujos informacijos yra perteikiama, ir tuo pačiu, mažesnis yra šios informacijos ar pranešimų skirtingumas. Taigi, jeigu net du kartus yra kartojama ta pati laida, tai pirminės laidos informacija, kuri pasiekia auditorija yra labai didelė, tačiau naujos informacijos auditorija sulaukia labai retai.

Žiūrint tik statistiškai galima sakyti, kad jei net du trečdalius laiko yra kartojamas tas pats pranešimas, kurį sudaro net 52%⁷¹ globalių laidų, tai televizija iš principo reprodukuoja būtent globalų diskursą. Tačiau siekiant pilnesnių tyrimo rezultatų reiktų aptarti, kiek Šiaulių televizijos sukurtų laidų ir kiek retransliuotų laidų yra kartojama. Tai leis geriau suprasti, kokį intelektualinio schematizmo turinį reprodukuoja pastaroji Šiaulių televizija.

Kaip matome iš pav. 4., Šiaulių televizija savo laidas retransliuoja net tris kartus daugiau nei retransliuotas laidas, tuo tarpu retransliuotoms laidoms atitenka daugiau eterio laiko laidoms, kurios rodomos pirmą kartą.

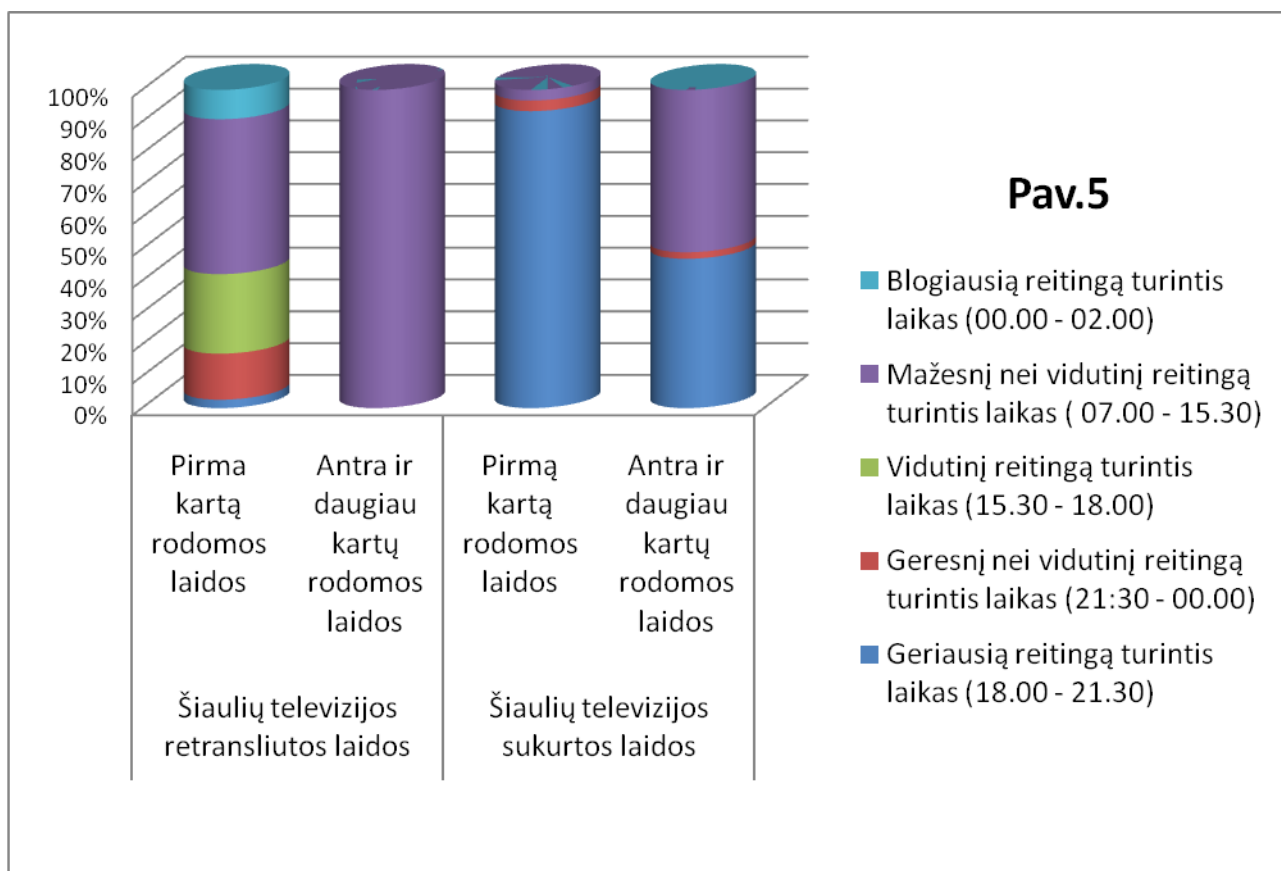
Visų pirmą iš šių duomenų galima sakyti, kad Šiaulių televizija, kaip jau buvo analizuota kalbant apie laidas, kurios rodomos skirstant laiką pagal grafiką, yra linkusi į vietinio žinojimo

⁷¹ Pav. 1

reprodukavimą. Ši tezė dar kartą patvirtinama tuo, kad Šiaulių televizija savo pačios laidas kartoja net tris kartus dažniau nei retransliuotas, užsienyje sukurtas laidas. Ir šis savo laidų transliavimas ypač juntamas geriausiu eterio laiku, kuriuo, kaip matome, iš pav. 5, Šiaulių televizija rodo vien tik savo sukurtas laidas. Dar daugiau, šiuo, geriausiu eterio laiku, ne tik rodomos savo sukurtos laidos, bet net 50% viso geriausio eterio laiko sudaro Šiaulių televizijos sukurtos laidos, kurios yra kartojamos. Todėl Šiaulių televizija, kuri siekia būti orientuota į Šiaulių miesto auditoriją ne tik užima visą geriausią reitingą turintį laiką, bet šis laikas yra per pusę paskirstomas tarp naujai rodomų laidų ir pakartotinai rodomų laidų. Iš to galima daryti išvadą, kad Šiaulių televizija, taip dar kartą siekia kuo stipresnio regiono atstovavimo, o kalbant intelektualinio schematizmo atveju, taip yra reprodukuojamas vietinis žinojimas.

Ir antra iš šių duomenų matyti, kad Šiaulių televizija, kuri stipriai orientuojasi į vietškumą ir taip galimai reprodukuoja vietinį žinojimą, tuo pačiu atveria kelią, likusiose laikose, globalaus diskurso reprodukavimui. Nors, kaip matome iš Pav. 4, tik trečdalis retransliuotų laidų yra kartojamos, tačiau pirmą kartą rodomų laidų yra praktiškai du kartus daugiau nei Šiaulių televizijos sukurtų laidų. Todėl globalaus diskurso reprodukavimas veikia per pirmą kartą rodomas laidas.

Šios, kaip matome iš pav. 5, pirmą kartą rodomos laidos pritraukia didesnę auditorijos dėmesį. Visos laidos, kurias Šiaulių televizija retransliuoja ir kurios rodomos pirmą kartą, sulaukia auditorijos dėmesio, nes jos rodomos atitinkamai: geresniu nei vidutinį reitingą ir vidutinį reitingą turinčiu laiku. Antrą ir daugiau kartų rodomos laidos yra rodomos tik mažesniu nei vidutinį reitingą turinčiu laiku. Šie duomenys leidžia daryti išvadą, kad laidos, kurios yra retransliuojamos, yra populiaros, bet jų populiarumas pasireiškia tuo, kad turi auditorijos dėmesį kaip rodomos pirmą kartą. Todėl globalaus diskurso reprodukuojimas šiuo atveju labiau pasireiškia per pirmą kartą rodomas laidas. Turint omenyje tai, kad šių, pirmą kartą rodomų laidų, yra net 50% visų apskritai rodomų laidų, tai globalaus diskurso reprodukuojimas yra pakankamai stiprus Šiaulių televizijos atveju, tačiau iš tyrimo rezultatų matome, kad televizijos siekis yra reprodukuoti būtent vietinį žinojimą.

2. Analizuotų laidų rezultatų interpretavimas

2.1. Laidų tematika ir vietinio žinojimo bendrąją prasmę reprodukuojimas

Ankstesniame skyriuje buvo remiamasi prielaida, kad Šiaulių televizijos sukurtose laidose dominuoja tik Šiaulių miesto arba rajono aktualijos ir jų transliavimas. To pasėkoje buvo teigiama, kad jeigu visų laidų turinį sudaro tik naujienos apie Šiaulių miestą arba rajoną, tai tokio turinio transliavimas, bendrąją prasmę, reiškia vietinio žinojimo kaip intelektualios schemos reprodukuojimą.

Išanalizavus pasirinktas laidas: „Žinios“, „Reakcija“, „Sodžius“ buvo pastebėta⁷², kad visose šitose laidose, išimtinai rodomos naujienos ar aktualijos tik apie Šiaulių miestą arba apie Šiaulių regioną. Ši išvada remiasi tuo, kad pasirinktos laidos, kurios buvo analizuojamos, apima visą Šiaulių televizijos tinklo repertuarą. Laida „Žinios“ yra pati populiariausia ir didžiausią auditoriją turinti televizijos laida, kurios žiūrimumas⁷³ dvigubai lenkia visas kitas laidas. Laida „Reakcija“ dėl savo publicistinio – pramoginio turinio yra populiariausia⁷⁴ savo žanre, o analizuotos „Sodžius“ laidos yra geriausių reitingą⁷⁵ turinti laida, kuri yra orientuota ne į Šiaulių miesto auditoriją, bet į Šiaulių rajoną ir jo problematiką. Kadangi, visos šios trys laidos dėl savo populiarumo, skirtingumo ir masto, iš esmės reprezentuoja visas kitas Šiaulių televizijos kuriamas laidas, tai galima teigti, kad

⁷² Remiamasi laidų analize, kuria pateikta prieduose nuo Priedas Nr. 4.1. iki Priedas Nr. 4.30

⁷³ Priedas Nr. 1

⁷⁴ Ten pat.

⁷⁵ Ten pat.

Šiaulių televizija, kaip regioninė televizija, kuri yra orientuota į specifinę auditoriją, atitinka visus regioninei televizijai būdingus bruožus. Turima omenyje, kad jų sukurtų laidų metu rodomos temos, kuriuose dominuoja būtent tas regionas ir miestas, kuriame yra transliuojama.

Žinoma toks regioninių naujienų nuolatinis transliavimas, bendrąją prasme, kuria vietinį žinojimą. Tačiau šiame skyriuje remiamasi bendruoju vietinio žinojimo supratimu kaip naujienomis ar aktualijomis, kurios apskirtai yra transliuojamos. Todėl, bet kokios temos ar naujienos kuriuose rodomas Šiaulių miestas ar rajonas arba kuriuose kalbama apie šiam kraštui aktualias problemas ir pateikiamas tam tikras kalbėjimas, bendrai suprantamas kaip vietinis žinojimas. Jis šiame skyriuje nėra papildomai skirstomas į vietinį žinojimą griežtąją prasme, kaip kultūrinių normų ir simbolių tarp subjektyvų bendruomeninį santykį ir į diskursyvią tvarką kaip kalbėjimą nukreiptą į galios turėjimą. Todėl jis suprantamas bendrąją prasme, kaip žinių ir/ar patirties perdavimas, bei jautrumas vietos – kultūrinėms normoms.

Taigi bendrą prasme, buvo pastebėta, kad Šiaulių televizija savo sukurtuose laidose reprodukuoja vietinį žinojimą, nes visos temos, kurios yra transliuojamos, yra vienaip ar kitaip susijusios su Šiaulių regionu. Remiantis pirmąją⁷⁶ diagrama galima teigti, kad net puse viso eterio laiko yra retransliuojamas vietinis žinojimas bendrąją prasme, o geriausiu laiku⁷⁷, kuris surenka didžiausią auditorijos, galima teigi, kad Šiaulių televizija iš principo ne tik siekia, bet ir visomis išgalėmis ir reprodukuoja vietinį žinojimą. Tačiau dėl savo specifiškumo ir mažos maksimalios auditorijos bei finansinių galimybių yra priversta puse laiko užleisti retransliuotoms laidoms, kurios kaip jau buvo analizuojama ankstesniame skyriuje, reprodukuoja globalinį diskursą.

2.1.1. Dialektas, kaip vietinio žinojimo dalis

Visose išanalizuotose laidose buvo tiriamas ne tik bendras reportažų turinys, bet ir kalbėjimo maniera, t.y. tiriamas Šiaulių miesto dialekto vartojimas, pasireiškimo būdai, didžiausią dėmesį sutelkiant į žmones, kurie šį dialektą naudoja.

Ši analizė remiasi tuo, kad vietinės kultūros dialekto naudojimas yra vietinio žinojimo dalis. Svarbus ne tik jautrumas tvarkai ir bendrų taisyklių žinojimas ir jo pritaikymas, bet svarbus ir susikalbėjimo arba kalbėjimo elementas. Šis susikalbėjimas pasireiškia, kaip dialekto naudojimas. Per dialektą ne tik atpažįstamas „savas“ ir „svetimas“, bet per jį bendruomenės nariai yra tampriau sujungiami bendruomeniniais saitais. Todėl prielaida, kad vietinio žinojimo dalis yra dialektas, reikalauja analizės.

⁷⁶ Pav. 1. P. 51

⁷⁷ Pav. 2 P. 52

Analizuotose laiduose buvo stebimas dialekto naudojimas, kuris buvo skirtingas. Beveik visuose „Žinių“⁷⁸ laidose buvo fiksuojama „šiaurietiška“ tarsena ir kalbėjimo maniera, tuo tarpu laidoje „Reakcija“⁷⁹ jo užfiksuota buvo kur kas mažiau, o štai laidoje „Sodžius“ nebuvo pastebėtas nė vienas dialekto vartojimo atvejis, kuriame būtų kalbama „šiaurietiška“ tarsena. Įdomu tai, kad oficialiai laidose dialektas nėra naudojamas, turint omenyje tai, kad nė vienoje iš trisdešimties analizuotų laidų, nei laidų vedėjai, nei reportažų žurnalistai nepavartojo nė vieno žodžio „šiaurietiška“ tarsena. Tačiau ji buvo vartojama Šiaulių televizijos kalbintų žmonių, iš kurių buvo imami interviu ar rodomi įvairūs jų pasakojimai. Būtent paprasti žmonės, kurių nereguliuoja kalbos inspekcija, vartoja dialektą televizijos eterio metu.

Tai ypač buvo juntama Šiaulių televizijos „Žinių“ laidose, kuriose yra labai aiškiai išreikštas santykis tarp žurnalistų, kurie privalo paisyti bendrinės kalbos ir kalbintų žmonių, kuriems tokios taisyklės tiesiog negalioja. Įdomu tai, kad susidaro paradoksali situacija, kai praktiškai visi kalbinti žmonės naudoja dialektą, o televizijos vedėjai ne. Tuo pačiu ir televizija, kuri sąmoningai renkasi reportažų dalyvius reprodukuoja vietinį žinojimą ne tiesiogiai, aiškiai jį išreiškiant, bet per kitus asmenis, per kalbintus žmones. Dar įdomiau tai, kad jeigu visose „Žinių“ laidose yra orientuojamasi į Šiaulių miesto bendruomenę ir joje matome dialekto vartojimą, tai laidoje „Sodžius“, kuri orientuota į Šiaulių regioną, dialekto vartojimo atvejų apskirtai nėra.

Todėl galima kelti prielaidą, kad Šiaulių miesto bendruomenė ir Šiaulių regiono bendruomenė nėra vienalyčios, nes „Sodžiaus“ laidose kalbinti asmenys naudoja ne „šiaurietiška“ tarseną, o žemaitišką dialektą. O kadangi skiriasi šie dialekto vartojimo būdai ir tiek jų tyrinys, tiek forma, tai ir bendruomenių vietinis žinojimas iš principo irgi turėtų skirtis. Tuo pačiu ir Šiaulių televizijos reprodukuojamas vietinis žinojimas savo laidose nėra vienalytis ir skiriasi tarp miesto bendruomenės, ir regiono bendruomenės.

2.2 Vietinio žinojimo reproduktivumo atvejai Šiaulių televizijos laidose

2.2.1. Etno – kultūrinio vietinio žinojimo reproduktivumas

Analizuojant pasirinktas laidas, buvo pastebėta⁸⁰, kad daugelio laidų reportažai yra apie etno – kultūrinį Šiaulių rajono gyvenimą. Tačiau ši tema dominuoja tik vienoje iš pasirinktų laidų, tai – „Sodžius“. Net šešiose iš dešimties analizuojamose „Sodžiaus“ laidose buvo užfiksuotas ir

⁷⁸ Priedas Nr. 4.1., priedas Nr. 4.3., priedas Nr. 4.5., priedas Nr. 4.6., priedas Nr. 4.8., priedas Nr. 4.9.

⁷⁹ Priedas Nr. 4.12.

⁸⁰ Priedas Nr. 4.21, Priedas Nr.4.22, Priedas Nr. 4.23, Priedas Nr.24, Priedas Nr. 4.26, Priedas Nr. 4.29

aprašytas etno – kultūrinio vietinio žinojimo reproduktivumas. Tuo tarpu, kituose laidoje „Žinios“ ar „Reakcija“ šio elemento nebuvo užfiksuota.

Etno – kultūrinio vietinio žinojimo reproduktivumas reiškiasi kaip kaimiškos, tautinės kultūros elementas, kuris remiasi tautiniais, tradiciniais papročiais, būtent šiam kraštui būdingais šokiais, dainomis, pasakojimais ir nurodymais, kaip reikia elgtis švenčių metu, kokius drabužius dėvėti ir panašiai.

Laidos temoje „koncerto šventėje (Griežk smuikeli)“⁸¹ matomas labai aiškus etno – kultūrinio vietinio žinojimo reproduktivumas. Visų pirma šioje laidoje rodoma simbolika, kuri susijusi su Šiaulių regionui būdingais simboliais. Prie šios simbolikos taip pat galima priskirti papuošalus ir rūbus, kurie lygiai taip pat išreiškia kraštui būdingos kultūros reprezentavimą. Pagrindinis laidos akcentas, kad joje yra dainuojamos būtent tik šiam kraštui būdingos dainos. Žinoma šios dainos atliekamos regionui būdinga tarpe. Ir galiausiai, visas šis vaizdas ir garsas yra užbaigiamas kalbėjimu, kuris nukreiptas į vietinio žinojimo reproduktivumą, nurodant tam tikras normas. Šventės organizatorė išreiškė mintis: „dainaujam tik mūsų kraštui būdingas dainas, kai kurios iš jų nėra niekur užrašytos, jos prisimenamas iš senelių ir tėvų pasakojimų y dainavimų ... tos dainos mus suvienij, nes jos yra autentiškos mūsų krašta dainos“⁸² Taigi visų pirma pastebėtina, kad visas šis laidos reportažas yra pilnai išpildytas intelektualinio schematizmo reproduktivumo modelis. Jį reprodukuojant yra pasitelkiama simbolika, dainos, ir tam tikras į galios turėjimą nukreiptas kalbėjimas. Tačiau šis kalbėjimas šiuo atveju pasireiškia kaip vietinio žinojimo reproduktivumas, nes stiprina tarp subjektyvius, bendruomeninius ryšius. Etno – kultūros rodymas šiuo atveju yra palydimas tam tikru mokymu ir patarimu, kaip svarbu yra išlaikyti senuosius papročius, kalbėjimo manierą ir laisvalaikio leidimo būdą t.y. dainavimą, „kaip dainavo tėvai ir seneliai“⁸³.

Taigi kuriamas tam tikras kultūrinis tinklas tarp bendruomenės narių apie kurį, kaip vietinį žinojimą, kalbėjo C. Geertz (1983). Šis kultūrinis tinklas tarp bendruomenės arba tarp subjektyvūs santykis, kuris remiasi tam tikra tradicija ir mokėjimu elgtis, būtent ir parodomas šiame reportaže, kuriame dainos reprezentuoja turinį, o organizatorės išsakytos mintys bendruomenių tinklo formą ir galią, kad būtent taip reikia elgtis šiame kultūriniame bendruomenės tinkle. Aiškiai parodoma, kad būtina saugoti kultūrinį paveldą, nurodoma, kaip jį saugoti, t.y. atitinkamai rengtis, dainuoti tam tikras dainas, atpažinti simboliką.

Panašus etno – kultūrinis vietinis žinojimas reprodukuojamas ir temoje „Verbūnų ansamblio naujieji tautiniai drabužiai, bei surengtas koncertas“⁸⁴. Šioje kaip ir ankstesnėje temoje, remiamasi

---

⁸¹ Priedas Nr. 4. 21

⁸² Ten pat

⁸³ Ten pat

⁸⁴ Priedas Nr. 4.23

pirmiausia simbolika, t.y. drabužiais, papuošalais, vėliau dainomis ir šokiais, ir galiausiai tam tikru kalbėjimu nukreiptų į galios turėjimą. Tačiau čia ypatingas dėmesys yra skiriamas rūbams, kurie turėtų reprezentuoti krašto tradicijas. Šiais rūbais pasipuošus galima dainuoti krašto dainas ir kaip pastebi ansamblio vadovė „apsirengus tais drabužėliais pasijunti, kitu žmogum, esi tarsi su visais susijęs, atsirandą pagarba sau ir kultūrai, ir svarbiausią atsiranda vieningumo jausmas⁸⁵“. Šiuo atveju rūbai svarbesni už dainuojamas dainas. Būtent kraštui būdingi rūbai savo simboliką sukuria vieningumą ir kultūrinį bendrumą. O šie sukuria ir sustiprina vietinį žinojimą, kuris reprodukuojamas šioje laidoje rodant ir kalbant apie bendruomenę, jos simboliką, jos vieningumą ir jos galią. Kitaip sakant, rodant šiuos elementus ir apie juos kalbant yra reprodukuojamas vietinis žinojimas, kuris remiasi etno – kultūra. Būtent per šį etno – kultūriškumo ištransliavimą pateikiamas tam tikras bendruomenės tinklas, kuris pasireiškia kaip praeities simbolikos ir tradicijų tęstinumas ir kurio taisyklės nurodo senųjų papročių laikymąsi. O šių taisyklių priėmimas ir jų laikymasis garantuoja bendruomenės, kaip grupės, ryšius, kurių pagalba yra užtikrinama tolimesnė pačios bendruomenės egzistencija.

Įdomu pastebėti tai, kad šis vietinio žinojimo elementas yra nuolat kartojamas įvairiuose laidose. Kaip jau buvo kalbėta net šešiose iš dešimties analizuotų „Sodžiaus“ laidų buvo užfiksuotas šis etno – kultūrinis vietinis žinojimas. O tai dar kartą patvirtina jo reprodukovimo svarbumą, kai reprodukovimas remiasi tos pačios informacijos nuolatiniu kartojimu. Tačiau reikia pastebėti, kad kituose laidose „Žinios“ ir „Reakcija“, šio etno – kultūrinio vietinio žinojimo nebuvo užfiksuota. Turint omenyje, kad laida „Sodžius“ yra orientuota ne į Šiaulių miestą, bet į regioną – tai galima daryti išvadą, kad šis vietinis žinojimas yra reprodukuojamas regionuose ir kaimo vietovėse, kuriose dar yra gajus šis etno – kultūrinis elementas. Taigi etno – kultūrinis vietinis žinojimas reprodukuojamas regionuose, viena vertus dėl paklausos, regionai labiau linkę į etno – kultūrinį paveldą, kita vertus, šią paklausą užtikrinant, ji tampa vis gajesnė, nes televizija ją reprodukuoja.

2.2.2. Miesto, kaip bendruomenės vietinio žinojimo reprodukovimas

Miesto bendruomenė suprantama kaip grupė, kuri yra vienijama tam tikros erdvės arba prisirišimo prie jos. Taip pat čia svarbus yra kultūrinis šios vietos elementas, kuris labiau sujungia bendruomeniniu ryšius. Reikia prisiminti, kad C.Geertz (1983) vietinį žinojimą nebūtinai siejo su konkrečia vieta. Šių kultūrinio elementų pagrindas yra vietinis žinojimas, kuris iš principo ir susisieja bendruomeniniais ryšiais. Pastarieji yra reprodukuojami kultūrinių industrijų, o šiuo atveju vietinės Šiaulių televizijos. Todėl analizuojant pasirinktas laidas buvo pastebėta keliolika, būtent

---

⁸⁵ Ten pat.

miesto bendruomenės, vietinio žinojimo reproduktivumo atvejų⁸⁶, kurie vienaip ar kitaip siejasi su miesto kultūrinių saitų stiprinimu, elgesio ir tvarkos taisyklių nurodymu, ir šių nurodymų reikalingumu.

Pirmiausia pastebėtinas miesto kultūrinio, vietinio žinojimo reproduktivumas, kuriame aiškiai nurodoma, kaip elgtis tam tikrų neoficialių švenčių metu. Štai laidos temoje „Gėlininkų“ pasiruošimas kovo 8dienai⁸⁷ reprodukuojamas ne tik pačios šventės vaidmuo kultūriniame bendruomenės gyvenime, bet aiškiai nurodoma kas yra svarbiausia šios šventės dalis. Reportaže trumpai pristatoma pati šventė, tačiau esminis reportažo tikslas yra gėlių pirkimo, kaip tam tikros tvarkos, kuri susijusi su bendruomenės vietiniu žinojimu reproduktivumu. Nors vėliau, kaip matysime tai stipriai siejasi su diskursyvos tvarkos kūrimu ir užtikrinimu.

Toks pat reportažas „Tarptautinės moters dienos minėjimas⁸⁸“ yra transliuojamas kitą dieną. Abiejuose reportažuose yra kalbama ne tik kaip būtina pirkti gėles, bet ir kokias gėles reikia pirkti, kaip ir kam jas dovanoti. Abiejuose reportažuose yra kalbinami tiek pirkėjai, tiek ir gėlių pardavėjai, kurie ir reprodukuoja šį vietinį žinojimą. Štai vienas pirkėjas pasakoja: „žadu pirkt tulpes, tokia jau ta tradicija mūsų, kaip čia daba nepirksi, paliksi toks da nesuprasts, tris žadu nupirkt mamai y tris žmonai, šiandien reiks važiuosiu pasveikint savo moteris⁸⁹“ Abiejuose reportažuose rodoma keletas tokių pašnekovų, su tokiomis pačiomis nuomonėmis, kad gėlių pirkimas yra svarbi bendruomeniškumo dalis. Žinoma, tokie pasisakymai pretenduoja pirmiausia į diskursyvią tvarką, tačiau šiuo atveju jie atlieka labai svarbią bendruomeniškos vienybės funkciją, kai sukuriama tam tikra kultūrinė tvarka, kuri yra priimama bendruomenės narių kaip būtinybė, ir kurios dėka yra toliau konstruojami šios bendruomenės santykiai, kaip gėlių pirkimas, dovanojimas, šventimas. Todėl tai - suprantama kaip vietinio žinojimo reproduktivumas.

Įdomu ir tai, kad šis reproduktivumas taip pat remiasi pakartotinumu, nes reportažai ta pačia tema, nors ir skirtinga forma yra rodomas dvi dienas iš eilės, o tai užtikrina geresnį intelektualinio schematizmo, kaip vietinio žinojimo, reproduktivumo mechanizmą.

Kitas svarbus miesto bendruomenės, vietinio žinojimo reproduktivumo elementas yra tam tikros tvarkos arba bendruomenės taisyklių nurodymas. Šis tvarkos nurodymas remiasi nerašytais taisyklėmis, kurios šiuo atveju yra reprodukuojamos būtent Šiaulių televizijos. Viena iš tokių taisyklių, kaip vietinio žinojimo pavyzdys, yra „Žinių“ laidoje rodytas reportažas „Naujų klasių komplektavimas mokyklose⁹⁰“. Šioje temoje yra nurodoma, kaip ir kada reikia pradėti rūpintis, kad

⁸⁶ Priedas Nr. 4.4., priedas Nr. 4.1., priedas Nr.4.5., priedas Nr. 4.7., priedas Nr. 4.9., priedas Nr. 4.10., priedas Nr. 4.14., priedas Nr.4.17

⁸⁷ Priedas Nr. 4.4.

⁸⁸ Priedas Nr. 4.5

⁸⁹ Ten pat.

⁹⁰ Priedas Nr. 4.1

vaikas būtų priimtas į norimą mokyklą. Aiškiai nurodomos taisyklės, kaip „šiais metais visų norinčiųjų tikrai negalėsime priimti, todėl pagrindinis kriterijus paraiškos pridavimo pirmumas⁹¹“. Šios taisyklės veikia kaip bendruomeninis vietinis žinojimas, kuris yra būtinas, nes taip užtikrinamas pats bendruomeniškumas, o Šiaulių televizija šiuo atveju atlieka labai svarbų šio vietinio žinojimo reproduktivinę funkciją.

Kitas pavyzdys tokio vietinio žinojimo yra reportažas⁹²: „Šiauliuose vykęs kovo 11-tos minėjimas“. Šiame reportaže pateikiamos taisyklės ir nurodymai, kurie susiję su bendruomenės susirinkimo vieta ir tikslu. Tiksliau kalbant, temoje nurodoma, kur ir kaip reikia rinktis minint Kovo 11-osios šventę. Vienas temos pašnekovas kalba, kad „tas susirinkims mūsų yra įaugęs į kraują, reikia ateiti per nepriklausomybės dieną, būtent čia ir šitą valandą, tokia mūsų Šiaulių miesto tradicija, kurios reikia laikytis, ir labai gaila, kad jaunoji karta, to nesupranta ir nežina⁹³“. Kaip ir mokyklos atveju, čia kuriamas vietinio žinojimo taisyklių rinkinys, susijęs su tam tikra veikla. Pastaruoju atveju, tai susiję su šventės minėjimu ir tiesiog tradicijos žinojimu, kad reikia rinktis prie savivaldybės dvyliką valandą. Ši taisyklė niekur nerašyta ir nėra oficiali, tačiau ji - bendruomenės vienijimo elementas, kuris transformuojasi į vietinį žinojimą, kur jis - priimamas, suprantamas ir vykdomas.

Įdomu tai, kad šiuo atveju išryškėjo ir galia, kurią turi vietinis žinojimas, ir apie kurią kalba tiek C. Geertz (1983), tiek G. Mažeikis (2005), tiek ir kiti vietinio žinojimo tyrinėtojai. Ši galia, kuri ypač pasireiškia štai tokiuose bendruomeniniuose nurodymuose, kurie tampa tos bendruomenės tinklu. Kaip matėme iš pateiktų pavyzdžių šiose nuorodose, kurios yra reprodukuojamos televizijos yra stiprus galios elementas, nes tiek mokyklos atveju, tiek gėlių pirkimo ar miesto šventės atvejais norint pasiekti tikslą, reikia priimti bendruomenės taisykles. Žinoma, pirmiausia jas reikia apskritai žinoti, nors šis žinojimas jau pasireiškia kaip tam tikras vietinis žinojimas. Tačiau šis žinojimas turi būti priimtas, kaip rašo G. Mažeikis „vietinis žinojimas pasireiškia, kaip jautrumas vietos tvarka“ (Mažeikis 2005: 299). Reikia ne tik žinoti šias taisykles, bet jas suprasti, priimti ir jomis galiausiai vadovautis, o tai galima padaryti tik būnant „jautriam“ šių taisyklių atžvilgiu: jas ne tik žinoti, bet ir jomis vadovautis, suprasti jų prasmę ir paskirtį.

Taigi galima pastebėti, kad tiek pirmuoju, tiek antruoju, tiek ir kitais tokiais pačiais atvejais⁹⁴ televizija užima labai svarbią miesto, kaip bendruomenės, vietinio žinojimo reproduktivinę funkciją, kuri pasireiškia perteikimu tam tikrų taisyklių, kurios negali būti užrašytos, bet kurios yra būtinos tam, kad būtų įmanoma veikti šioje bendruomenėje. Kaip C.

⁹¹ Ten pat.

⁹² Priedas Nr. 4.7.

⁹³ Ten pat.

⁹⁴ Priedas Nr.

Geertz (1983) knygoje pastebėjo, šių taisyklių visuma, jų priėmimas, suvokimas ir vykdymas visos bendruomenės mastu reiškiasi kaip vietinis žinojimas. Tačiau pastebėtina, kad šį žinojimą perduoda būtent televizija, ji yra informacijos šaltinis, reprodukuojamas instrumentas, tai jos reprodukuojamas vietinis žinojimas. Ji yra atsakinga už šių taisyklių perdavimą bendruomenės nariams, ji tampa naujuoju „šamanu“ ar „žiniuoniu“, kuris pateikia tam tikrą informaciją.

2.2.3 Gamtinės aplinkos pažinimo svarba vietiniam žinojimui

G.Mažeikis (2005) analizuodamas vietinį žinojimą jį be viso kito sieja ir su gamta kaip aplinkos pažinimu, ir jautrumu jai, ir jos tvarkai. Jis pateikia berniuko⁹⁵, kuris dar tik mokosi arti žemę pavyzdį, kuriame pasakojama, kaip šis berniukas, mokydamasis ir perimdamas patirtis, susitapatina su gamta. C. Levi – Strauss⁹⁶, taip pat pastebi, kad vietinis žinojimas tampriai susijęs būtent su gamta, bei tos gamtos supratimu, pažinimu ir mokymosi iš jos, bei tai susiję su maginiu mąstymu, kuriame visi, tiek gamtos, tiek sociokultūriniai elementai deterministiškai susiję vienas su kitu. Svarbumas čia pasireiškia tame, kad šis pirmųkščių bendruomenių arba kaimo bendruomenių gamtos pažinimas ir to pažinimo perdavimas, kaip vietinis žinojimas yra gyvybiškai būtinas ir reikalingas pačiam bendruomenės išlikimui. Tik vienatvė su gamta, jos pažinimas padeda išgyventi, perduoti informaciją apie ją, sukurti bendruomeninį tarp subjektinį, nerefleksyvų tinklą, kuris pasireiškia, kaip vietinis žinojimas.

Analizuojant pasirinktas laidas buvo taip pat pastebėtas vietinis žinojimas, kuris siejasi su gamta ir jos pažinimu. Kitaip sakant buvo fiksuojamas tokio vietinio žinojimo reprodukuojimas Šiaulių televizijos laiduose⁹⁷. Šiuose laidų reportažuose dominuoja vietinis žinojimas, kuriame svarbiausias vaidmuo yra gamtos pažinimas, šio pažinimo pritaikymas ir būtinumas juo vadovautis.

„Žinių“ laidos temoje⁹⁸ „Ledo plonumas ir žvejų problemos su tuo“ žvejai dalinasi patirtimi, kuri yra sukaupta, ir kuri yra pagrįsta precedentiniu mąstymu, bei savo patirtimi. Žvejai pasakoja, ant kokio ledo galima lipti ir ant kokio storumo ledo lipti jau pavojinga, kaip galima atpažinti ledo storumą ir ant kokio storio ledo geriau kimba žuvis. Kalbintas žvejys sako „per mažai kraštai atšutę, kada kraštai atšute leda, tada ledą pakel ir gaun šviežio vandens, tuomet žuvis bun aktyvesnė“⁹⁹ Žinojimas, kurį perteikia žvejas ir kurį transliuoja populiariausioje savo laidoje Šiaulių televizija yra ne kas kita, kaip vietinis žinojimas, kuris remiasi precedentiniu mąstymu, susijusiu su

⁹⁵ Mažeikis G. 2005. Filosofinės pragmatikos analitika ir kritika. Šiauliai: Saulės delta. P. 299

⁹⁶ Levi-Strauss C. 1962. Savage mind. Chicago: University of Chicago press

⁹⁷ Priedas Nr. 4.8. Priedas Nr. 4.20. Priedas Nr. 4.22

⁹⁸ Priedas Nr. 4.8.

⁹⁹ Ten pat.

gamta ir jos pažinimu. Tuo pačiu tai – gamtos, kaip aplinkos žinojimas, kuris yra naudingas bendruomenei, kuris niekur nėra užrašytas, ir kurio žinios perduodamos pasakojimais.

Laidos „Reakcija“ temoje¹⁰⁰ „Šiaulių jaunųjų gamtininkų šventė“ kalbama apie inkilų iškėlimo svarbą, kuri būtina tiek paukščiams, tiek ir žmonėms. Rodoma, kaip šie inkilai yra gaminami, ir kaip po to keliami ant medžių. Įdomu tai, kad šioje laidoje nėra pateikiamas joks kalbėjimas t.y. visos laidos metu yra rodomi tik vaizdai, kurie ir be kalbėjimo reprodukuoja tą patį vietinį žinojimą, kuris vėlgi remiamas patirtimi, kaip sukalti gerą inkilą, kaip ir kur jį geriau iškelti. Visas šis žinojimas nėra niekur užrašytas, jis yra bendruomenės žinių tinklo dalis, kuri būdama vietinio žinojimo dalis, sujungia šią bendruomenę.

Dar vienoje panašaus pobūdžio „Sodžiaus“ laidos temoje¹⁰¹ „Pagalba miško žvėrimis žiemą“ patiekiamas taip pat vietinis žinojimas, kuris susijęs su gamta ir jos pažinimo būtinumu, bei tarp bendruomeninio ryšio palaikymu. Šioje laidoje medžiotojas pateikia žinojimą, kuris būtinas norint pagelbėti miško žvėrimis išgyventi žiemą. Pateikiami tokie nurodymai: kaip, kur ir kada statyti ėdžias, ką ten palikti žvėrimis. Medžiotojas sako: „turim padarę tokius šerimo įrenginius. Yra paprastas gofruotas vamzdis, yra šiek tiek pakeltas ant medinio padėklo, grūdai byra pro apačią, šernas grūdus suėda ir taip po lengva byra. Visados pašarai sausi, visados nesuminti, racionaliai naudojami ir žvėrimis labai gerai¹⁰²“. Taigi, reportažo pašnekovas, pateikia savo ir perimtą patirtį, ši patirtis perduodama televizijos pagalba, suprantama, kaip vietinis žinojimas, kuris svarbus bendruomenei, nes pagal jį konstruojami šie bendruomeniniai santykiai, tuo pačiu taip reprodukuojamas ir santykis su gamta, jos pažinimas.

Pastebėtina, kad toje pačioje laidoje ir tame pačiame reportaže, pateikiamas ateities spėjimo variantas remiantis laukinio gyvulio vidaus organais. Medžiotojas pasakoja, kad „tiksliai pasakyt, kada pavasaris ateis gana problematiška, bet šiaip mes pasinaudodami senolių, taip sakant patirtimi, kol dar medžiojam ir kažką sumedžiojam pagal kokį šerniuką, tai ten pagal blužnį būdavo toks spėjimas, koks ten laukia mūsų žiemos periodas. Praktiškai galima sakyti, kad žvėreliai parodė tiksliai, nes lyg tai iš pradžių toks lygiai ir po to toks išplatėjimas, tai rodytų, kad pusė žiemos švelni lygi, o prieš galą turėjo žiema pasispardyti, va ta ir turim¹⁰³“. Kaip matome šis ateities spėjimas, remiasi jautrumu gamtai, ilgamete patirtimi, gamtos žinojimu, bet įdomiausia tai, kad šių medžiotojų ateities spėjimas pagal blužnį tiksliai atitinka C. Levi – Strauss (1962) aprašytą vienos iš genties pavasario atėjimo spėjimą. Ir vienu, ir kitu atveju buvo remiamasi maginiu, absoliučiu

---

¹⁰⁰ Priedas Nr. 4.20

¹⁰¹ Priedas Nr. 4.22

¹⁰² Ten pat.

¹⁰³ Ten pat.

deterministiniu santykiu, kai vienas elementas yra priežastis kitam elementui, ir kur viskas su viskuo yra betarpiškai susiję.

Kaip matome iš visų šių trejų laidų pavyzdžių, Šiaulių televizija reprodukuoja intelektualinio schematizmo formą. Ši forma pasireiškia, kaip vietinis žinojimas, kuris yra perduodamas televizijos pagalba. Įdomu tai, kad jei bendruomenės santykis ankščiau buvo daug artimesni, kai buvo remiamasi žodine tradicija, ir pasakojama tiesiogiai, perduodant tam tikras žinias, tai dabar šis santykis liko, kaip globalus kaimas¹⁰⁴. Šis globalus kaimas pasireiškia, kaip bendruomenė, kurioje tarsi kiekvienas iš narių vienas kitą pažįstą, kurioje egzistuoja pseudo ryšiai tarp individų, nes jie nuolat yra reprodukuojami, kaip vietinis žinojimas. Kitaip sakant televizija, pakeičia žiniuonius, senolius, kurie perduodavo savo išmintį, kurie buvo mokytojai kurdami ir puoselėdami vietinį žinojimą. Tačiau dabar matome, kad televizija pakeičia šiuos subjektus, pati tapdama interaktyviu subjektu, kuris ne tik kuria bendruomeninius santykius, bet nuolat reprodukuoja tą patį vietinį žinojimą, kuris ir užtikrina bendruomeninius ryšius.

Tuo pačiu matome, kad šis vietinio žinojimo reprodukovimas remiasi aplinkinės gamtos pažinimu ir šio pažinimo inkorporavimu į bendruomeninius santykius. Kitaip sakant siekiama ne tik pažinti gamtą, bet ir pažinimu pasinaudoti kaip priemone, reprodukuoti vietinį žinojimą. Todėl pastarasis vietinis žinojimas suprantamas dvejopai: pirmiausia, kaip gamtos supratimas ir žinių apie ją perdavimas, o paskui kaip šių žinių vienijimo aspektas, apie kurį sukasi vietinis žinojimas. Tokio vietinio žinojimo reprodukuotoja tampa Šiaulių televizija, o jos žiūrovai, kurie perima šio žinojimo tvarką, tampa bendruomenės nariais. Pastebėtina, kad visas šis žinojimas, kurį reprodukuoja Šiaulių televizija yra iš esmės paimtas iš žmonių aplinkos, nes remiasi vien tik jų pasakojimais, tačiau kita vertus juos transliuojant auditorija, kuri su šiomis bendruomenėmis neturi nieko bendro taip pat perima arba vienaip ar kitaip supranta šias taisykles, nesvarbu ar jas taiko. Susikuria įsivaizduojama bendruomenė, kurios pagrindas - televizijos reprodukuojamas vietinis žinojimas.

2.3. Diskursyvos tvarkos reprodukovimas

2.3.1. Politinio diskurso reprodukovimas

Teorinėje dalyje jau buvo aptartas santykis tarp vietinio žinojimo ir diskursyvos tvarkos. Jei ankstesniame skyriuje buvo aptartas, kaip ir koks vietinis žinojimas yra reprodukuojamas televizijos laidose, tai šiame skyriuje bus koncentruojamasi į politinės diskursyvos tvarkos reprodukovimą pasirinktose Šiaulių televizijos laidose.

---

¹⁰⁴ McLuhan, M. 2003. Kaip suprasti medijas. Žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos

Prieš pradėdant analizuoti politinio diskurso formavimo metodus ir turinį, manyčiau reikia apibūdinti bendrą Šiaulių televizijos ir politinės padėties santykį Šiaulių mieste. Visų pirma Šiaulių televizijos pagrindiniai akcininkai yra Šedžių šeima. Alvydas Šedžius ilgametis Šiaulių miesto socialdemokratų partijos Šiaulių skyriaus pirmininkas, daugiau nei dešimt metų vadovavęs Šiaulių apskrīčiai, kaip partijos atstovas. Andrius Šedžius, buvęs socialdemokratų partijos atstovas, kuris šioje kadencijoje (2008 – 2012) laimėjo rinkimus į parlamentą, kaip šios partijos atstovas. Ilgametis LSDJS (Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjungos) Šiaulių skyriaus pirmininkas. Šiaulių televizijai direktoriaus pareigas, iki 2011 metų, užėmė J. Sartauskas. Dabar jis yra Šiaulių miesto meras, kuris šias pareigas eina, kaip socialdemokratų partijos atstovas.

Šios situacijos aptarimas yra svarbus siekiant analizuoti, kaip ir koks politinis diskursas yra formuojamas televizijoje, nes analizuojant laidas buvo fiksuojamas labai stiprus tiek Andriaus Šedžiaus, tiek A. Sartausko kaip politinių lyderių formavimas. Todėl analizuojant formalų ir neformalų diskursą į tai bus atsižvelgiama.

2.3.1.1. Formalus politinių diskursų kūrimas

Formalus politinis diskursas suprantamas, kaip aiškiai išreiktas, oficialiai pranešamas kalbėjimo būdas, kuris formuoja tam tikrą nuomonę, bei siekia atitinkamos galios. Tuo tarpu oficialus pranešimas tai - pareigas užimančio (mero, arba parlamento nario) asmens pozicija aktuali klausimu.

Analizuojant laidas buvo fiksuojamas išimtinai tik dviejų asmenų formalus ir neformalus valstybės tarnautojų politinio diskurso reproduktivumas. Tačiau šiame skyriuje analizuojamas tik formaliojo diskurso reproduktivumas. Taigi, formalus diskursas pasireiškia išimtinai tik „Žinių“ laidoje¹⁰⁵. Turint omenyje, kad Šiaulių televizijos „Žinios“ užima išskirtinę poziciją¹⁰⁶ kitų laidų atžvilgiu, nes jos dvigubai lenkia kitas rodomas laidas reitingų atžvilgiu, tai šis diskursas yra labai svarbus, visų pirma, pačiai Šiaulių televizijai, visų antra – tai svarbu ir intelektualinio schematizmo atžvilgiu.

Taigi, analizuojant pasirinktas laidas visų pirma buvo pastebėtas būtent šis formalusis diskurso reproduktivumas. Štai laidos temoje¹⁰⁷ „Šiaulių miesto mokyklos reorganizavimas“ yra kalbama apie galimą mokyklos reorganizavimą, kurio metu, kai kurios mokyklos būtų uždarytos. Paviešinamas preliminarus dokumentas, sudarytas savivaldybės, pagal kurį ir bus vykdomas mokyklų reorganizavimas. Šis dokumentas, anot televizijos, sukelią didelį pedagogų susirūpinimą ir

¹⁰⁵ Priedas Nr.4.1., priedas Nr.4.2., priedas Nr. 4.3., priedas Nr. 4.4., priedas Nr. 4.7.

¹⁰⁶ Pav. 2 P. 52

¹⁰⁷ Priedas Nr. 4.1.

tada rodomas interviu su A. Šedžiumi, kuris sako: „bet koks darbinis dokumentas, kuris nėra užbaigtas ir patvirtintas neturi būti viešinamas ir juo neturi būti gąsdinami mokinių tėvai, nei mokyklos mokytojai, kad uždaroma viena ar kita mokykla. Automatiškai nei tėvai ves vaikų, nei pedagogai negalės normaliai dirbti¹⁰⁸“. Taigi - parlamentaras apkaltina tiek Šiaulių savivaldybę, tiek Šiaulių savivaldybės miesto skyrių - tiek dėl blogo dokumento, tiek dėl jo paviešinimo, nors reportažo pradžioje kalbama, kad dokumentas paviešintas žurnalistų. Dar įdomiau tai, kad laidos pabaigoje teigiama, kad „neoficialiais duomenimis galutinis planas gerokai skirsis nuo pirminio¹⁰⁹“. Taigi reportaže formuojama nuomonė, kad A. Šedžius, kuris susipažino su dokumentu, juo pasipiktino, o po to kažkaip dokumentas pasikeitė, ir grėsmės mokyklų reorganizavimui nebėra. Taip, viena vertus, leidžiama oficialiai A. Šedžiui, kaip Seimo nariui išsakyti savo poziciją, labai aktuali Šiaulių miesto bendruomenės klausimu, tačiau, kita vertus, ši jo pozicija pateikiama labai tendencingai, nurodant tik jo vieno poziciją, ją sureikšminant ir suabsoliutinant. Dar daugiau, kai laidos pabaigoje teigiama, kad dokumentas pasikeis, formuojama nuomonė, kad tik įsikišus A. Šedžiui, dokumentas, kuris jau yra įgavęs simbolinę neigiamą prasmę, pasikeis, taip formuojant Seimo nario formalų teigiamą įvaizdį, bei reprodukuojant būtent šiam nariui palankią diskursyvią tvarką.

Kitoje laidos temoje¹¹⁰ „Šiaulių miesto mokyklos pertvarkos planas“ televizijos nuomonė ta pačia tema kardinaliai pasikeičia. Staiga jis tampa pozityvus, kai teigiama, kad juo vadovaujantis bus sutaupyta daug lėšų ir jis racionalizuos Šiaulių miesto mokyklų tinklą. Šis diskursas formuojamas apie J. Sartauską, kuris teigia: „mokinių tikrai mažės iki 12.700 mokinių 2015 metais, o mokinių skaičius mokyklose gali sumažėti net iki keturių ar penkių šimtų, ar dar mažiau vaikų, tai tokios mokyklos yra jau nebegalinčios užtikrinti nekokybišką ugdymą¹¹¹“. Įdomu tai, kad jeigu mokykloje sumažėja mokinių, tai dėmesys kiekvienam mokiniui iš mokytojo tampa automatiškai didesnis, tuo pačiu ir jo mokymosi kokybė kyla, tačiau reportaže vadovaujama mero J. Sartausko pozicija, kuri priimama pozityviai, reportažo pabaigoje teigiant, kad „po pertvarkos esą bus sutaupyti milijonai litų¹¹²“. Taigi vėlgi formuojamas oficialus vieno asmens politinis diskursas, kuriame meras oficialiai išreiškia savo poziciją, kuri žurnalistų yra perteikiama, kaip absoliučiai naudinga, nors prieš tai laidoje buvo teigiama atvirkščiai. Temoje pozicija yra pateikta tik vieno miesto mero, ignoruojant kitus politikus ar politinius judėjimus. Taip formuojama viena nuomonė ir vieno asmens diskursyvi tvarka, kuri pasireiškia, kaip šio asmens diskurso reprodukuojimas.

---

¹⁰⁸ Ten pat

¹⁰⁹ Ten pat

¹¹⁰ Priedas Nr. 4.2.

¹¹¹ Ten pat.

¹¹² Ten pat.

Kitoje laidos temoje¹¹³ „Šiaulių menų inkubatorius“ kalbama apie Šiaulių mieste vis planuojama inkubatoriaus projektą. Šioje temoje kalbinamas vien tik iš J. Sartauskas, kaip miesto meras. Jis teigia, kad „viena visuomenės dalis galvojo, kad jo (menų inkubatoriaus – A.P.) gal būt nereikia, kita dalis, kad reikia, o mums, kaip savivaldybei yra iškilusių daug tokių neaiškumų, o apskirtai, kokia galima jo ateitis¹¹⁴“. Viso reportažo metu miesto meras kalbinamas net tris kartus, kai tuo tarpu nė vienas kitas politikas nėra net minimas. Yra pateikiama tik vieno žmogaus pozicija, kuri ir reprodukuoja diskursyvią tvarką.

Taigi Šiaulių televizijos laidose pastebėtas labai stiprus oficialių asmenų, kurie praeityje ir dabartyje turėjo sąsajų su ja, diskursas. Reikia pastebėti, kad visose išanalizuotose „Žinių“ laidose, buvo rodomos tik A. Šedžiaus ir socialdemokratų partijos atstovu, J. Sartausko, ar A. Mockaus, pozicijos, taip aiškiai formuojant šių asmenų diskursą ir su šiais asmenimis susijusių diskursyvią tvarką, bei kuriant jų simbolinį kapitalą. Formuojamas jų pozicijos teisingumas, objektyvumas ir apskirai pozityvus politinis jų diskursas, net nesuteikiant eterio laiko kitoms politinėms partijoms ar kitiems politikams. Todėl galima teigi, kad Šiaulių televizija yra labai aktyvi oficialaus, kai kurių su ja susijusių politikų ir politinių partijų politinio diskurso reprodukuotoja. Šis reprodukuojamas yra sąmoninga televizijos veikla, siekiant kurti ir formuoti minėtos partijos ir minėtų politikų diskursyvią tvarką.

2.3.1.2. Neformalus politinių lyderių reprodukuojamas

Ankstesniame skyriuje buvo analizuojamas Šiaulių televizijos reprodukuojamas formalus politinis ir politinių lyderių diskursas ir su juo susijusi diskursyvi tvarka. Buvo pastebėta, kad televizija rodo, tik tam tikrus oficialius asmenis ir šių valstybės tarnautojų pozicija, kai kitų politinių veikėjų nėra ne tik kad minima, jų net nėra rodoma, kai jau anksčiau minėti politikai ir jų darbai yra nušviečiami kiekvienoje „Žinių“ laidoje. Tačiau įdomu tai, kad šalia formalaus diskurso reprodukuojamo, kai pateikiama oficiali tarnautojų, miesto mero, parlamentaro, savivaldybės tarybos nario pozicija, taip pat formuojamas ir neformalus tų pačių politikų diskursas ir jų kuriama diskursyvinė tvarka. Šis neformalumas pasireiškia, kaip tam tikros ištarnos, kurios pastebėtos televizijos laidose, tam tikros pačių žurnalistų nuomonės, politikų laisvalaikio ir pomėgių tendencingas transliavimas, bei jų visuomeniškai naudingos veiklos ar tiesiog reklamavimosi nuolatinis rodymas „Žinių“¹¹⁵ laidose. Būtent tokiuose neoficialiuose, neformaliuose pranešimuose

¹¹³ Priedas Nr. 4.4

¹¹⁴ Ten pat.

¹¹⁵ Priedas Nr. 4.1., priedas Nr. 4.5., priedas Nr. 4.6., priedas Nr. 4.8.

tai pat yra reprodukuojamas intelektualinis schematizmas, kuris šiuo atveju pasireiškia, kaip diskursyvi tvarka, todėl ji ir jos pasireiškimo būdas bus analizuojame šiame skyriuje.

„Žinių“ laidos temoje¹¹⁶ „Pėsčiųjų perėjos prie mokyklos“ pateikiama situacija Šiaulių mieste su pėsčiųjų perėjomis prie mokyklų. Reportaže pastebima, kad tokių perėjų prie kai kurių mokyklų ypač trūksta, todėl mokinių tėvai žada protestuoti ir ginti savo vaikų saugumą. Tačiau šio reportažo esmė yra paskutinis žurnalistės sakinytis „Raginės mokyklos bendruomenė net tol rengė akcijas, kol ministerija išgirdo skundus ir prie mokyklos perėjos įrengė šviesoforą, tuo asmeniškai rūpinosi ir šiaulietis, Seimo narys A. Šedžius¹¹⁷“. Viso reportažo metu buvo pateikiama polemika tarp mokinių tėvų atstovo ir susisiekimo ministro, A. Šedžiaus apskirtai neminint, bet paskutiniame sakinyje išsakoma, kokį vieną darbą sprendžiant šią problemą neva yra atlikęs pastarasis politikas. Laidos tema sukosi apie vieną problemą, ši problema buvo polemizuojama dviejų skirtingų pusių, ir kažkodėl paskutiniame sakinyje atsirado pastarasis seimo narys. Pastebėtina, kad šis paskutinis sakinytis nėra nei oficialus pranešimas, nei formalus teiginys, tai – tiesiog ištara turinti labai stiprią simbolinę galią, kuria konstruojamas A. Šedžiaus populiarumo diskursas. Taip reprodukuojamas šis neformalus politinis diskursas, kuriame neformaliomis formomis suformuojama simbolinė, pastarojo politiko, galia.

Kitoje „Žinių“ laidos temoje¹¹⁸ „Tarpautinės moters dienos minėjimas“ pateikiamas reportažas, kaip Šiaulių miestas švenčia šią dieną: policininkai dovanoja gėles, verslininkai sveikina globos namų seniausias gyventojas, socialdemokratų partijos politikai Šiaulių „bulvare“ dovanoja gėles. Bet įdomiausias yra vienas sakinytis, išsakytas globos namų prižiūrėtojos. Ji kalba „globos namų gyventojams ta šventė yra labai svarbi jos kiekvienais metais laukia, kad kas nors ateitų pasveikinti, kiekvienais metais ateina Andrius Šedžius. Šiais metais tiktais jis negalėjo atvykti, bet atsiuntė savo atstovus, jau nuo vakar mūsų gyventojos klausinėjo ar bus pats Andrius, tai pasakėm, kad nebus, tai jos nusiminusios iš tikrųjų, kad ne pats atvažiuos¹¹⁹“. Šioje temoje, kaip ir prieš tai buvusioje, reprodukuojamas vieno asmens, neoficialus diskursas, kuriame jis pateikiamas tik iš teigiamų pusių, formuojant jo simbolinę galią. Tik šio reportažo atveju, Seimo narį ir jo darbus giria ne patys žurnalistai, bet globos namų darbuotoja, kuri reprezentuoja ne tik save, bet ir visus globos namus, bei globos namų gyventojus. Tačiau neformalaus diskurso konstravimas išlieka lygiai toks pat kaip ir ankstesnės temos atveju - pateikiama keletas sakinių, kurie savyje talpina stiprią simbolinę galią politikos aplinkoje. Ši ištransliuojama viešai ir taip suformuojama diskursyvinė A.

---

¹¹⁶ Priedas nr. 4.1.

¹¹⁷ Ten pat.

¹¹⁸ Priedas Nr. 4.5

¹¹⁹ Ten pat.

Šedžiaus tvarką, kurioje jis pristatomas, kaip atsakingas politikas, o toks transliavimas savo ruožtu pasireiškia, kaip diskursyvos tvarkos reprodukuavimas, kuris remiasi neformaliomis formomis.

Kitoje laidos temoje¹²⁰ „Metų Šiaulių miesto moters rinkimai“ yra reprodukuojamas kito politiko, Šiaulių miesto mero ne formalus diskursas ir jo diskursyvi tvarka. Reportaže rodoma: kas laimėjo metų šiaulietės titulą, imami interviu tiek iš laimėtojos, tiek ir iš kitų dalyvių. O reportažui artėjant į pabaigą žurnalistas kalba „renginio sumanytojas ir pirmųjų rinkimų organizatorius Šiaulių miesto meras J. Sartauskas sako, kad „šis projektas yra išskirtinis“¹²¹. Vėliau pats J. Sartauskas tame pačiame reportaže kalba „tai yra miesto projektas, tai yra ne biudžetinis projektas, būtent jūsų televizijos projektas, kartu su moterų veiklos inovacijos centru ir aš džiaugiuosi, kad pats projektas išliko toks pat, kokį kažkada teko kuruoti, pradėti“¹²². Kaip ir ankstesniais atvejais, čia formuojamas vieno asmens neformali simbolinė galia, kuri pasireiškia, kaip diskursyvi tvarka. Tik šiame reportaže politikas taip pat prisideda prie šios tvarkos reprodukuavimo, nes yra transliuojami jo žodžiai ir jo mintys. Jos yra išsakomos neformalioje aplinkoje, nieko bendro neturint su politika, tačiau konstruoja politinį Šiaulių miesto mero diskursą, kuris vėlgi remiasi socialiniu atsakingumu.

2.3.2. Nacionalumo, kaip diskursyvos tvarkos reprodukuavimas

Jeigu ankstesniame skyriuje buvo analizuojamas formalus ir neformalus politinis ir politikų diskursas, bei su šiuo diskursu susijusi diskursyvinė tvarka, tai analizuojant pasirinktas laidas buvo fiksuojamas¹²³ ir nacionalinės tautos arba patriotiškumo, kaip mąstymo būdo ir atitinkamo veiksmo reprodukuavimas. Šiame diskursyvos tvarkos konstravime buvo naudojamos ne tik kalbėjimo būdų, bet ir tam tikra simbolika. Todėl pastebėtina, kad diskursyvi tvarka ir jos reprodukuavimas, tai ne tik kalbėjimas siekiant galios, šalia šio kalbėjimo svarbus yra simbolikos panaudojimas, ko nebuvo galima įžvelgti analizuojant politinio diskurso reprodukuavimą. Taigi reprodukuojant šį modelį, pasitelkiamos nacionalinės šventės ir su jomis susijusi praeitis, nacionalinės dainos, tradicijos ir papročiai. Kalbėjimas šiuo atveju nukreiptas į tautos vieningumo ugdymą, taip reprodukuojant nacionalumą, o ne regioniskumą. Kitaip sakant, nors visi fiksuoti reportažai šia tema buvo tik Šiaulių miesto arba rajono erdvėje, bet juose kalbėjimas nukreiptas tik ne į regioninį savitumą, bet į nacionalinį vieningumą.

Laidos temoje¹²⁴ „Šiauliuose vykęs kovo 11 minėjimas“ rodomas vienas iš šios valstybinės šventės minėjimo akcentu, tai - susirinkimas į miesto aikštę, kurioje sakomos iškilmingos kalbos,

¹²⁰ Priedas Nr. 4.6

¹²¹ Ten pat.

¹²² Ten pat.

¹²³ Priedas Nr. 4.7., priedas Nr. 4.25., priedas Nr. 4.28., priedas Nr. 4.5.

¹²⁴ Priedas Nr. 4.7.

keliamą valstybinę vėliavą, dainuojamas Lietuvos himnas ir aišku visa tai palydima diskursyvių kalbėjimu. Štai viena iš renginio dalyvių kalba „reikia švęsti ir paminėti Lietuvos nepriklausomybės abi dienas, aišku nes tai - du gimtadieniai mūsų, tiesiog pati aš noriu iš savo širdies, kaip patriotė Lietuvos pasakyti, kad reikia švęsti visiems¹²⁵“. Šis kalbėjimas nukreiptas į valstybinės dienos minėjimo būtinumą, o minėjimas tiesiogiai siejasi su patriotiškumu. Kitaip sakant, tik patriotai mini valstybinės šventės ir tik minintys valstybinės šventės gali būti patriotais. Kalbėjimo esmė siekia totalumo, siekiant įtvirtinti būtinumą, tiek minėti šias šventes, tiek būti Lietuvos valstybės patriotu. Taigi reprodukuojamas būtent totalus patriotinis, nacionalinis diskursas ir su tuo susijusi diskursyvi tvarka, kurioje būtina minėti šventės, ir jas minėti atitinkamai, pagal tam tikras taisykles, bei žinoma būti aktyviu nacionalinės valstybės patriotu.

Kitoje laidos temoje¹²⁶ „Lietuvos nepriklausomybės dienos minėjimas Kuršėnuose“ taip pat, kaip ir ankstesnėje temoje reprodukuojamas nacionalinės tautos ir patriotiškumo diskursas bei su juo susijusi diskursyvinė tvarka. Reportaže žurnalistė kalba „Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena Kuršėnuose buvo lydima nuoširdūs mokinių žodžiai ir nesuvaidintas patriotizmas visiems šildė širdis, nuteikė optimistiškai ir viltingai¹²⁷“. Šis kalbėjimas apie šventės būtinumą, jos prasmę, kitaip sakant reprodukuojamas diskursyvusios tvarkos, kaip ir ankstesnėje laidoje yra palydimas simbolikos naudojimui. Tačiau šioje laidoje jos yra daug daugiau, nepasiribojama vien tik vėliavomis ir sugiedotu himnų, reportaže rodoma atidaryta tautinė paroda, tautinių dainių koncertas. Todėl šiame reportaže aiškiai sujungiamas tautiškumas ir nacionalumas, kai abu šie elementai tampa viena, diskursyvia tvarka, kuri konstruojama kalbėjimu ir simbolika. Taip pat laidoje rodoma viena mokinės kalba „aš esu dešimtoje, tačiau žinau, kad laisvė, nepriklausomybė, tiesa ir sąžinė, tai tie žodžiai, kurie svarbūs kiekvienam lietuviui. Aš gimiau ir augau jau laisvoje Lietuvoje, todėl nežinau, ką reiškia gyventi suvaržytoje ir okupuotoje valstybėje. Apie Lietuvos praeitį sužinau, iš tėvų, senelių pasakojimų ir vadovėlių. Lietuva yra laisva ir nepriklausoma, kiekvienas jos pilietis gali laisvai reikšti savo nuomonę, darbu rodyti savo individualybę, gali laisvai keliauti, dirbti ir studijuoti užsienyje ir tai davė Kovo 11d. ir dėkoju visų vardu už mūsų visų laisvę¹²⁸“. Ši mintinai išmokta ir be priekaištų pasakyta kalba, yra absoliutaus patriotizmo aktas. Jis transliuojant per regioninę televiziją pasireiškia, kaip reprodukuojamas nacionalinės tautos diskursas bei su tuo susijusi diskursyvi tvarka, kuri remiasi lojalumu ne savo kraštui, bet nacionaliniai valstybei ir turi labai stiprią simbolinę galią, kuriai būtina paklusti, o kiekvienas, kuris nepaklūsta šiai diskursyviai tvarkai, susilaukia tam tikrų socialinių sankcijų. Kitaip sakant, formuojamas ne tik veikimo

---

¹²⁵ Ten pat.

¹²⁶ Priedas Nr. 4.25

¹²⁷ Ten pat.

¹²⁸ Ten pat.

modelis, kuris turi būti priimtinas sociume, formuojamas mąstymo modelis, kuris susijęs su nacionaline tauta ir patriotiškumu jai.

Pastebėtina tai, kad šis nacionalinės tautos diskursas yra konstruojamas būtent regioninėje televizijoje. Reprodukavimą diskursyvią tvarką pasitelkiamas ne tik kalbėjimas ir jo galia, bet ir simbolika bei tradicijos, kaip vėliavos pakėlimas, nacionalinė himno giedojimas, bet ypač įdomu, kad šis nacionalinis diskursas siejamas su tautiškumu ir ypač etno – tautiškumu. Jau ankstesniame skyriuje buvo pastebėta, kad televizija labai stipriai siekia reprodukuoti etno – kultūrinį vietinį žinojimą, todėl jis savaime susisieja su nacionalinio diskurso reprodukuavimu, suvedant atrodo du skirtingus, dažnai vienas kitam prieštaraujančius diskursus į vieną bendrą nacionalinį diskursą, kuriame etno – kultūrą lieka, sudėtine nacionalinio diskurso ir jo tvarkos dalimi, kuri padeda geriau užtikrinti pastarojo diskursyvią tvarką.

2.3.3 Tarptautinės diskursyvos tvarkos reprodukuavimas vietinėje bendruomenėje: gamtosaugos diskursas.

Analizuojant pasirinktas laidas buvo pastebėtas vienas labai svarbus reprodukuavimo elementas, kuris vis kartodavosi ir pagal temas, ir šios temos kartojimas buvo vienas iš dažniausiai pasireiškiančiu. Šiaulių televizija pasirinktose analizuoti laidose labai didelį dėmesį¹²⁹ skyrė ekologijos temai. Į šią temą buvo įtraukiama aplinkosauga, aplinkos priežiūra, elgesio gamtoje modelių konstravimas, mąstymo konstravimas, buvo pasitelkiamos tam tikri simboliai, kurie nuolat rodomi šventėse.

Pastebėtina, kad šis diskursas ir jo tvarka yra globalaus diskurso įgyvendinimas vietinėje erdvėje ir vietinėje bendruomenėje. Globalus diskursas remiasi visuotiniu gamtos saugojimu ir tausojimu, kurį palaiko kai kurie politikai, medijų industrija, ir kuriai pasitelkiami neva moksliniai straipsniai. Šia tema Lietuvoje yra rašę K. Juraitė¹³⁰, L. Rinkevičius¹³¹ ir kt. Šis globalus diskursas, kuris yra labai gajus, ypač šiuo laikotarpiu. Todėl įdomu stebėti, kaip jis persiduoda vietinėje erdvėje, kaip pritaikomi globalaus mąstymo standartai, šiuo atveju Šiaulių mieste ir regione.

Laidos temoje¹³² „Žalia, mėlyna, raudona“ pristatymas“ pagrindinė mintis yra atliekų rūšiavimo klausimas, taip siekiant tausoti gamtą. Tuo pačiu rūšiuojant prisidedama ir prie aplinkosaugos ir ekologijos, reprodukuojant būtent ekologijos diskursą. Tam pasitelkiamas ne tik kalbėjimas, kuris nukreiptas į tam tikrą veiksmą ir simbolinę jo galią, bet ir tuo pačiu aiškiai

¹²⁹ Priedas Nr. 4.9., priedas Nr. 4.15., priedas Nr. 4.16., priedas Nr. 4.18., priedas Nr. 4.29., priedas Nr. 4.30

¹³⁰ Juraitė K. 2009. Ekologinės rizikos diskursas žiniasklaidoje: tyrimo teorinės, bei metodologinės prielaidos. Filosofija. Sociologija Nr.4

¹³¹ Rinkevičius L., Balžekienė A., Telešienė A. 2008. „Klimato kaita: socialinio rizikos suvokimo ir žiniasklaidos diskurso Lietuvoje konfigūracijos“ Sociologija. Mintis ir veiksmai. Nr. 2

¹³² Priedas Nr. 4.29

siekama kurti arba jau naudotis tam tikrais simboliais. Šie simboliai viena vertus kuriami siekiant supaprastinti sociokultūrinę aplinką, kita vertus jie padeda sėkmingiau konstruoti diskursyvią tvarką. Tačiau svarbiausias čia išlieka kalbėjimas, kuris siekia galios. Reportaže kalbinti mokiniai sako „šiandien mes jums pristatysime projektą „žaisk, mėgaukis ir gelbėk“ gaminame Kuršėnų spalvotą konteinerių žemėlapi ir darėme apklausą ar žmonės rūšiuoja, rinkome informacija apie plastmasę, popierių ir stiklą, surinktą informacija dėjome į CD ir pristatėme Kuršėnų bendruomenei taip pat mes piešiame graffiti ant spalvotų rūšiavimo konteinerių. Rūšiuoti atliekas verta dėl ekonominių ir ekologinių priežasčių. Gaminant gaminius iš antrinių žaliavų taupomi ištekliai ir energija¹³³“. Taigi siekiama ne tik kalbėjimo, kuris turėtų galią, siekiama šį diskursą ir diskursyvią tvarką užmaskuoti, kaip žaidimą ar atrakciją, tuo pačiu kuriant tam tikrus simbolius, kaip graffiti piešiniai. Ir žinoma svarbiausias reportažo elementas yra dalyvavimas akcijoje „Darom“, kuri yra absoliutaus ekologiško diskurso pasireiškimas, kuris savyje turi milžinišką simbolinę socialinę galią.

Kitoje laidos temoje¹³⁴ „Kaip galima perdirbti stiklo šukes ir panaudoti kitus nebe naudingus daiktus“ rodoma, kaip kuriasi mokinių bendrovės. Šiuo atveju ši bendrovė perdirba seną produkciją į naują, taip tiek pritaikydami, tiek ir patys konstruodami ekologijos diskursą, kurios esmė yra taršos mažinimas ir gamtos saugojimas. Reportaže laidos herojus kalba „mes esame ne pelno siekianti bendrovė, mūsų pagrindinis tikslas atkreipti žmonių dėmesį į tai, kad mes labai daug išmetame ir perdirbti tas knygas, kad jos nestovėtų ir nebūtų vėliau išmestos, tikimės pakeisti vartotojišką požiūrį, kad nereikia išmesti senų daiktų, juos galima perdirbti ir tikimės atkreipti visų dėmesį¹³⁵“. Kaip ir prieš tai analizuotoje laidos temoje, taip ir šioje konstruojamas perdirbimo, antrą kartą to paties daikto panaudojimo naudingumas, tuo pačiu siekiant sumažinti aplinkos taršą, bei įgyvendinti tarptautinio ekologiško diskurso normas. Įdomu tai, kad šis diskursas perauga ir į tam tikrą verslo sritį, kuomet pasinaudojant tariamu ekologiškumu, bandoma iš to susikurti pragyvenimo šaltinį. Todėl šio diskurso palaikymas ir reprodukovimas yra ypač svarbus, nes tai tiesiog nauja verslo rūšis.

Taigi matome, kad Šiaulių televizija ne tik reprodukuoja vietinės bendruomenės diskursyvią tvarką, ji pasitelkdama savo laidas globalų diskursą pritaiko vietinėje bendruomenėje, kita vertus ir patys vietos bendruomenės nariai priima šį globalų diskursą, kalbėdami apie tai, kaip būtina tausoti gamtą. Todėl čia matome, kaip regioninė televizija pritaiko R. Rorty aptartą „normalų“ diskursą, kaip hegemoniją, vietos bendruomenės atžvilgiu, kurioje šis diskursas transformuojasi į „anormalų“ diskursą, nes remiasi jau pačios bendruomenės sociokultūrinėmis normomis.

---

¹³³ Ten pat.

¹³⁴ Priedas Nr. 4.16

¹³⁵ Ten pat

IŠVADOS

1. Išanalizavus mokslinę literatūrą intelektualinio schematizmo tema, buvo prieita išvada, kad ji nėra suvokiamas vien tik kaip nepriklausoma nuo aplinkos mąstymo schema, kuri primeta schematizmą „chaotiškam“ pasauliui pažinti. Įrodyta, kad intelektualinis schematizmas, kuris atsakingas už mūsų mąstymo nuostatas yra ir gali būti reprodukuojamas, todėl mąstymas nėra nepriklausoma kategorija, kuriai išoriniai faktoriai neturi jokios įtakos. Todėl suformuluotas teiginys, kad intelektualinis schematizmas yra ne tik kognityvus, bet tuo pačiu nuo šio kognityvizmo jis pats yra priklausomas. Kitaip sakant, ne tik intelektualinio schematizmo dėka pažįstame ir vertiname aplinką, bet ir pastarasis pažinimas ir vertinimas formuoja intelektualinio schematizmo formas.
2. Jeigu intelektualinio schematizmo formos yra įtakojamos ir net konstruojamos ar reprodukuojamos, tai savo turinio transformacija jos yra ne kas kitas, kaip tai, ką K. Marksas vadina klaidinga sąmone arba L. Athusser - ideologinis mąstymas. Šis ideologinis mąstymas pasireiškia kaip tam tikra sąšamoninė struktūra, kuri jau iš anksto nulemia santykį su tuo, ką pažįstame, todėl ši struktūra arba intelektualinis schematizmas iš principo yra klaidingas savęs ir aplinkos įsisąmoninimas, kurio klaidingumą reprodukuoja kultūrinės industrijos arba medijos, o tame tarpe žinoma ir televizija.
3. Remiantis mokslinės literatūros analize prieita išvados, kad pagrindinė intelektualinio schematizmo reproduktivumo funkcija atlieka plačiąją prasme medijos, siaurąją kultūrinės industrijos. Reprodukuotas televizijos, kaip medijos, intelektualinis schematizmas pavirsta ideologiniu mąstymu. Reprodukavimas pasireiškia tuo, kad turėdama didžiausią maksimalią auditoriją, televizija dėl savo formos ir įsitraukimo mechanizmo, kuriame ji pasireiškia, kaip šaltoji medija, kuri reikalauja nuolatinio turinio, o tuo pačiu ir atidaus subjekto dėmesio, atlieka esminį vaidmenį reprodukuojant intelektualinio schematizmo formas ir jas keičiant į ideologinį mąstymą.
4. Vietinis žinojimas iš dalies atitinka diskursyvią tvarką tuo, kad abi šios teorijos remiasi tam tikros galios turėjimu, kuris pasireiškia ne tik kalbėjimu bei ir simboline kultūrine veikla, ir užtikrina ne tik taisyklių laikymąsi, bet ir apskirtai visos socialinės tvarkos palaikymą. Tiek vietinis žinojimas, kuris susieja bendruomenės narius tarp subjektyviu žinojimo ir šio žinojimo taikymu veikloje tinklu, tiek diskursyvi tvarka, kurios kalbėjimo turinys ir forma, palaiko socialinę tvarką, yra adekvatūs vienas kitam, būtent šiuo galios turėjimo elementu. Vietinio žinojimo galia pasireiškia būtent taisyklių laikymusi, buvimu „jautriam“ vietos tvarkai, o

diskursyvios tvarkos galia pasireiškia toje pačioje socialinėje erdvėje, kurioje būtina elgtis, pagal diskurso nustatyti galią.

5. Atliekant Šiaulių televizijos laidų tinklelio analizę buvo prieita išvados, kad televizija siekia reprodukuoti vietinį žinojimą. Šis reprodukavimas kyla iš to, kad pati televizija yra specializuota į tam tikrą vietinę bendruomenę. Kita vertus, dėl šios televizijos specializacijos, ji ir įgauna, ir praranda konkurencinę galią nacionalinių televizijų atžvilgiu. Būdama riboto biudžeto ir galimybių televizija, kuri nepajėgi užpildyti viso savo laidų tinklelio tik savo sukurtomis laidomis, ji žymią dalį eterio užleidžia retransliuotoms laidoms. Buvo nustatyta, kad visos šios retransliuotos laidos yra tarptautinių kompanijų sukurtos globaliai auditorijai skirtos programos. Todėl nors Šiaulių televizijos siekis ir yra reprodukuoti vietinį žinojimą, užpildant geriausią eterio laiką vien tik savo sukurtomis laidomis, kurių turinys yra apie Šiaulių miesto ar regiono aktualijas, tačiau likęs laikas atitenka globalioms televizijos programoms, kurios reprodukuoja „normalų“ globalų diskursą ir diskursyvią tvarką. Todėl daryti išvada, kad toks laidų tinklelio paskirsimas tarp savo sukurtų laidų ir retransliuotų laidų, nulemia, jog Šiaulių televizija vienodai reprodukuoja tiek vietinį žinojimą, tiek globalų diskursą. Įdomu pastebėti, kad reprodukavimas televizijoje remiasi ne tik pačios laidos turiniu, bet šio turinio nuolatiniu kartojimu, kai net du trečdaliai rodomų laidų savaitės laikotarpiu yra antrą ir daugiau kartų rodytos laidos.
6. Analizuojant pasirinktas laidas prieita išvados, kad televizija reprodukuoja tiek vietinį žinojimą tiek ir diskursyvią tvarką. Pastaroji čia suprantama „anormalaus“ diskurso rėmuose. Vietinio žinojimo reprodukavimas pasireikia, kaip siekis susieti bendruomenę, tam tikromis taisyklėmis ir bendru žinojimu, todėl ir reprodukuojamas tiek etno - kultūrinis, tiek miesto, kaip vietos bendruomenės, tiek gamtos iš žmogaus ryšio vietinis žinojimas. Visos šios vietinio žinojimo formos yra bendruomeninio tarp subjektinio tinklo kūrimas arba jo tolimesnis palaikymas. Šiuo atveju turinys nėra tiek svarbus, kiek jo tikslas arba įtaką bendruomenėms, nes nėra svarbu koks vietinio žinojimo turinys yra reprodukuojamas. Svarbu, kad šis turinys susietų tam tikru tinklu, užtikrintų bendruomenės komunikavimo galimybes, bei „savęs“ ir „kito“ atpažinimą.
7. Tyrimo eigoje buvo pastebėta, kad aktyvesnis ir daug labiau išreikštas yra diskursyvios tvarkos reprodukavimas, jį suprantant kaip „anormalų“ diskursą, kuris susietas su vietos bendruomene. Šios diskursyvios tvarkos reprodukavimas remiasi trimis pagrindiniais diskursyvios tvarkos elementais: politiniu diskursu, nacionalinės tautos, bei ekologijos diskursu. Pastebėtina, kad tik politinis diskursas kyla iš pačios bendruomenės, tuo tarpu nacionalinis ar ekologijos diskursai, atitinkamai yra tiek nacionalinio diskurso, tiek globalaus diskurso reprodukavimas vietos bendruomenės atžvilgiu, nes abu jie kyla ne iš bendruomenės, bet abu jie yra perimti vietos

bendruomenės ir jos yra adaptuoti. Todėl jų reprodukovimas yra ypač įdomus tyrimo objektas, nes, viena vertus, jie aiškiai yra nukreipti į bendras tendencijas, tačiau šios bendros tendencijos susietos su vietos bendruomenėmis įgauna kitas formas, nors jų, kaip diskursų turinys išlieka toks pat. Tuo tarpu politinio diskurso turinys susideda iš keleto išskirtinių politikų ir šių politikų nuolatinio transliavimo laidų metu, pateikiant išskirtinai jų pozicijas bei formuojant jų teigiamą įvaizdį.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Knygos

1. Althusser L. 1971. "Lenin and Philosophy" and Other Essays: Ideology and Ideological State Apparatuses. Monthly Review Press.
2. Baudrillard, J. 2002. Simuliakrai ir simuliacija. Vilnius: Baltos lankos.
3. Baudrillard, J. 2007. In the Shadow of the Silent Majorities or the End of the Social. New York: Semiotext(e).
4. Bauman Z. 2007 Globalizacija: pasekmės žmogui. Vilnius: Apostrofa Bell D. 2003. Kapitalizmo kultūriniai prieštaravimai. Vilnius: Alma littera.
5. Bernotas. G. 2006. Globalizacija, socialinė apsauga ir Baltijos šalys: monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
6. Castells M. 2005 Tinklaveikos visuomenės raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika.
7. Debord, G. 2006. Spektaklio visuomenė. Kaunas: Kitos knygos.
8. Douglas, M. 1966. Purity and Danger. An analysis of the concepts of pollution and taboo. New York: Routledge.
9. Foucault M. 1998a. Diskurso tvarka. Vilnius. Baltos Lankos.
10. Foucault M. 1998b. Disciplinuoti ir Bausti. Vilnius. Baltos Lankos.
11. Foucault M. 1999. Seksualumo istorija. Vilnius. Vaga.
12. Friedman J. 1995. Global system, globalization and the parameters of modernity. In Featherstone M., Lash S., Robertson R., 1995 Global modernity. London: Sage.
13. Friedman J. 1990 Being in the world: globalization and localization. In Featherstone M. Global culture: nationalism, globalization and modernity. London: Sage.
14. Geertz C. 1983. Local knowledge: further essays in interpretive anthropology. New York: Basic books Inc.
15. Giddens A. 2005. Sociologija Kaunas: Poligrafija ir informatika.
16. Hartman, N. 2001. Filosofijos įvadas. Vilnius: Pradai. Horkheimer M. 1976. „Traditional and critical theory“ in Paul Connerton Critical Sociology: Penguin books.
17. Horkheimer, M; Adorno, T. W. 2006. Apšvietos dialektika. Vilnius: Margi raštai.
18. Habermas, J. 2002. Modernybės filosofinis diskursas. Vilnius: Alma littera.
19. Kantas, I. 1996. Grynojo proto kritika. Vilnius: Mintis.
20. Marksas, K.: Engelsas, F. 1974. Vokiečių ideologija. Vilnius: Mintis.
21. Mažeikis 2006. Propaganda. Metodinė priemonė. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
22. Mažeikis G. 2005. Filosofinės pragmatikos analitika ir kritika. Šiauliai: Saulės delta

23. McLuhan, M. 2003. Kaip suprasti medijas. Žmogaus tęsiniai. Vilnius: Baltos lankos
24. Mouffe C. 1992 Democracy Citizenship and the political community. Dimension of radical democracy: pliuralizm, citizenship, community . London.
25. Levi-Strauss C. 1962. Savage mind. Chicago: University of Chicago press
26. Lacan, J. (1966). Ecrits. Paris: Seuil.
27. Pečiulis Ž. 2007 Iki ir po televizijos: žvilgsnis į XX amžiaus audiovizuolinės masinės komunikacijos fenomeną. Vilnius: Versus aureus.
28. Rorty R. 1979 Philosophy and mirror of nature. Princeton.
29. Sahlins, M. 2003. Istorijos salos. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.
30. Šliogeris ,A. 1988. Kanto filosofijos ontologiniai orientyrai. I.Kanto filosofijos orientyrai. Vilnius: Mintis
31. Tomlinson J. 1999. Globalization an culture. Chicago: University of Chicago press.
32. Veron, E. (1981). Construire l'evenement, les medias et l'accident de Three Mile Island. Paris: Editions de Minuit.
33. Winttgenstein L. 1995. Rinktiniai raštai. Vilnius: mintis.
34. Žižek, S. 2005. Viskas, ką norėjote sužinoti apie Žižeką, bet nedrįsote paklausti Lacano: darbų rinktinė. Sudarė ir iš anglų kalbos vertė Žukauskaitė, A. Vilnius. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.
35. Žukauskaitė, A. 2001. Anapus signifikanto principo. Vilnius: Aidai.

Straipsniai

1. Adorno, T. 1975. Culture industry reconsidered. New German Critique Nr. 6, p. 12-19. [Žiūrėta 2012 05 20] Prieiga per internetą: http://www.icce.rug.nl/~soundscapes/DATABASES/SWA/Culture_industry_reconsidered.shtml
2. Agrawal, A. 1995. Dismantling the Divide between Indigenous and Scientific Knowledge. Development and Change Nr. 26, p. 413 – 439.
3. Barevičiūtė, J. 2008. Komunikacijos problema šiuolaikinių medijų teorijose: M. McLuhen, J. Baudrillard. Santalka. Filosofija. Nr. 1, p. 58 - 69
4. Barevičiūtė, J. 2008. Kapitalizmo kultūrinis ir politinis pjūviai naujų medijų sąlygomis: K. Marxas, F. Engelsas, J. Baudrillardas. Filosofija.Sociologija. Nr. 3, p. 60-71.
5. Baudrillard, J. 1967. Review of Understanding Media. L'Homme et la Societe. Nr. 5, p. 227 - 242.
6. Bausinger, H. 1984. Media, technology, and everyday life. Media, culture and sociaty. Nr. 6,

- p. 341- 351.
7. Beaglehole, E. 1939. Some modern Hawaiians. University of Hawaii research publication. Nr. 19, p. 46 - 63.
  8. Černevičiūtė, J. 2011. Kultūros transformacijos kūrybinėse industrijoje: kaip veikia medių kultūra. Santalka: Filosofija, komunikacija Nr. 19, p. 74 – 82.
  9. Juraitė, K. 2009. Ekologinės rizikos diskursas žiniasklaidoje: tyrimo teorinės, bei metodologinės prielaidos. Filosofija. Sociologija. Nr.4, p. 227 – 236.
  10. Elsner, M., Muller. T., Spangenberg, M., 1990. The Early history of German television: the Slow development of a fast media. Historical Journal of film, radio and television Nr. 2, p. 193 – 219.
  11. Koning, R. 2010. Clifford Geertz account of culture as a resource for theology. Pacifica. Nr. 23, p. 33 – 57.
  12. Korff, R. 2005. Consequences of the globalization of local knowledge. University of Hohenheim. Nr. 2. Prieiga per internetą: <http://www.google.lt/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CFkQFjAA&url=http%3A%2F%2Frcsd.soc.cmu.ac.th%2FInterConf%2Fpaper%2Fpaper59.pdf&ei=QH3gT-KgFZDzsgbVj83ACA&usg=AFQjCNEKqhO7yDRCHXLYoNb4ET-7PoqmAg> [žiūrėta 2012 05 30]
  13. Kellner, D. Baudrillard: A New McLuhan?“. Prieiga per internetą: <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/essays/baudrillardanewmcluhan.pdf> [žiūrėta 2012 05 20]
  14. Mažeikis, G. 2001. Susvetinimas ir sąmoningumo formų sukeitimas kaip propagandinio subjekto konstravimo prielaidos. Politologija Nr. 4, p. 81-110.
  15. Mouillaud, M., Tetu, J. F. (1989). Le journal quotidien. Lyon: Press of Lyon university. Nr. 2, p. 55 – 75.
  16. Norkienė, J. 2004, Masinė kultūra ir jos funkcijos. Filosofija. Sociologija Nr. 3, p. 39 – 42.
  17. Noreikienė, J. 2004. Frankfurto mokykla: ideologija „po“ ideologijos“. Filosofija. Sociologija. Nr. 1, p. 23 – 27.
  18. Pečiulis, Ž. 2005. Medija ir įvykis: realybės transformacijos televizijos naujienose. Tiltai Nr. 4, p. 93 – 100.
  19. Rehmann, J. 2007. Historical Materialism. Prieiga per internetą : <http://web.ebscohost.com/ehost/pdf?vid=11&hid=106&sid=3c79270c-0ae0-4d2c-b811-f8f146460b9b%40sessionmgr103#db=a9h&AN=27921726> [Žiūrėta 2012 05 20].
  20. Rimaldi, M. 1992. Local knowledge and Anderson realism. Australian Journal of

- Anthropology. Nr.3, p. 56 – 74.
21. Rinkevičius, L., Balžekienė, A., Telešienė, A. 2008. Klimato kaita: socialinio rizikos suvokimo ir žiniasklaidos diskurso Lietuvoje konfigūracijos. Sociologija. Mintis ir veiksmai. Nr. 2, p. 5 – 20.
  22. Schiller, H. 1991. Not yet the post-imperialist era. Critical Studies in Mass Communication Nr. 8, p. 13 – 28.
  23. Sillitoe, P. 1998. What, know natives? Local Knowledge in Development. Social Anthropology Nr. 2, p. 203 – 220.
  24. Tereškinas, A. 2004. Konfliktinė hegemonija: žiniasklaida ir moterys Lietuvoje ir Europos sąjungoje. Sociologija: mintis ir veiksmai. Nr.3, p. 65 – 78.
  25. Valantiejus, A. 2006. Švietimo dialektika: recenzija. Sociologija: mintis ir veiksmai Nr. 2, p. 150 – 164.

Priedai

Priedas Nr. 1
Šiaulių televizijos laidų reitingai

Šiaulių TV žiūrovų auditorijos tyrimas. 2011 ruduo (2011.09.01-2011.11.30)

Generalinė visuma ('000): 293,04

Apklaustųjų skaičius: 416

Amžius: 12-74 m.

Vietovė: Šiaulių apskritis

Metodas: Dienoraštis

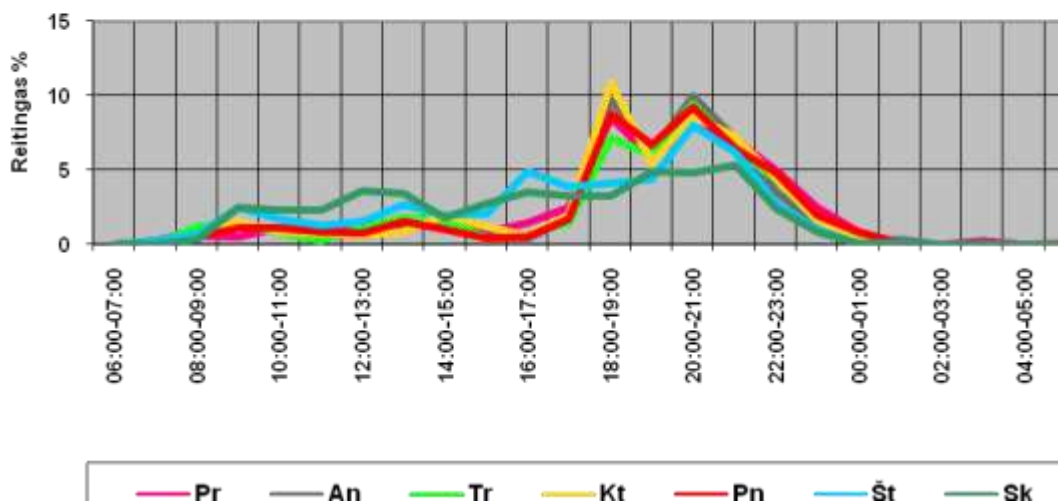
Šiaulių TV

Reitingas procentais

	Pr	An	Tr	Kt	Pn	Št	Sk
06:00-06:30	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
06:30-07:00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
07:00-07:30	0,0	0,0	0,1	0,0	0,4	0,4	0,0
07:30-08:00	0,4	0,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,0
08:00-08:30	0,8	1,3	0,9	0,8	1,0	0,7	0,2
08:30-09:00	0,4	0,6	1,6	0,4	0,0	0,7	0,5
09:00-09:30	0,8	1,2	2,1	1,6	0,9	2,6	2,5
09:30-10:00	0,3	1,5	0,9	1,5	1,4	2,4	2,5
10:00-10:30	1,0	1,2	1,0	0,9	0,9	2,2	2,5
10:30-11:00	1,2	0,9	0,6	0,9	1,4	1,3	2,2
11:00-11:30	1,2	0,8	0,5	0,9	1,2	1,3	2,4
11:30-12:00	0,7	0,9	0,1	0,7	0,6	1,2	2,3
12:00-12:30	1,6	0,7	1,0	0,4	0,6	1,6	3,5
12:30-13:00	0,3	0,6	1,4	0,8	0,9	1,5	3,8
13:00-13:30	1,1	0,7	1,6	0,9	1,3	2,6	3,1
13:30-14:00	1,7	1,2	2,2	0,8	1,8	2,7	3,9
14:00-14:30	1,8	2,1	1,7	2,3	0,9	2,0	1,6
14:30-15:00	1,5	1,6	1,7	1,6	1,2	1,9	2,1
15:00-15:30	0,5	0,3	0,8	1,5	0,5	2,0	3,0
15:30-16:00	1,2	0,8	0,1	0,9	0,4	2,2	2,5
16:00-16:30	1,6	0,4	0,8	0,5	0,5	4,8	3,6
16:30-17:00	1,3	0,4	0,6	0,6	0,7	5,0	3,4
17:00-17:30	2,7	1,2	1,1	1,6	1,3	4,4	4,1
17:30-18:00	2,2	2,3	1,9	2,3	2,1	3,4	2,5
18:00-18:30	6,3	6,6	4,1	7,5	5,7	3,7	3,2
18:30-19:00	10,7	12,8	10,3	14,2	11,9	4,6	3,4
19:00-19:30	5,8	7,4	6,8	6,5	7,4	4,5	5,5
19:30-20:00	5,8	5,0	5,4	4,5	6,1	4,3	4,3
20:00-20:30	8,8	9,7	9,2	8,3	9,2	10,1	5,4
20:30-21:00	7,0	10,2	9,8	8,9	9,2	5,9	4,3
21:00-21:30	8,3	9,7	7,6	9,2	8,1	6,2	5,5
21:30-22:00	5,7	4,5	5,7	5,5	4,9	6,1	5,2
22:00-22:30	6,1	4,0	4,8	5,1	5,5	3,5	3,2
22:30-23:00	4,0	3,0	4,0	3,9	4,1	2,1	1,6
23:00-23:30	2,6	2,0	2,0	2,0	2,4	1,1	1,2

23:30-00:00	2,4	0,8	1,3	1,3	1,7	0,9	0,5
00:00-00:30	1,1	0,2	0,8	0,3	1,0	0,2	0,2
00:30-01:00	0,7	0,2	0,4	0,1	0,7	0,0	0,0
01:00-01:30	0,0	0,5	0,4	0,0	0,1	0,1	0,0
01:30-02:00	0,2	0,3	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0
02:00-02:30	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
02:30-03:00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
03:00-03:30	0,2	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
03:30-04:00	0,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
04:00-04:30	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
04:30-05:00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
05:00-05:30	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
05:30-06:00	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0

Šiaulių TV žiūrėjimas savaitės dienomis
2011 09 01-2011 11 30
Šiaulių miestas ir apskritis

Priedas Nr. 2

Šiaulių televizijos laidų programa 2012 03 12 – 2012 03 18

Pirmadienis	Antradienis	Trečiadienis
09:05Programa.	08:00Programa	08:00Programa.
09:10Teleparduotuvė	08:05„Žinios“. (k.)	08:05„Žinios“(k)
09:25"Universitetai.lt"(k)	08:30T „Kas?-Kur?-Kada?“	08:25 „Kas?-Kur?-Kada?“
09:55"išlikimas"(k)	08:40"Miesto savaitė". (k.)	08:35"Sodžius".(k.)
10:55"Robinas iš Šervudo"(k)	08:55"Gelbėkit vaikus". (k.)	08:50"Reakcija"(180)
12:00"Kaulai"	09:35"2020 Europos strategija". (1)(k.)	09:00"Sveikas žmogus"(k.)
13:00"Trečia luitas už Saulės".	10:00"išlikimas".(k)	09:45 "Specialisto patarimai".(k)
13:30"Trečias luitas už Saulės".	10:55"Robinas iš Šervudo". (k)	10:00"išlikimas". (k)
14:00"Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai".	12:00"Kaulai"	10:55"Robinas iš Šervudo". (k)
14:30Teleparduotuvė	13:00"Trečias luitas už Saulės".	12:00"Kaulai".
15:00 "Robinas iš Šervudo".	13:30"Trečias luitas už Saulės".	13:00"Trečias luitas už Saulės".
16:00"išlikimas".	14:00"Moteryų lyga. Vyrai, pinigai ir meilė".	13:30"Trečias luitas už Saulės".
17:00"Medikopteris".	14:30Teleparduotuvė.	14:00"Moteryų lyga. Vyrai, pinigai ir meilė".
18:00"Sveikinimų koncertas". k.)	15:00"Robinas iš Šervudo".	14:30Teleparduotuvė
18:30„Žinios“	16:00"išlikimas".	15:00"Robinas iš Šervudo".
18:55„Reakcija". (181)	17:00"Medikopteris".	16:00"išlikimas". Nuotykių šou.
19:10"Gelbėkit vaikus“ (k.)	Kriminalinė drama.	17:00"Medikopteris"
19:45"Reakcija" (179, 180)	18:00"Tauro ragas".(K.)	18:00"Žalioji akademija". (58)(k.)
20:00"Miesto savaitė"(K.)	18:30„Žinios“	18:30„Žinios“.
20:15"Kalnai - mano gyvenimas". (3) (k.)	18:50"Sodžius".	18:50 Kas? Kur? Kada?"
20:45 "Specialisto patarimai"	19:10"Sveikas žmogus".	19:00"Kalnai - mano gyvenimas. Lietuva kalnuose". Pažintinė laida. (k.)
21:00„Žinios“	20:00"Šiaulių universiteto televizija (k.)	19:30"Šiaulių arena". (8)(k.)
21:25 "Kas? Kur? Kada?"	20:30"Reakcija"(180, 181)	20:00"Gamta gydo".
21:30"Svetimas prieš Grobuonį"	20:50 "Kas? Kur? Kada?"	20:20"Purenimai". (16)(k.)
23:40"IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas"	21:00„Žinios“.	20:50 "Kas ? Kur ? Kada ?"
01:40"Naktinės pramogos“.	21:20Televitrina "Kas ? Kur ? Kada ?"	21:00„Žinios“(k.)
(N-14)	21:30"Kelias į pergalę".	21:20 "Kas? Kur? Kada?"
04:00Pabaiga	23:25IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas.	21:30"Abejonė"
	01:25„Naktinės pramogos“(N-14)	23:40IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas.
	04:00Pabaiga	01:40Naktinės pramogos (N-14)
		04:00Pabaiga

Ketvirtadienis	Penktadienis	Šeštadienis
<p>08:00Programa. 08:05"Žinios". (k.) 08:30„Kas?-Kur?-Kada?“ 08:40"Kalnai - mano gyvenimas" (k.) 09:10"Gamta gydo". (k.) 09:25"Žalioji akademija". (58)(k.) 09:50"Išlikimas".(k) 10:55"Robinas iš Šervudo". (k) 12:00"Kaulai". 13:00"Trečia luitas už saulės". 13:30"Trečias luitas už saulės" 14:00"Moterų lyga. Vyrai, pinigai ir meilė" 14:30Teleparduotuvė 15:00"Robinas iš Šervudo". 16:00"Išlikimas". 17:00"Medikopteris". 18:00"Senosios skrynios istorijos"(13)(k.) 18:30„Žinios“. 18:50"Tauro ragas". 19:20"Be užuolankų". 20:05"2020 Europos strategija" (1) 20:35 "Reakcija (179,180)(k) 20:50 "Kas? Kur? Kada?" 21:00„Žinios“. 21:20 „Specialisto patarimai“. 21:30"Tai, ką mes praradome". 23:15IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas. 00:00IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas. 02:00Pabaiga</p>	<p>08:00Programa. 08:05„Žinios". (k) 08:25 „Kas?-Kur?-Kada?“ 08:35"2020 Europos strategija". (1)(k.) 09:05"Be užuolankų". (k.) 09:50"Reakcija". (k) (180) 09:55"Išlikimas".(k) 11:00"Robinas iš Šervudo".(k) 12:00"Kaulai". 13:00"Trečias luitas už saulės". 13:30"Trečias luitas už saulės". 14:00"Moterų lyga. Vyrai, pinigai ir meilė". 14:30"Teleparduotuvė" 15:00"Robinas iš Šervudo". 16:00"Išlikimas". 17:00"Medikopteris". 18:00"Žmogus ir gyvūnas".(k.) 18:30"Žinios" 18:55"Miesto savaitė". 19:10„Šiaulių universiteto televizija“ (k.) 19:40"Gelbėkit vaikus". 20:20"Gyvenimas šalia Kruojos" (k.) 20:50 „Kas?-Kur?-Kada?“ 21:00"Žinios" 21:25 "Kas ? Kur ? Kada ?" 21:30"Kalnai - mano gyvenimas". (3) 22:00"Nepažįstamieji". 23:00"Anarchijos vaikai". 23:40"Žinios". (k.) 00:00Naktinės pramogos (N-14) 04:00Pabaiga</p>	<p>08:00Programa. 08:05„Žinios“(k.) 08:30"Kas? Kur? Kada?" 08:40"Miesto savaitė". (k.) 08:55"Sodžius". Laida (k.) 09:10"Gelbėkit vaikus". (k.) 09:50„Tauro ragas (k.) 10:20"Sveikas žmogus". (k.) 11:05"Reakcija". (180)(k) 11:15 "Kalnai - mano gyvenimas"(k.) 11:45"Specialisto patarimai".(k) 12:00"Mados reidas"(k) 12:30"Gordano Ramzio virtuvės košmarai" 13:30"Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai" 14:00"Jokių kliūčių" 15:00"Aukščiausia pavara". 16:00"Angelas". Fantastinis veiksmo serialas. 17:00"Jokių kliūčių". 18:00"Konstruokime". 19:15"Žalioji akademija".(59) 19:35"Šiaulių arena"(k.) 20:00"Sveikinimų koncertas". 20:30"Muzikinė vaivorykštė". 21:00"Žmogžudystė". 22:00"Nepažįstamieji". 23:00„Anarchijos vaikai". 00:00"Naktinės pramogos". (N-14) 04:00Pabaiga</p>

Sekmadienis.

09:00Programa.

09:05 „Kas?-Kur?-Kada?“

09:15„Žmogus ir gyvūnas“. (k.)

09:45"Senosios skrynios istorijos". (k.)

10:15"Sveikinimų koncertas". (k.)

10:45"Specialisto patarimai"

11:00"Gordono Ramzio virtuvės košmarai".

12:00"Mados reidas"

12:30"Topmodeliai".

13:30"Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai"

14:00"Jokių kliūčių".

15:00"Nenugalimas Banzuke".

16:00"Angelas".

17:00"Jokių kliūčių".

18:00"Be užuolankų" (k.)

18:50 "Kas? Kur? kada?"

19:00"Formulės – 1“

21:30"Bobo užkandinė

22:00"Nepažįstamieji".

23:00Europos pokerio turas.

00:00IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas.

02:00IIHF pasaulio ledo ritulio čempionatas.

04:00Pabaiga

Priedas Nr. 3

Televizijos laiko skalės	Šiaulių televizijos retransliuotos laidos			Šiaulių televizijos sukurtos laidos		
	Informacinės laidos	Pramoginės – publicistinės laidos	Kartojamos laidos	Informacinės laidos	Pramoginės - publicistinės laidos	Kartojamos laidos
Laikas: nuo 18:00 iki 21:30 Reitingo vidurkis: 9%						
Laikas: nuo 21.30 iki 00.00. Reitingo vidurkis: 6.5%						
Laikas: nuo 15:30 iki 18.00. Reitingo vidurkis: 4.5%						
Laikas: nuo 12.00 iki 15.30. Reitingo vidurkis: 2%						
Laikas nuo: 07:30 iki 12.00. Reitingo vidurkis: 1.5%						
Laikas nuo: 00.00 iki 02.00. Reitingu vidurkis. 0.1%						

Priedas Nr. 3.1.

Televizijos laiko skalės	Šiaulių televizijos retransliuotos laidos			Šiaulių televizijos sukurto laidos		
	Informacinės laidos	Pramoginės-publicistinės laidos	Kartojamos laidos	Informacinės laidos	Pramoginės – publicistinės laidos	Kartojimo laidos
Laikas: nuo 18:00 iki 21:30 Reitingo vidurkis: 9%		"Žmogžudystė" "Formulės – 1"		„5*Žinios“	„Reakcija" "2*Specialisto patarimai" "8*Kas? Kur? Kada?" "Sodžius" "Sveikas žmogus" "Gamta gydo" "Tauro ragas" "Be užuolankų" „2020 Europos strategija" "Miesto savaitė" „Gelbėkit vaikus" "Konstruokime" "Žalioji akademija" "Sveikinimų koncertas". "Muzikinė vaivorykštė“	"Sveikinimų koncertas" "Gelbėkit vaikus“ "3*Reakcija" "Miesto savaitė" "2*Kalnai - mano gyvenimas". „4*Žinios“ "Tauro ragas" "2*Šiaulių universiteto televizija“ "Žalioji akademija“ "2*Šiaulių arena" "Purenimai" "Senosios skrynios istorijos" "Žmogus ir gyvūnas" "Gyvenimas šalia Kruojos" "Be užuolankų"
Laikas: nuo 21.30 iki 00.00. Reitingo vidurkis: 6.5%		"Svetimas prieš Grobuonį" "Kelias į pergalę" "Abejonė" "Tai, ką mes praradome“ "3*Nepažįstamieji" "2*Anarchijos vaikai" "Bobo užkandinė“ „Europos pokerio turas.“			„Kalnai - mano gyvenimas"	"Žinios".

<p>Laikas: nuo 15:30 iki 18.00. Reitingo vidurkis: 4.5%</p>		<p>"5*Robinas iš Šervudo" "5*Išlikimas" "5*Medikopteris" "2*Angelas" "2*Jokių kliūčių".</p>			
<p>Laikas: nuo 12.00 iki 15.30. Reitingo vidurkis: 2%</p>		<p>"5*Kaulai" "10*Trečia luitas už Saulės" "3*Juokingiausi Amerikos namų vaizdeliai" "4*Moterų lyga. „Vyrai, pinigai ir meilė" "Mados reidas" "Gordano Ramzio virtuvės košmarai" "Jokių kliūčių" „Aukščiausia pavara" "Mados reidas" "Topmodeliai" "Jokių kliūčių". "Nenugalimas Banzuke".</p>			
<p>Laikas nuo: 07:30 iki 12.00. Reitingo vidurkis: 1.5%</p>		<p>"Gordono Ramzio virtuvės košmarai".</p>	<p>"Universitetai.lt" "5*Išlikimas" "5*Robinas iš Šervudo"</p>	<p>"Specialisto patarimai"</p>	<p>"5*Žinios" „6*Kas?-Kur?-Kada?“ "2*Miesto savaitė" "2*Gelbėkit vaikus". 2020 Europos strategija" "2*Sodžius" "3*Reakcija" "2*Sveikas žmogus" "Specialisto patarimai" "2*Kalnai - mano gyvenimas" "Gamta gydo" "Žalioji akademija" "2020 Europos strategija" "Be užuolankų" „Tauro ragas“ "Specialisto patarimai" „Žmogus ir</p>

						gyvūnas“ "Senosios skrynios istorijos". „Sveikinimų koncertas"
Laikas nuo: 00.00 iki 02.00. Reitingu vidurkis: 0.1%		„7*IHF pasaulio ledo ritulio čempionatas“ “4*Naktinės pramogos“				

Priedas Nr. 4

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis:

1.Laidų tema(os):

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukavimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1 Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos:

Priedas Nr. 4.1

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo laikas, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 01

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=921

1.Laidų tema(os): 1. Naujų klasių komplektavimas. 2. Šiaulių miesto mokyklos reorganizavimas. 3.Šiaulių gydymo įstaigų sąskaitos buvusiam banke „Snoras“. 4. Pėsčiųjų perėjos prie mokyklos. 4. Policijos pareigūnų griežtesnis tikrinimas. 5. Lieporių gimnazijoje surengtas muzikinis projektas. 5. R. Labanovo teismo procesas, dėl nepilnamečių prievartavimo. 6. A. Žičiavičiaus byla, dėl kyšininkavimo.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Naujų klasių komplektavimas. Vietinio žinojimo reprodukovimas pasireiškia, kalbant apie tai, kaip ir kada reikia ruošti vaikų priėmimui į tam tikras mokyklas. Reportažo metu pateikiamos neformalios instrukcijos, kaip kuo anksčiau užpildyti prašymą.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Šiaulių miesto mokyklų reorganizavimas. Šiame reportaže išimtinai kalba vien tik A. Šedžius, ir yra pateikiama tik vienos pusės argumentacija.

b. Šiaulių miesto pėsčiųjų perėjos prie mokyklų. Reportažo gale buvo paminėtas A. Šedžius, kurio iniciatyva buvo įrengta viena iš perėjų prie mokyklų.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai. Temoje apie Šiaulių miesto pėsčiųjų perėjas prie mokyklų, visi kalbinti asmenys vartojo Šiaulių miestui ir regionui būdingą dialektą. („šviesafors, „gults policininks“). Temoje apie Lieporių gimnazijos surengtą muzikinį projektą, kalbinti asmenys naudojo, taip pat, šiaurietiška akcentą („saka“ „daininiks“ „prasideja“)

Tyrėjo pastabos:

Žiniose pateikiamos, viso naujienos, kurios yra susijusios būtent su Šiaulių miesto ar regiono problemomis, arba aktualijomis. Per žinias net du kartus labai pozityviai rodomos parlamentaras A. Šedžius, tuo tarpu kiti politikai apskritai nėra rodomi.

Priedas Nr. 4.2

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo laikas, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 02

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=922

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių miesto mokyklos pertvarkos planas.2. Savivaldybė parduoda nuniokota socialinį būstą. 3. Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centro ir Šiaulių savivaldybės konfliktas, dėl per didelio pirmosios išlaidavimo. 4. Balandišio sodybos sutvarkymas 5. Tytuvėnų vargonų restauravimas.5. Dainuojamosios poezijos vakaras „Brazdesiai“ 6. Knygos „Juodojo mėnulio vaikai“ pristatymas.7. „Mažeikių naftos“ įmonėje įvykęs sprogimas. 8. Namų, Šiaulių dvaro g., gaisras. 9. Klubo Šiaulių „Šiauliai“ krepšinio pergalė prieš Prienų „Rūdupį“

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukuojimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Kalbant apie Šiaulių miesto mokyklos pertvarkos planą, yra nurodomo diskursyvi tvarką. Planas nurodomas tik iš teigiamos perspektyvos, kai tam tikra būtinybė. Tuo pačiu vienas pagrindinių, kriterijų taikomų mokykloms yra „plastikiniai langai“. Šiuo klausimu kalba tik vienas politikas - J. Sartauskas.

b. Temoje „Šiaulių regiono atliekų tvarkymo centro ir Šiaulių savivaldybės konfliktas, dėl per didelio pirmosios išlaidavimo“ pateikiama vienpusė, tik Šiaulių miesto savivaldybės nuomonė (kurios atstovas vėl rodomas J. Sartauskas), kad atliekų tvarkymo centras pernelyg išlaidauja.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos:

„Žynių“ reportažuose, kurie yra susiję vienaip ar kitaip su politikai, buvo rodomi tik vienos socialdemokratijos partijos atstovai, taip kuriant politinį, vienos partijos, diskursą. Šioje laidoje, daugiau dėmesio skirta kultūrai, bet kultūra buvo pateikiama diskursyvine prasme, nurodant jos teigiamas savybes, jos būtinybę.

Priedas Nr. 4.3

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 05

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=923

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių miestas sėkmingai surenka savivaldybės biudžetą. 2. Šiaulių miesto gydymo įstaigų priemonių tvarka. 3. Viešųjų darbų programos įgyvendinimas Šiaulių mieste. 4. Šiaulių valstybinės kolegijos jubiliejus. 5. Kaziuko mugėje dalyvauja kolektyvai iš Šiaulių rajono. 6. Kanavovo teismo procesas. 7. Z. Barausko teismo procesas. 8. Nacionalinės krepšinio lygos varžybos. 8. Šiaulių futbolininkų pasiruošimas naujam sezonui.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukuojimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Šiaulių miestas sėkmingai surenka savivaldybės biudžetą“ matome politinį, vienos partijos, diskurso formavimą. Gerą žinia, kad biudžetas yra geriau surenkamas nei tikėtasi, praneša tik administracijos direktorius, nurodo, kad to pasėkoje bus sukurtos naujos darbo vietos.

b. Temoje „Šiaulių miesto gydymo įstaigų priemonių tvarka“, formuoja gydymo įstaigoms naudingas diskursas, kurio pagrindinis turinys yra finansavimo skatinimas gydymo įstaigoms.

c. Temoje apie „Šiaulių valstybinės kolegijos jubiliejus“ aiškiai yra formuojamos šios kolegijos reikalingumo, gerumo ir tinkamumo diskursas. Reportaže informacija pateikiama absoliučiai teigiama prasme, pateikiant teigiamas kolegijos puses.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Reportaže: „Kaziuko mugėje dalyvauja kolektyvai iš Šiaulių rajono“ pašnekove apie save sąmoningai kalba vien tik žemaitiškai.

Tyrėjo pastabos:

Šioje laidoje nebuvo galima pastebėti, jokio vietinio žinojimo pateikimo. Užtat buvo aiškiai formuojamos, bent kelios, politinės, gydymo įstaigų ar kultūrinės diskursyvos tvarkos. Peržiūrėjus jau tris laidas pradeda aiškėti, kad kiekvienoje laidoje rodomi tie patys politikai ir jų pasisakymai

Priedas Nr. 4.4

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 07

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=933

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių menų inkubatorius. 2. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos skiriama parama Šiaulių miesto bendruomenėms. 3. Naujo autobuso maršruto pristatymas 4. V. Šalčio susitikimas su skaitytojais. 5. „Gėlininkų“ pasiruošimas kovo 8dienai. 6. Su kvaišalais sulaikyti asmenys. 7. A. Ostapenkos bylos nagrinėjimas.8. A. Čiapo bylos nagrinėjimas.9. Klubo „Šiaulių Šiauliai“ krepšinio varžybos 10. Salės futbolo turnyras Šiaulių mieste.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „gėlininkų“ pasiruošimas kovo 8dienai“ formuojamas vietinis žinojimas, kurio metu nurodoma, kaip ir kokias gėles reikia dovanotų moters dienos proga. Tuo pačiu, tai galima priskirti ir diskursyviai tvarkai, kai nurodomas tam tikras elgesio modelis, kuris turi būti sektinas.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a. Temoje Šiaulių menų inkubatorius, pateikiama tik vieno politiko, miesto mero, J. Sartausko pozicija Šiaulių menų inkubatoriaus klausimu ir formuojama nuomonė, kad šis inkubatorius yra reikalingas ir būtinas Šiaulių miestui.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje buvo rodomos išimtinai visos žinios iš Šiaulių miesto. Kalbant apie inkubatoriaus problemą buvo remiamasis vieno politiko argumentacija ir tik jo pozicija, taip formuojant jo pozicijos diskursyvią tvarką. Taip pat labai įdomiai pateikiama, kovo 8d., kurios pagrindinė esmė yra gėlių pirkimas ir jų dovanojimas moterims. Taip vienu metu formuojamas ir vietinis žinojimas, kai gėlių pirkimas pasireiškia, kaip tradicija, kurią reikia vykdyti, kita vertus taip formuojamas vartotojiškumo diskursas, kai pirkimas gėlių yra pateikiamas, kaip savaiminė vertybė, nesigilinant į priežastis. Taip pat šioje laidoje, buvo rodomi net trys reportažai iš teismo procesų, kurie irgi formuoja tam tikrą nuomonę apie Šiaulių miestą ir jo įvaizdį, kita vertus taip formuojamas teisingumo diskursą, kuriame nurodoma, kad tik teismas vykdo teisingumą.

Priedas Nr. 4.5

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“, 2012 03 08,
http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=934

1.Laidų tema(os): 1. Daugiabučių šildymo reguliavimo perdavimas gyventojams. 2. Elektroninio dienyno naudojimas Šiaulių mokyklose.3. Pernykštės žolės deginimas Šiaulių regione. 4.Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo minėjimas. 5. Romuvos gimnazijoje atidarytos naujos ekspozicijos. 6. Tarptautinės moters dienos minėjimas. 7. Įtariamųjų vagyste iš juvelyrinės parduotuvės paieškos pagalba.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Tarptautinis moters dienos minėjimas“ formuojamas vietinis žinojimas, kurio metu nurodoma, kaip ir kokias gėles reikia dovanotų moters dienos proga. Tuo pačiu ši vietinį žinojimą žinomą galima priskirti ir diskursyviai tvarkai, kai nurodomas tam tikras elgesio modelis, kuris turi būti sektingas.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo minėjimas“ formuojamas nacionalinės tautos diskursas, kad reikia minėti šią dieną. Nurodoma, kaip ji yra minima ir jos minėjimo būtinybė. Įdomiausiai, kad net nepasakoma, nei kodėl reikia ją minėti, nei kokios priežastis lėmė šią dieną.

b. Temoje „Tarptautinis moters dienos minėjimas“, formuojamas A. Šedžiaus ir Socialdemokratų partijos diskursas. Reportaže, užsimenama, kaip A. Šedžius kiekvienais metais, aplanko senjorų pensiją, ir dovanuoja gėles garbingo amžiaus moterims. Taip pat nurodoma, kaip šios garbingos moterys laukia, p. A. Šedžiaus.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Reportaže „daugiabučių šildymo reguliavimo perdavimas gyventojams“ kalbinta gyventoja naudojo būtent Šiaulių miestui būdingą dialektą, jos vartoti žodžiai: „nė viens“ „nesugeb“ „ašk ne“ „susitvarka“

Tyrėjo pastabos: Neapseita, be politinio diskurso formavimo, kai rodoma tam tikra partija, ir jo padaryti, neva, geri darbai. Taip pat rodomi policininkai, kaip jie, neva, gerai dirba. Paminimas A. Šedžius tik iš teigiamos pusės. Atrodo, kad A. Šedžius bus minimas kiekvienoje laidoje. Jei jo nerodo akivaizdžiai, tai apie jį, kas nors, ką nors, gera turi pasakyti. Taip pat buvo formuojamas nacionalinės tautos diskursas, kuris ragino švęsti atkūrimo dieną.

Priedas Nr. 4.6

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 09.

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=935

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių miesto moters rinkimai 2. Mokyklų pertvarkos planas. 3. Kiaušinių kainų kylimas. 4. Šiaulių viaduko pritaikymas neįgaliesiems. 5. Šiaulių moksleivių eisena miesto bulvaru.6. Benamio nežudymo bylos nagrinėjimas.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Šiaulių miesto moters rinkimai“ pateikiamas labai pozityvus požiūris, koks turi būti tikras šiaulietis. Formuojamas sociokultūrinis diskursas, kuris lemia ne tik elgesį, bet ir mąstymą.

b.Temoje „Šiaulių moksleivių eisena bulvaru“ formuojamas nacionalinės tautos diskursas, pateikiant su tuo susijusius simbolius, kalbant apie tai, kaip būtina minėti tokias dienas ir pan.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Temoje „Kiaušinių kainų kilimas“ kalbini asmenys, vartoja būtent šiaulietišką dialektą. Pateikiami tokie žodžiai: „da netikėja“ „o daba“ „nusiperk“ „nebe iš kuo“ „a ne teip“

Temoje „Šiaulių moksleivių eisena bulvaru“ kalbinti moksleiviai vartoja šiaulietišką dialektą. Pateikiami tokie žodžiai kaip „man atroda“ „reikaling“

Tyrėjo pastabos: Šioje laidoje buvo rodomas Šiaulių miesto meras J. Sartauskas. Jo rodymas siejasi tik su pozityviais elementais. Pasakojama, kaip jis sukūrė tradiciją rinkti metų moterį Šiauliuose. Kol kas, kiekvienoje žinių laidoja, vis paminimas, tai J. Sartauskas, tai A. Šedžius.

Taip pat įdomu, kad visada, kai rodoma orų rubrika, būdavo rodomas kompiuterinė užsklanda, tačiau šioje laidoje, kurioje buvo reportažas, kaip vaikai mini Lietuvos atkūrimo diena, orų rubrikos metu buvo rodomas vaizdas, kaip vaikai dainuoja Lietuvos himną, rodoma Lietuvos simbolika ir pan.

Priedas Nr. 4.7

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 12

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=943

1.Laidų tema(os): 1. Didelės šildymo sąskaitos 2. Archeologų darbas Tytuvėnų bažnyčioje. 3. Seimo narių susitikimas su akademinė bendruomene. 4.Šiauliuose vykęs kovo 11 minėjimas. 5. Šiaulių „aušros“ muziejus įteikia kasmetines premijas. 6. Fotografijų parodos atidarymas P. Višinskio bibliotekoje. 7 Sudegęs namas Telšių rajone. 8. Teismo procesas nužudymo byloje. 9. Kovo 11 d. proga surengtas krepšinio turnyras 3x3.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Šiauliuose vykęs kovo 11 minėjimas“ formuojamas vietinis žinojimas, kuriame pateikiama, kaip ir kur reikia rinktis, minint šią dieną. Štai vienas televizijos kalbintas žmogus, pateikia idėjas, kad atėjimas į miesto aikštę šiomis dienomis yra įaugęs į kraują ir turi tęsti iš kartos į kartą.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a. Reportaže „Seimo narių susitikimas su akademinė bendruomene“ iš tiesu buvo pristatomas socialdemokratų partijos narių susitikimas su busimais medikais.

b. Reportaže „Šiauliuose vykęs kovo 11 d. minėjimas“ pateikiamas nacionalinės tautos diskursas, kuriame kalbama apie meilę Lietuvai. Įdomu tai, kad reportaže rodomas ir A. Šedžius, kuriam suteikiamas eterio laikas.

C. Temoje „Šiaulių „Aušros“ muziejus įteikia kasmetines premijas“ formuojamas Šiaulių krašto diskursas.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Stebint laidą matėsi vienas pagrindinis laidos diskursas, kuris vis siejosi su kovo vienuoliktosios dienos pagerbimu, ir praktiškai visi reportažai šios dienos „Žiniuose“ buvo būtent susieti su šios dienos minėjimu.

Priedas Nr. 4.8.

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“, 2012 03 13

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=945

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių civilinio oro uosto įsitvirtinimas gabenant krovinius. 2. Didesnis Šiaulių miesto biudžeto surinkimas 3. Lietuvos karių grįžimas iš Afganistano 4. Bedarbystės mažėjimas Šiaulių apskrityje 5. Ledo plonumas ir žvejų problemos su tai. 6. ŠU teikiama stipendijas 7. Girtu vairuotojo persekiojimas 8. Vagystė iš parduotuvės. 9. Pasirengimas „Tafisa“ žaidynėms.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „ledo plonumas ir žvejų problemos su tai“ pateikiamas vietinio žinojimo atvejus, kurio metu nurodoma pagal tradicijas ant kokio ledu galima lipti, o ant kokio lipti yra nesaugu.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Reportaže „Pasirengimas „Tafisa“ žaidynėms“, buvo pristatomas pasiruošimas varžyboms. Buvo paimtas interviu tik iš J. Sartausko.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Temoje „Ledo plonumas ir žvejų problemos su tai“ kalbinti žvejai kalba šiaulietiška tarsena. Jie vartoja tokiu žodžius: „atšunt“ „leda“ „pakei“ „bun“

Tyrėjo pastabos:

Laidoje vėl nepasieita be politikų. Atrodo tokiame reportaže, kaip žaidynių organizavimas rodomas tik miesto meras ir jo pozicija šiuo klausimu.

Priedas Nr. 4.9

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 14

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=950

1.Laidų tema(os): 1. Kiaušinių kainų kilimas.2. Preliminarus pajamų mokesčio deklaravimas 3. Šiaulių universitetui paskirstytas tikslinis studentų krepšelio finansavimas 4. Šiaulių rajone nuniokoti kelio ženklai 4. Prasidėjus pavasariui, išryškėjo šiukšlių problema. 5. Bylos nagrinėjamas. 6. A. Čmilytės dalyvavimas šachmatų čempionate. 7. NKL varžybų rezultatai

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Prasidėjus pavasariui, išryškėjo šiukšlių problema“ pateikiamas švaros diskursas, kai aiškiai nurodoma, kad būtina gyventi švariai ir tvarkingai.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1. Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Temoje „Kiaušinių kainų kilimas“ televizijos žurnalistų šnekinti žmonės, naudoja šiaulietišką dialekta: „reik“, „kap nepirksi“, „rek pirkt“, „tres lita“, „galvaj“, „perk“

Tyrėjo pastabos: Laidoje formuojamas tvarkos ir susitvarkymo diskursas, kuriame nurodoma kaip reikia gyventi, kad gyvenimas būtų geresnis.

Priedas Nr. 4.10

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Žinios“ 2012 03 15

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=2&vid=953

1.Laidų tema(os): 1. Eilės prie techninių patikrų centrų. 2. Šiaulių administracijos patalpas valys naujoji įmonė. 3. Įdarbinimo programa baigusiems karinius mokymus. 4. Vagystė iš muzikanto automobilio. 5. Radviliškio rajono savivaldybės bibliotekos jubiliejus. 6. Z. Katkienės naujai pristatyta knyga 7. A. Ostapenkos byla 8. Futbolo klubo „Šiaulių Šiauliai“ naujų narių pristatymas.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinėjimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „eilės prie techninių patikrų centro“ nurodoma, kada ir kuriuo metų laiku geriau yra pereiti techninį patikrinimą. Nurodoma, kad būtent laidos rodomu laikotarpiu, yra pačios didžiausios eilės prie patikrų.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Įdarbinimo programa baigusiems karinius mokymus“ ir kalbama apie tai, kad jaunuoliai, kurie atlieka karinius bazinius mokymus, greičiau nei kiti galės būti priimti į darbą, nes atlyginimą jiems mokės pati valstybė. Taip - formuojamas būtent karinės prievolės diskursas.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Šioje laidoje, praktiškai nekalbinti naujienų dalyviai, informacija pateikiama tik pačių žurnalistų.

Priedas Nr. 4.11.

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 01 17

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=882

1.Laidų tema(os): Metų šiaulietės rinkimas

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Pašnekovas pateikia savo nuomonę, koks turėtų būti žmogus. jis teigia, kad žmogus turi būti „biškuti visuomeniškas, biškuti atsakingas“ taip formuojamas tik tikras paklusnus visuomeniškas pilietis, kuris pozityviai veikia visuomenės labui.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Analitiškai labai įdomu laida tuo, kad laidos pavadinimas yra „Metų Šiaulietės rinkimai“ tačiau visos laidos metu, niekas tarp ir nepasakė kas laimėjo šį titulą. Laidos pašnekovas, kuris vienintelis buvo rodomos šioje laidoje, visą laidos metą, dalino patarimus ir dalinosi savo įžvalgomis, moteris ir vyro santykiuose, bei pilietiškumo atžvilgiu. Įdomu tai, kad būtent taip ir yra formuojamas pats diskursas, kai tarsi pasakoma tam tikra nuomonė, po to, tą nuomonė dar kažkas pakartoja, ir ji tampa diskursu,

Įdomu pastebėti tai, kad pašnekovas yra tas žmogus, kurio juvelyrinė įmonė įsteigia prizą metų šiaulietei.

Priedas Nr. 4.12

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 01 24

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=888

1.Laidų tema(os): 1. Gyvūnų globa, kai moteris priglaudė dešimt šunyčių.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje apie šuniukus, konstruojamas tam tikras šuns mylėjimo ir šuns kaip žmogaus draugo diskursas, kur nurodoma, kaip reikia ir kaip negalima elgtis su šunimis.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Laidos herojė D. Urbonienė kalba šiaurietišku dialektu, jos naudojami žodžiai: „eiška“ „šuniuks“ „viens“ „antrs“

Tyrėjo pastabos: Laidoje yra pateikiama tik viena istorija. Ji prasideda, kai konteineryje randami dešimt mažų šuniukų, kuriuos priglaudžia viena moteris. Laidos metu kalbinama ta pati moteris, kuri rado šiuos šuniukus.

Priedas Nr. 4.13

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 01 30

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=912

1.Laidų tema(os): Patarimai, susiję su automobilių vairavimu žiemą.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a. Formuojamas automobilių priežiūros diskursas, kurio metu yra nurodoma, kaip reikia prižiūrėti automobilį žiemą. Nurodoma, kad svarbiausia apsilankyti autoservise. Laidą vedą vieno autoserviso savininkas.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1 Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laida greičiau priminė ne publicistinę informacinę laidą, o vieno autoserviso reklamą, kurioje buvo nuolat teigiama, kaip būtina yra apsilankyti pas juos servise, nes kitaip automobilis gali tiesiog nebevažiuoti. Taigi, viena vertus buvo formuojamas automobilio priežiūros diskursas, kita vertus, šis diskursas tampriai susijęs su reklama, kai pristatomos vienos įmonės paslaugos.

Priedas Nr. 4.14.

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 02 09

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=911

1.Laidų tema(os): Kaip rūpintis automobiliu, kad jis nepavestų per šalčius.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „kaip rūpintis automobiliu, kad jis nepaverstų per šalčius“ formuojamas vietinis žinojimas, kuriame, pateikiama informacija skirta bendruomenei. Įdomu tai, kad šiaip tokios informacijos nelabai kur perskaitysi ar gausi, todėl informacija, kur specialistai, perteikia savo žinias, kitiems bendruomenės nariams suprantama, kaip vietinio žinojimo pasireiškimas.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Labai įdomi ir specifinė laida. Viena vertus joje, kaip jau buvo kalbėta, pateikiamas vietinio žinojimo atvejis, kai žiniuonis (šiuo atveju kalbantysis per televizorių) pateikia nurodymus ir mokymus, kaip reikia elgtis su kažkokiu įrankiu (šiuo atveju automobilis įrankis). Tačiau įdomiausia tai, kad šis žiniuonis, tarp kitko, reklamuoja ir savo paslaugas.

Priedas Nr. 4.15

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 02 14

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=936

1.Laidų tema(os): Rėkyvos ežero monitoringo programos pristatymas

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a. Temoje pasakojama, kaip AB „Rėkyva“ vykdo monitoringo programa. šios programos tikslas yra gamtamokslinis, aplinkosauginis. Todėl čia formuojamas dvigubas diskursas, viena vertus, mokslinio pažinimo , kita vertus, formuojamas tas pats aplinkosauginis diskursas, kad gamtą reikia saugoti.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai

Tyrėjo pastabos:

Laidoje pateikiama tik viena tema. Laidos vedėjas yra vienas asmuo, tai - AB „Rėkyva“ direktorius, kurio vadovaujama įmonė ir rengia monitoringą. Nėra pateikiama kitų nuomonių, todėl galima sakyti, kad informacija tendencinga, tuo pačiu, kad įmonė pati vykdo bei užsako monitoringą, gamtamoksliniu klausimu.

Priedas Nr. 4.16

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 01 22

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=937

1.Laidų tema(os): „Kaip galima perdirbti stiklo šukes ir panaudoti kitus nebe naudingus daiktus“

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Laidos temos yra dėmesio atkreipimas į tai, kiek daug mes suvartojame ir kiek daug šiukšlių išmetame. Todėl formuojamas gamtos saugojimo diskursas.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos:

Laidoje, kalbinami jauni moksleiviai, kurie įsteigia savo, nepelno siekiančia, įmonę, kuri remiasi perdirbamais senais daiktais. kaip jau buvo kalbėta, taip formuoja diskursą, kuris pagrįstas gamtos saugojimu.

Priedas Nr. 4.17

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 02 28

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=919

1.Laidų tema(os): Kaip turėtų elgtis vairuotojai ir pėstieji prasto matomumo sąlygoms, pvz., kai pusto?

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Laidos temoje, policininkas, duoda visuomeninius patarimus, kurie skirti saugesniam eismui. Šie nurodymai veikia, kaip vietinio žinojimo tinklas.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laida remiasi tiek vienu pašnekovu. Šiuo atveju pašnekovas yra policijos atstovas. Įdomu tai, kad jo pateikti pasiūlymai nėra diskursas, nors jis ir remiasi tam tikrą tikslą nukreiptu kalbėjimu, tačiau tai labiau panašu į tai, ką aprašo C. Geertz apie vietinį žinojimą, kaip bendrą genties pažinimą, kuris tarnauja, kaip sėkmingesnis išlikimas.

Priedas Nr. 4.18

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 03 01

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=938

1.Laidų tema(os): Griežtinami reikalavimai dyzelių automobilių vairuotojams.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Formuojamas gamtos saugojimo diskursas, kurio pagrindą sudaro, automobilių išmetamosios dujos. Todėl siūloma su kokiais automobiliais žmonės važinėti, taip saugant aplinką.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje kalba vienas asmuo, kuris yra atsakingas Šiaulių mieste už automobilių patikrą. Jis pasakoja, apie dyzelinių variklių papildomą patikrą, kuri yra nuleista iš Europos sąjungos. Įdomu, kad čia matome, kaip bendras globalus diskursas, yra pritaikomas ir įgalinamas vietinėse bendruomenėse.

Priedas Nr. 4.19

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 03 21

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=960

1.Laidų tema(os): Kaip auga šuniukai, rasti konteineryje ir išgelbėti nuo mirties?

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Formuojamas tam tikras šuns ir šuns mylėjimo diskursas. Kai šuo sureikšminamas iki žmogiškų savybių.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos:

Pirmą kart laidoje pasirodo balsas, kuris vis kartas nuo karto kalbėdavo už ekrano. Laidos tema yra tarsi tęsinys, tos laidos, kurioje buvo kalbama apie išmestus dešimt šuniukų, ir pasakojama, kaip šie šuniukai gyvena dabar.

Priedas Nr. 4.20

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Reakcija“ 2012 03 27

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=22&vid=973

1.Laidų tema(os): Šiaulių jaunųjų gamtininkų šventė

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Laidoje rodomas gamtos atbudimo ir su tuo susijusių ritualų, kaip inkilų kėlimas ir panašiai vietinis žinojimas, kuris siejamas su tuo pačiu gamtos prabudimu.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Labai įdomi laida, kurios trukmė vos daugiau nei trys minutes, kurios metu kalbama tik viena minute, ir kuri neturi nei vedėjo, nei išreikšto personažo. Girdisi tik balso už kadro pamokymai ir pasakojimai susiję su gamtos atbudimu, pavasario laukimu. Kaip galima suprasti iš įvairių kadru, tai rodoma jaunųjų gamtininkų šventę, kurios metu pristatomi inkilai begrižtantiems paukščiams.

Priedas Nr. 4.21

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 01 24

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=889

1.Laidų tema(os): 1. Asbestinių stogų keitimas. 2. Verslo liudijimo kainų klausimas. 3.Kuršėnų gamtininkų centas. 4. Koncerto „griežk smuikeli“ šventė.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „koncerto šventė (griežk smuikeli)“ formuojamas vietinis žinojimas, kuris formuojamas dainomis, ir papročiais. Būtent per šiuos papročius rengti tokią šventę, kuri susijusi su krašto dainomis yra vietinio žinojimo reprodukovimas.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Asbestinių stogų keitimas“ kalbama apie Europos Sąjungos pagalbą pakeičiant namų stogus, kurie padengti asbestiniais lakštais. Kuriamas europinis diskursas, kai Europos Sąjungos parama pristatoma, kaip neginčijamai naudingas elementas, kuris padeda paprastiems gyventojams.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje buvo rodomos keturios temos. Visos temos buvo skirtos Šiaulių krašto bendruomenei, tačiau ne Šiaulių miestui. Kitaip sakant reportažais visi buvo iš regionų, o ne iš miesto, todėl ir laida pati orientuota į Šiaulių miesto regiono aktualijas, todėl čia pateikiamos, kaimo problemos.

Priedas Nr. 4.22

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 02 14

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=906

1.Laidų tema(os): 1. Kryžių kalno tapatumo problema. 2. Pagalba miško žvėrimis žiemą. 3. Mokinių meninio skaitymo konkursas. 4. Kuršėnų mokyklos apsilankymas Šiaulių miesto klinikoje.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Kryžiaus kalno tapatumo problema“ aiškiai formuojamas vietinis žinojimas kalbant apie kryžiaus kalno problematika, jo tapatumą. Nurodoma, kaip reikia elgtis prie kryžiaus kalno, kokius kryželius reikia kabintis.

b. Temoje „Pagalba miško žvėrimis žiemą“ formuojamas kitas vietinis žinojimas, kai pasakojama, kokie šalia bendruomenės veisiasi gyvūnai, kaip reiktų su jais kontaktuoti ir kaip reikia jiems padėti.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Kaip ir praeitoje laidoje, visi reportažai buvo iš Šiaulių regiono, ne iš paties miesto. Įdomu pastebėti tai, kad būtent šioje laidoje, bent jau kol kas, sąlyginai labiau pastebimas vietinio žinojimo reprodukovimas.

Priedas Nr. 4.23

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 02 28

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=920

1.Laidų tema(os): 1. Verbūnų ansamblio naujieji tautiniai drabužiai, bei surengtas koncertas. 2.Šiaulių rajono mokyklų pertvarkos planas. 3. Šiaulių rajono priešmokyklinio amžiaus darželių direktorių susirinkimas. 4 . Užgavėnių šventimas Kurtuvėnuose.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukuavimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Verbūnų ansamblio naujieji tautiniai drabužiai, bei surengtas koncertas“ kalbama apie būtinybę pasipuošti tautiniais drabužiais, kurie pristato tautiškumą, ir kurios apsilvilkus sustiprėja vieningumas. Taip reprodukuojamas vietinio žinojimo, kaip apsilvilkimo, pasipuošimo elementas.

b. Temoje „Užgavėnių šventimas Kurtuvėnuose“ formuojamas šios šventės vietinis žinojimas, kuriame nurodoma, nuo to, kaip reikia elgtis šios šventės metu, iki to, ką ir kada valdyti, per šventę.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje pateikiamos keturios temos. Dvi iš jų tiesiogiai siejasi su mokyklų uždarymo arba vaikų mažėjimo juose klausimu. Prisimenant bendrai, visas laidas žiūrėtas, tai viena opiausių problemų ir labiausiai eskaluojamų temų Šiaulių televizijoje. Dvi likusios laidos temos, buvo tiesiogiai susietos su vietinio žinojimo reprodukuavimu. Pirmiausia su tautiškumu ir vieningumu, o po to su kultūrine švente ir tos šventės puoselėtomis tradicijomis.

Priedas Nr. 4.24

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 03 10

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=986

1.Laidų tema(os): 1. Kuršėnų meno mokyklos renovacija. 2.Šiaulių rajono pagalba neįgaliesiems.
3.Bubių folkloro ansamblis

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Bubių folkloro ansamblis“ reprodukuojamas tautinis, vietinis žinojimus, kuriame buvo dainuojamos dainos, būdingos tik šiam kraštui, kaip sakoma reportaže „autentiškos“.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje rodomos tik trys temos, visos susijusios išimtinai tik su Šiaulių regionu, ir nieko bendro neturi su miestu. Pastebėtina tendencija, kad laidoje „Sodžius“ yra reprodukuojamas tautinis paveldas, kaip vietinio žinojimo rūšis, ir šis tautinis paveldas pateikiamas, kaip labai svarbus ir būtinas visam Šiaulių regionui.

Priedas Nr. 4.25

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 03 14

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=949

1.Laidų tema(os): 1. Lietuvos nepriklausomybės dienos minėjimas Kuršėnuose. 2. Kultūros centrų ir ansamblių vadovų susirinkimas. 3.Šiaulių rajono jaunimo organizacijų susirinkimas.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minčių laikas.

a. Temoje „Lietuvos nepriklausomybės dienos minėjimas Kuršėnuose“ formuojamas nacionalinės tautos diskursas, rodoma Lietuviška simbolika, sakomos kalbos Lietuvai.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Šioje laidoje pateikiamos tik trys išplėstos temos, kurios visos susijusios su Kuršėnais. Įdomu - tai, kad laida iš laidos, rodoma, taip žinoma, populiarinama tik viena Kuršėnų gimnazija.

Priedas Nr. 4.26

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 03 20

www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=964

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių rajono investicinio skyriaus darbas 2 .Kryžiaus kalne esančių kryžių skaičius. 3. Metų kraštotyrimo pagerbimo šventė.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Kryžiaus kalne esančių kryžių skaičius“ kalbama apie kryžių kalną, kaip apie labai svarbų bendruomenės objektą, kuriame susitelkia dvasinė bendruomenės savastis

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Šiaulių rajono investicinio skyriaus darbas“ formuojamas Europos vieningumo diskursas, kur Europos Sąjungą pristatoma, kaip gėris, kuris duoda materialinę naudą, vos ne kiekvienam rajono gyventojui.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje rodomos trys temos, kurios visos susijusios tik su Šiaulių rajonu. Pirmą kartą laidoje „Sodžius“ minima Europos Sąjunga, ir jos fondai. Kaip jau įprasta šiai laidai - formuojamas vietinis žinojimas, kuris šiuo atveju siejasi su kryžiaus kalnu.

Priedas Nr. 4.27

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 03 27

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=974

1.Laidų tema(os): 1.Šiaulių rajono suorganizuotas žemdirbių susirinkimas 2. Šiaulių rajono ir Šiaulių universiteto nauja sutartis 3. Geriausių Šiaulių rajono verslo įmonių apdovanojimai 4. Respublikinis šokių konkursas

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Geriausių Šiaulių rajono verslo įmonių apdovanojimai“ buvo kalbama tik apie vieną įmonę, o šios įmonės veikla buvo pristatoma tik iš teigiamų perspektyvų.

b.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje buvo rodomos keturios temos, visos temos buvo susietos tik su Šiaulių miesto regionu. Šioje laidoje labiau buvo akcentuojamos bendrosios naujienos ir jų pateikimas, todėl išvelgti, vietinio žinojimo praktiškai neįmanoma.

Priedas Nr. 4.28

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 04 03

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=985

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių rajono savivaldybės darbo peripetijos 2. Tautinių šokių atranka į dainų šventę. 3. Kužių vidurinės mokyklos įgyvendintas projektas „Vaikai mūsų turtas“ 4. Liaudiškų šokių šventė.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukovimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Tautinių šokių atranka į dainų šventę“ formuojamas tautinis nacionalinis diskursas, kuriam svarbi yra simbolika ir kultūra.

b. Temoje „Liaudiškų šokių šventė“ pristatomas, tas pats, nacionalinis tautinis diskursas, kuris šiuo atveju yra pristatomas šokio pagalba. Vėlgi vaizduojama simbolika.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.2 Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje buvo rodomi keturi reportažai, visi susiję su Šiaulių rajonu. Laidoje nepastebėtas vietinio žinojimo reprodukovimas, tačiau buvo aiškiai išreiktas nacionalinis tautinis diskursas.

Priedas Nr. 4.29

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 04 17

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=994

1.Laidų tema(os): 1. Šiaulių rajono savivaldybės susitikimas su UAB „Toksika“ vadovavais. 2. Austrijos ambasadoriaus žmonos vizitas Šiaulių rajono savivaldybėje. 3. Projekto „Žalia, mėlyna, raudona“ pristatymas. 4. Raudėnų mokyklos Atvelykio šventė

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukuavimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Raudėnų mokyklos atvelykio šventė“ formuojamas vietinis žinojimas susijęs su vietine bendruomene, dainuojamos bendruomenei būdingos šventės, šokami šokiai, bei pasakojamos istorijos.

b.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Šiaulių rajono savivaldybės susitikimas su UAB „Toksika“ vadovais. Vienu metu formuojamas ir gamtos saugojimo diskursas.

b. Temoje „projekto „žalia, mėlyna, raudona“ pristatymas, reprodukuojamas atliekų rūšiavimas, gamtos tausojimas, kitaip sakant ekologiškas diskursas.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.1.Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Šioje „Sodžiaus“ laidoje rodomos keturios temos, kurios susijusios su Šiaulių regionu. Dvi iš šių temų, reprodukuoja diskursyvia tvarka, kuri susijusi būtent su gamtosauga, bei ekologiškumu, o štai paskutinioji tema, kurioje rodoma tradicinė bendruomenės šventė susijusi su vietinio žinojimo reprodukuavimu.

Priedas Nr. 4.30

Televizijos laidų analizės bruožų lentelė.

Televizijos laida, jos rodymo data, ir interneto šaltinis: „Sodžius“ 2012 04 24

http://www.stv.lt/index.php/lt/pages/view/?item_id=43&id=11&vid=998

1.Laidų tema(os): 1. Vandentvarkos projektų vykdymas 2. Šiaulių apskrities muzikos apdovanojimai 3. Naująjį sezoną pradėjo Kuršėnų „Ventos“ futbolo klubas.4. Šiaulių rajono mėgėjų krepšinio čempionato pabaiga. 5. Kuršėnų miestas dalyvauja „Darom“ akcijoje.

1.2 Laidos tema(os), kuriose fiksuojamas vietinio žinojimo reprodukuavimas. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a.

1.2. Laidos temas(os), kuriuose fiksuojama diskursyvinė tvarka. Pasireiškimo būdai. Temos(ų) rodomų minučių laikas.

a. Temoje „Vandentekio projektų vykdymas“ pateikiamas centralizuotos valdžios, ir apskirtai centralizavimo diskursas, kuriame labai aiškiai nurodoma, kad žmogus ir jo namas privalo būti prijungtas prie bendros tvarkos, o jei nebus prisijungta, tada galima sulaukti bausmių. Įdomu tai, kad diskursas remiasi, kitu, labai svarbiu ir šiandien populiariu, ekologišku diskursu.

b. Temoje „Kuršėnų miestas dalyvauja „Darom“ akcijoje“ pateikiamas tas pats ekologiškas diskursas, kuris remiasi gamtos saugojimu.

2.Kalbėjimo dialektas.

2.3 Šiaulių dialekto vartojimas. Pasireiškimo būdai.

Tyrėjo pastabos: Laidoje pateikiamos penkios temos. Dvi iš jų susijusios su ekologija, dvi susijusios su sportu, o viena su dainomis. Iš principo laida po laidos, formuojamas tas pats gamtą saugojantis diskursas.